

PLAN RAZVOJA SPORTA
PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE
ZA RAZDOBLJE 2022. – 2027.

Nakladnik

Primorsko-goranska županija

Za nakladnika

Zlatko Komadina

Glavna urednica

mr. sc. Sonja Šišić

Uredništvo

Suzana Badurina

Sanda Filipović

Fotografije

Arhiva Primorsko-goranske županije

Arhiva Zajednice sportova Primorsko-goranske županije

Goranski sportski centar d. o. o. Delnice

Košarkaški klub osoba s invaliditetom Kostrena

Kuglački klub Mlaka, Rijeka

Općina Mrkopalj

Ronilački klub Ocean, Rijeka

Skijaški savez Primorsko-goranske županije

Matej Damijanić

Miro Dežulović

Ante Drozdek

Petar Lupić

Elvis Malagić

Ivica Šubat

Robert Zorić

Realizacija

Glosa d. o. o. Rijeka

Grafičko uređenje i priprema

Tempora, Rijeka

Tisak

AKD d. o. o. Zagreb

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Sveučilišne knjižnice Rijeka pod brojem 150427027

ISBN 978-953-8476-00-6

PLAN RAZVOJA SPORTA
PRIMORSKO-GORANSKE
ŽUPANIJE
za razdoblje 2022. – 2027.

Nositelj izrade Plana razvoja sporta

Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022. - 2027.

Primorsko-goranska županija

Zlatko Komadina, župan

Koordinatorica izrade

Sonja Šišić, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije

Izrađivači

Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Vedran Kružić

Sanda Filipović

Mirjana Kovačić

Radni tim

Sonja Šišić, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije, voditeljica; **Ljudevit Krpan**, Upravni odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima Primorsko-goranske županije, član; **Vedran Kružić**, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije, član; **Veljko Karabaić**, Zajednica sportova Primorsko-goranske županije, član

Tematska radna skupina

Sonja Šišić, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije, voditeljica; **Ljudevit Krpan**, Upravni odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima Primorsko-goranske županije, član; **Edita Stilin**, Upravni odjel za odgoj i obrazovanje Primorsko-goranske županije, članica; **Mladen Brajan**, Upravni odjel za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj Primorsko-goranske županije, član; **Đulija Malatestinić**, Upravni odjel za zdravstvo Primorsko-goranske županije, članica; **Zdravko Ivanković**, Odjel za sport i tehničku kulturu Grada Rijeke, član; **Irena Peršić Živadinov**, Turistička zajednica Kvarnera, članica; **Vladimir Mozetić**, Klaster zdravstvenog turizma Kvarnera, ravnatelj Doma zdravlja Primorsko-goranske županije, član; **Snježana Prijčić-Samaržija**, Sveučilište u Rijeci, članica; **Vanja Smokvina**, Pravni fakultet u Rijeci, član; **Slaviša Bradić**, Riječki sportski savez, član; **Alen Udovič**, Goranski sportski centar d. o. o., član; **Igor Butorac**, Rijeka sport d. o. o., član; **Ivica Malatestinić**, financijski stručnjak za sport, član; **Ester Samaržija Ivanovski**, Sportska ambulanta, članica; **Samir Barač**, Klub riječkih olimpijaca, VK Primorje Erste bank, član; **Darko Ivošević**, Zajednica sportova Primorsko-goranske županije, član; **Miljenko Butković**, Zajednica sportova Primorsko-goranske županije, član; **Fernando Kirigin**, Zajednica sportova Primorsko-goranske županije, član; **Katja Luketić**, Izvršni odbor Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, članica; **Davor Juriša**, Izvršni odbor Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, član; **Dalibor Korenić**, Izvršni odbor Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, član; **Zoran Pjevalica**, Izvršni odbor Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, član; **Roberta Dragičević**, Zajednica sportova Primorsko-goranske županije, članica; **Sanda Filipović**, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije, članica; **Suzana Badurina**, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije, članica

SADRŽAJ

PREDGOVOR

Zlatko KOMADINA: Primorsko-goranska županija odavno je prepoznala značenje sporta 6

1. UVOD I METODOLOGIJA	9
2. ANALIZA STANJA	11
2.1. Prirodno okruženje	11
2.1.1. Zemljopisni položaj i organizacijski ustroj	11
2.1.2. Demografski pokazatelji	13
2.2. Sportska infrastruktura	16
2.3. Zakonodavni i strateški okvir na nacionalnoj razini	22
2.4. Sport i sportaši na području Primorsko-goranske županije	24
2.4.1. Nositelji sportske djelatnosti	24
2.4.2. Aktivni sportaši	30
2.4.3. Sportski rezultati	36
2.4.4. Kategorizirani sportaši	38
2.4.5. Kadrovi u sportu	40
2.4.6. Financiranje sporta	46
2.4.7. Sport i odgojno-obrazovni sustav	57
2.4.8. Sport osoba s invaliditetom	61
2.4.9. Rekreacija	66
2.4.10. Posebna područja	68
2.4.11. Pandemija bolesti COVID-19	69
3. PROBLEMI I POTREBE	71
4. PLANSKI OKVIR	75
4.1. Usklađenost Plana razvoja sporta sa strateškim dokumentima	75
4.2. Vizija i prioritetna područja	78
4.3. Prioriteti sporta u Primorsko-goranskoj županiji	80
4.3.1. Prioritet 1. Zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje kao navika stanovništva	82
4.3.2. Prioritet 2. Vrhunski sportski rezultati	83
4.3.3. Prioritet 3. Sinergija sporta i gospodarstva	84
4.3.4. Socijalna osjetljivost / uključivo društvo	85
5. RAZVOJNE MOGUĆNOSTI	87
5.1. Djelatnost sporta	88
5.2. Sport i obrazovni sustav	93
5.3. Sport i sustav zdravstva i socijale	94
5.3.1. Sport i zdravstvo	95
5.3.2. Sport i socijalna skrb	96
5.4. Sport i gospodarstvo	97
5.5. Sport i turizam	99
5.6. Sport i ostale grane gospodarstva	107
5.7. Sport i marketing	110
5.8. Europska unija	111
6. RIZICI	113
7. PLANSKI INSTRUMENTI	115
8. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE	121
9. ZAKLJUČAK	123
POPIS LITERATURE	125
POPIS TABLICA / POPIS GRAFIKONA / POPIS SHEMA	127

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA ODAVNO JE PREPOZNALA ZNAČENJE SPORTA

Sport u Primorsko-goranskoj županiji od iznimnog je značenja i jedan je od brendova Županije o čemu, osim ukupnog broja registriranih sportaša i tisuća sportskih rekreativaca, najbolje svjedoče sportašice i sportaši koji su svojim odličjima s nacionalnih i međunarodnih natjecanja pronijeli ime svojega kraja. U 2022. godini najboljima na svjetskim prvenstvima posvetili smo i županijski kalendar.

Sport je dio kulture življenja – duboko utječe na razvoj pojedinca i društva, u funkciji je očuvanja zdravlja i zdravstvene preventive za budućnost i pokretač brojnih društvenih promjena kojima pridonosi poboljšanju kvalitete života građana.

Primorsko-goranska županija odavno je prepoznala značenje sporta i sustavno je ulagala u njegov razvoj osiguravajući sredstva za unaprjeđenje rada sportskih udruga. To čini u suradnji s jedinicama lokalne samouprave za izgradnju sportske infrastrukture posebno izvan većih gradskih sredina – u Gorskom kotaru, priobalju i na otocima. Podsjećam ovdje i na generacijski projekt razvoja Regionalnoga sportsko-rekreativnog i turističkog centra Platak koji uspješno privodimo kraju. U proteklih 10 godina Županija je uložila više od 70 milijuna kuna u izgradnju nove žičare Radeševo, sustav zasnježenja, i u mnoge druge sportske sadržaje namijenjene revitalizaciji i definiranju Platka kao cjelogodišnje zone sporta i rekreacije.

Naša je posvećenost sportu prepoznata – iz godine u godinu sportska udruženja na nacionalnoj razini ističu pozitivan primjer Primorsko-goranske županije, koja u usporedbi sa svim ostalim županijama na području Republike Hrvatske (osim Grada Zagreba), najviše ulaže u sport.

I u najtežim uvjetima kada su zbog epidemije koronavirusa, gradovi i općine bili prisiljeni smanjivati novčana sredstva namijenjena sportu, Primorsko-goranska županija je iznašla načine da dodatnim sredstvima pruži podršku sportu i time ublaži negativne posljedice novonastalih okolnosti.

Novi strateški dokument, Plan razvoja sporta Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022. – 2027. koji smo izradili, nastavlja se na prethodnu Strategiju razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016 – 2020 (2021). Bitno je pri tom napomenuti da je ova Strategija donesena prije nacionalne strategije, Nacionalnog programa športa 2019 – 2026, što dokazuje da je već tada Primorsko-goranska županija preuzela pionirsku ulogu definiranja sporta kao aktivnosti od iznimnog značenja za razvoj društva, aktivnosti koja istodobno ispunjava potrebe pojedinca i zajednice, posebice odgojno-obrazovne, zdravstvene, kulturne, psiho-socijalne, ekonomske i ostale.

Nove okolnosti donijele su i nove spoznaje o sportu kao rastućem socijalnom fenomenu i utjecale na redefiniranje ranije postavljenih prioriteta i ciljeva prethodnog razdoblja. Sport danas sagledavamo u njegovoj međuovisnosti s društvenim okruženjem, prvenstvo sinergiji s gospodarstvom, sve u kontekstu pripadnosti i usklađenja sa zakonodavstvom šire društvene zajednice kojoj pripadamo – Europske unije.

Koristim priliku zahvaliti svim sportašima i sportskim djelatnicima u klubovima i savezima, Zajednici sportova Primorsko-goranske županije, i svim ostalim dionicima iz raznih područja života vezanih uz sport, na doprinosu u kreiranju ovog dokumenta.

Vjerujem da možemo postati kvalitetnije, aktivnije i zdravije društvo, u kojem sport ima jednu od ključnih uloga, a smjernice ovoga dokumenta bit će nam dragocjeni alat za donošenje što boljih strateških odluka.

Zlatko KOMADINA, župan

1. UVOD I METODOLOGIJA

Sport je više od fizičke i psihičke aktivnosti koju čovjek izvodi po utvrđenom skupu pravila, radi pojedinačnog ili timskog natjecanja, uz primjenu propisanog sustava bodovanja na osnovi kojeg se utvrđuje pobjednik.

Istodobno sport nadilazi kategoriju raširene i popularne društvena pojave ili društvene potrebe pojedinca. To je univerzalno sredstvo razumijevanja i suradnje među ljudima, te ima pozitivni utjecaj na fizički i duhovni odgoj, vitalnost i zdravlje, na razvoj socijalnih odnosa i stavova, te kvalitetu života. Sport je i ekonomska kategorija jer utječe na razvoj tržišta rada i stvara nova zanimanja, a moguć je pokretač gospodarskog rasta jačanjem proizvodnje u područjima turizma, transporta, medija, zabave i sl.

Primorsko-goranska županija u svojim je strateškim dokumentima prepoznala sport kao iznimno važnu kategoriju društvenih djelatnosti. Razvoj sporta i njegova povezanost s ostalim sastavnicama razvoja društva još su 2016. godine utvrđeni dokumentom Strategija razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016. – 2020. (2021.) (u daljnjem tekstu: Strategija) te Planom razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022. – 2027.

Plan razvoja sporta Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022. – 2027. (u daljnjem tekstu: Plan razvoja) u tom smislu predstavlja strategiju kontinuiteta. Planom razvoja osigurava se nastavak sustavnog rada na razvoju županijskog sporta, širenju društvenog značenja sporta te nastavak suradnje sa sportskim dionicima radi razvoja novih područja rada i stvaranja društvene koristi.

Uzimajući u obzir specifičnosti u području djelatnosti sporta, Plan razvoja obuhvaća elemente strateškog planiranja te, u najvećoj mogućoj mjeri, operacionalizaciju strateških planova.

Pristup izradi Plana razvoja uvažava multi sektorski strateški okvir, zadano vremensko razdoblje, te financijske okvire regionalne uprave i zajedničke politike Europske unije. Također, uzima u obzir utjecaje okruženja – gospodarske pokazatelje, postojeću i planiranu infrastrukturu, zemljopisni položaj i klimatske specifičnosti, sportsko nasljeđe, vezane društvene djelatnosti s naglaskom na zdravlje i socijalnu skrb, te izloženost rizicima koji iz toga proizlaze.

Prilikom izrade dokumenta konzultirani su relevantni dionici na županijskoj razini, kako u prikupljanju numeričkih podataka, tako i u analizi stanja sportske djelatnosti te povezanosti sporta s ostalim gospodarskim i društvenim djelatnostima.

Zajednica sportova Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu Zajednica sportova PGŽ) na godišnjoj razini obrađuje pokazatelje o sportašima i sportskim dostignućima u

statističkim godišnjacima pa je od opsežnih i vrlo detaljnih prikaza odabran slijed podataka u osnovnim kategorijama, dok je znatno opsežnija statistička obrada dostupna po potrebi. Analiza stanja temelji se na usporedbi razdoblja 2015. – 2020. s razdobljem 2011. – 2014. razmatranim u prethodnoj Strategiji. Za prikupljanje podataka korišteni su različiti izvori: od službenih podataka Državnog zavoda za statistiku, zatim nacionalnih i regionalnih baza podataka o sportašima i sportskim udrugama, do anketa sportskih saveza i klubova.

Vremenski obuhvat analiziranih podataka podudara se s njihovom raspoloživošću u vrijeme izrade analize. U namjeri da konačna analiza bude čim kvalitetnija, Izrađivač je koristio sve objavljene službene podatke. Pritom, jedan je od ključnih podataka koji utječe na većinu zaključaka analize, podatak o broju stanovnika. U razdoblju do izrade Plana razvoja, a sa značajnom vremenskom odgodom zbog pandemije bolesti COVID-19, tek početkom 2022. godine postao je dostupan očekivani službeni podatak Popisa stanovništva provedenog u 2021. godini koji ukazuje na negativnu razliku u demografskim kretanjima, a iznosi 5,8 %. Opći utjecaj negativnih demografskih kretanja na razvoj sporta obrađen je u Planu razvoja a konkretan utjecaj navedenog podatka na pojedine pokazatelje zbog neujednačene dinamike objave ostalih pokazatelja, nije bilo moguće prikazati.

Pri izradi Plana korištena je participativna metoda, te su u izradu, zahvaljujući sudjelovanju u radu koordinacijskog tijela i tematskih radnih skupina, uključeni predstavnici dionika na različitim razinama. Uključivanjem djelatnika Upravnog odjela za kulturu, sport i tehničku kulturu i Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, članova radne skupine za izradu Plana razvoja, dionika i zainteresirane javnosti, osigurana je zastupljenost svih bitnih stajališta u stvaranju zajedničke vizije razvoja sporta i ciljeva. Njihovo poznavanje aktualne situacije pojedinih sportova, kategorija sportskih djelatnosti te stručne i administrativne organizacije sporta bilo je od iznimne važnosti za razumijevanje problematike, donošenje zaključaka i kreiranja ciljeva i mjera za predstojeće razdoblje.

Plan razvoja sastoji se od nekoliko međusobno povezanih cjelina: analize stanja, prepoznavanja strateških razvojnih odrednica, te prioriteta, ciljeva i mjera. Plan uzima u obzir kontinuitet u planiranju razvoja sporta Primorsko-goranske županije, te kvalitetne primjere prakse strateškog promišljanja sporta u svijetu, kao i trendove poticanja percepcije sporta sagledavanjem vezanih društvenih djelatnosti. Plan razvoja obuhvaća zemljopisno/administrativno područje Primorsko-goranske županije. Uz sportske aktivnosti i dionike u izradi su, osim standardnih pokazatelja razvoja sporta, analizirani i dodatni podaci važni za njegov razvoj.

Analiza izvršenja ciljeva postavljenih u prethodnom razdoblju prikazana je u svakom od poglavlja Analize stanja i ukazuje na napredak razvoja sportske djelatnosti, uz uvažavanje danih uvjeta rada. Pritom se prvenstveno misli na pandemiju koronavirusa i promjene metodologije obrade podataka u dijelu promatranih kategorija podataka što je dodatno pojašnjeno tekстом.

Prilikom izrade materijala zadržana su načela vidljivosti korištene dokumentacije, odgovornosti sudionika u izradi, osiguravanja uključenosti dionika, te poštovanja nepovrijeđenosti svakog i etičnosti prema svim dionicima i osobama.

2. ANALIZA STANJA

Analizira stanja obuhvaća razdoblje od 2015. do 2020. godine. Obrazlažu se podaci o prirodnom okruženju, ulaganju u sportsku infrastrukturu, zakonodavni okvir, te pokazatelji razvoja sportske djelatnosti u natjecateljskom sportu i rekreaciji. U analizi se daje usporedba pokazatelja s nacionalnom i regionalnom razinom, dok je usporedba s pokazateljima na razini Europske unije navedena u skladu s raspoloživosti i relevantnom usporedivosti.

2.1. Prirodno okruženje

Poglavlje u prvom dijelu obrađuje zemljopisni položaj i organizacijski ustroj Županije, a u drugom dijelu demografske pokazatelje. Međutim, radi boljeg razumijevanja mogućnosti razvoja potrebno je istaknuti zemljopisne, povijesne i društvene veze s prirodnim okruženjem. Specifičnost zemljopisnog položaja ogleda se u pristupačnosti i kvalitetnoj povezanosti s ostatkom Hrvatske i državama u okruženju. Na položaju i povijesnom razvoju temelji se razvoj turizma i transportnih djelatnosti – dviju za Primorsko-goransku županiju iznimno bitnih gospodarskih grana koje joj, osim ekonomskih prednosti, daju predznak suradnje sa širom zajednicom.

2.1.1. Zemljopisni položaj i organizacijski ustroj

Površina Primorsko-goranske županije je 7.931 km², što čini 8,9 % ukupne površine teritorija Hrvatske, odnosno 0,18 % ukupne površine teritorija Europske unije (EU-27). Površina morskog dijela iznosi 4.344 km².

U fizičko-zemljopisnom smislu Primorsko-goranska županija sastoji se od tri cjeline, odnosno mikroregije koje se znatno razlikuju po svojim prirodnim obilježjima:

- 1. Priobalje**, s neposrednim zaleđem zauzima oko 34 % teritorija. Čine ga obalno područje Kvarnerskog zaljeva i zaobalnih flišnih udolina, te predstavlja uzak priobalni pojas od Plomina na zapadu do Sibinja Krmpotskog na istoku. Omeđuju ga masiv Učke, grebeni Grobništine i vinodolska priobalna uzvisina.
- 2. Otoci**, koji zauzimaju oko 29 % teritorija. Među najvećim otocima su Krk, Cres, Rab i Lošinj čije obale imaju visoki koeficijent razvedenosti.
- 3. Gorski kotar**, s oko 37 % teritorija. Karakteriziraju ga tipični gorski masivi Risnjak i Velika Kapela, a na tom se području nalazi i najviše stalno naselje u Hrvatskoj – Begovo Razdolje (1060 m). Ta područja imaju i kontinentalnu do planinsku klimu.

Radi lakšeg utvrđivanja i usporedbe udjela sportskih pokazatelja u županijskim mikro-regijama, koristit će se podjela na Gorski kotar, Priobalje, Otoke i Grad Rijeku koji je, kao gravitirajuće središte Županije, iz Priobalja izdvojen u posebnu cjelinu. Navedena podjela prikazana je u Tablici 1.

Tablica 1. Podjela jedinica lokalne samouprave prema mikroregijama

SUBREGIJE			
Gorski kotar	Priobalje	Otoci	Grad Rijeka
Vrbovsko	Mošćenička Draga	Omišalj	Rijeka
Delnice	Lovran	Malinska-Dubašnica	
Čabar	Bakar	Dobrinj	
Brod Moravice	Novi Vinodolski	Vrbnik	
Skrad	Crikvenica	Krk	
Ravna Gora	Kostrena	Punat	
Mrkopalj	Kraljevica	Baška	
Lokve	Opatija	Cres	
Fužine	Kastav	Mali Lošinj	
	Matulji	Rab	
	Jelenje	Lopar	
	Čavle		
	Klana		
	Viškovo		
	Vinodolska općina		

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Na području Primorsko-goranske županije djeluje 36 jedinica lokalne samouprave (u daljnjem tekstu JLS), od čega 14 gradova i 22 općine te 510 naselja. Grad Rijeka je poslovno, upravno-administrativno, gospodarsko i kulturno središte Županije. Radi jačanja gospodarstva regije, Grad Rijeka sa svojih 10 susjednih jedinica lokalne samouprave čini Urbanu aglomeraciju Rijeka, prvu ustrojenu aglomeraciju u Hrvatskoj.¹

¹ Podatak za 2020. godinu. Za razdoblje od 2021. do 2027. godine ustrojena je proširena Urbana aglomeracija Rijeka s ukupno 14 jedinica lokalne samouprave (Grad Rijeka, Ustrojena proširena Urbana aglomeracija Rijeka za razdoblje od 2021. do 2027.: Europska unija je uvela ITU mehanizam s ciljem jačanja uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja, Ekovijesnik, 23. 12. 2021.) (preuzeto 5. 1. 2022.)

» Priobalje, s neposrednim zaleđem zauzima 34 % teritorija Primorsko-goranske županije.

2.1.2. Demografski pokazatelji

Prema procjeni kretanja stanovništva Državnog zavoda za statistiku na dan 30. prosinca 2019. godine, u Primorsko-goranskoj županiji živi ukupno 281.945 stanovnika od čega 136.794 muškarca, i 145.151 žena. Udio ženskog stanovništva (51,48 %) nešto je viši od udjela muškog (48,52 %). Promatrajući odnos muškaraca i žena u ukupnom broju stanovništva prema uzrastu, vidljiva je obrnuto razmjerna veza. Naime, broj muškaraca u odnosu na žene smanjuje se od predškolskog uzrasta do umirovljenih osoba, a broj muškaraca i žena podjednak je u dobi od 25 do 59 godina. Distribucija stanovništva po dobnim skupinama i spolu prikazana je u Tablici 2.

Tablica 2. Ukupan broj stanovnika Županije u 2019. godini, po dobnim skupinama i spolu

Uzrast	Godine	Ukupno	Muškarci		Žene	
Predškolski	0-6	15.426	7.925	51,37 %	7.501	48,63 %
Školski	7-18	28.365	14.575	51,38 %	13.790	48,62 %
Akademski	19-24	16.150	8.440	52,26 %	7.710	47,74 %
Odrasli	25-59	131.580	66.314	50,40 %	66.266	50,36 %
Umirovljenici	>60	90.424	39.540	43,73 %	50.884	56,27 %
Ukupno		281.945	136.794	48,52 %	145.151	51,48 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, Procjena kretanja stanovništva 30. 12. 2019.

Uspoređujući broj stanovnika u promatranim razdobljima, može se zaključiti kako je u osam godina ostvarena negativna demografska razlika. Najveći negativni trend je u uzrastu od 19 do 24 godine i iznosi -18 %, dok je povećanje isključivo u kategoriji stanovnika starijih od 60 godina i iznosi 15 % ili 11.593 osobe. Ukupna negativna razlika iznosi 14.250 osoba, a indeks promjene 95 %.

Tablica 3. prikazuje usporedbu ukupnog broja stanovnika Primorsko-goranske županije prema podacima Popisa stanovništva 2011. godine i prethodno navedene procjene Državnog zavoda za statistiku s kraja 2019. godine.

Tablica 3. Usporedba ukupnog broja stanovnika Županije 2011. i 2019. godine, po dobnim skupinama

Uzrast	Godine	2011.	2019.	Razlika	Indeks promjene 2019./2011.
Predškolski	0-6	17.323	15.426	-1.897	89 %
Školski	7-18	30.411	28.365	-2.046	93 %
Akademski	19-24	19.805	16.150	-3.655	82 %
Odrasli	25-59	149.825	131.580	-18.245	88 %
Umirovljenici	>60	78.831	90.424	11.593	115 %
Ukupno		296.195	281.945	-14.250	95 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011. godine i procjena 2019. godine

Trend kretanja ukupnog broja stanovnika u Primorsko-goranskoj županiji već je godinama negativan, a posebno je izražen u gradovima i općinama Gorskoga kotara. Uspoređujući procijenjeni broj stanovnika u razdoblju od 2011. do 2019. godine, pozitivan trend rasta zabilježile su samo općine Malinska-Dubašnica, Viškovo i Grad Krk. Grad Rijeka je u ovom razdoblju izgubio gotovo 9 % stanovnika. Najveće smanjenje ima mikroregija Gorski kotar, gdje je u promatranom razdoblju izgubljeno 13,64 % stanovnika. Za razliku od ostatka Županije i trendova za cijelu Hrvatsku, mikroregija Otoci nema gubitak stanovništva. Trajno negativan trend kretanja broja stanovnika intenzivniji je od 2015. godine, što prati kretanja i na razini Hrvatske i u međusobnom je odnosu s ulaskom Hrvatske u Europsku uniju i dinamikom procesa omogućavanja slobodnog kretanja radne snage u Evropi.

Osim navedenoga procijenjenog smanjenja broja stanovnika, Primorsko-goranska županija bilježi:²

² Podaci na bazi statističkih pokazatelja iz 2019. godine; izvor DZS i Zdravstveni statistički ljetopis Primorsko-goranske županije 2019. godine; Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, 2020.

- » neprekidno smanjenje **stope nataliteta** (omjer živorođenih na 1.000 stanovnika), odnosno konstantni porast broja stanovnika starije životne dobi uz istodobno smanjenje udjela mlađeg stanovništva. Udio stanovništva iznad 60 godina starosti, u 2019. godini iznosio je visokih 32,07 %.
- » neprekidni negativni trend **prirodnog prirasta** (razlika između nataliteta i mortaliteta) – u 2019. godini bio je za 2,2 % manji od prethodne godine, iznosio je -1.689 i bio je najniži u Hrvatskoj
- » nizak **vitalni indeks** (omjer živorođenih na 100 umrlih) koji iznosi 54,9
- » **očekivano trajanje života** na dan rođenja u 2019. godini u Primorsko-goranskoj županiji iznosilo je 78,9 godina, a u Hrvatskoj 78,3 (nešto je niže od Primorsko-goranske županije), dok je prema posljednjim dostupnim podacima za 2017. godinu u EU-28 iznosilo 81 godinu
- » prosječno višu **stopu smrtnosti** (omjer umrlih na 1.000 stanovnika) od prosječne stope u Hrvatskoj koja iznosi 13,30.

Vodeći uzrok **pobola** stanovništva u 2019. godini činile su bolesti dišnog sustava (19,7 %), no kako je velik dio njih sezonskog obilježja, veći problem predstavljale su bolesti mišićno-koštanog sustava i vezivnog tkiva s 10,97 %, i bolesti cirkulacijskog sustava (9,76 %), koje su često kronične. Endokrine, bolesti prehrane i bolesti metabolizma, u strukturi sudjeluju s 4,79 %.

Rezultati obveznih sistematskih pregleda u osnovnim školama ukazuju na izražen problem povećane tjelesne težine (23 % učenika), nepravilno držanje (18,56 %) i spuštena stopala (28,05 %). U **srednjoj školi** postoci navedenih problema donekle su izmijenjeni i iznose 14,93, zatim 23,88 i 21,06 %.³

Nakon razdoblja negativnih **migracijskih kretanja** od 2015. do 2018. godine, u 2019. godini zabilježen je pozitivan migracijski saldo od 229 osoba. Broj međužupanijskih migracija je od 2015. godine pozitivan, ali se tijekom godina smanjuje. U 2016. godini bilo je 459 međužupanijskih migracija, a u 2019. samo 45. Najveći broj migracija događa se između gradova i općina unutar Županije i taj je trend relativno stabilan. Trend doseljavanja iz ostalih županija nije ujednačen, a najveće pozitivne promjene su u doseljavanju iz inozemstva. Situacija je slična i s trendom iseljavanja, gdje na godišnjoj razini postoje manja odstupanja u migracijama prema ostalim gradovima i općinama unutar Županije te međužupanijskim kretanjima stanovništva. Trend iseljavanja u inozemstvo ima stalnu liniju rasta, značajniju od 2015. godine do danas.

3 Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Zdravstveni statistički ljetopis Primorsko-goranske županije 2019. godine, Rijeka, 2020.

» Akumulacijsko jezero na Platku

2.2. Sportska infrastruktura

Ulaganja u sportsku infrastrukturu kao rezultat imaju rast sudjelovanja stanovništva svih naraštaja u sportskim aktivnostima. To izravno poboljšava zdravlje populacije, fizički izgled, kvalitetu ljudskog kapitala i tzv. meke vještine važne na radnom mjestu – samodisciplinu, izdržljivost, nošenje sa stresom i timski rad. Svi ti čimbenici važni su i dokazano povećavaju produktivnost radnika na radnom mjestu, a veća produktivnost znači i veće plaće.⁴

Investicijski ciklus Grada Rijeke pokrenut u razdoblju od 2000. do 2015. godine doveo je do kvalitativnog iskoraka u razvoju sportske infrastrukture izgradnjom većeg broja kapitalnih sportskih objekata koji zadovoljavaju uvjete za održavanje natjecanja višeg ranga, kao što su bazeni Kantrida, dvorana Zamet i atletska dvorana na Kantridi. Na županijskoj razini pokrenuta su ulaganja u Regionalni sportsko-rekreacijski i turistički centar Platak i objekte Centra za bazične pripreme Gorski kotar, kao i niz investicija u školske sportske dvorane (8) te sportske dvorane i objekte na području više JLS-a (Delnice, Crikvenica, Kostrena, Mavrinci).

Investicije su nastavljene i u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Promatrano po sportovima, posebno se ističu investicije u novu sportsku infrastrukturu i aktivnosti na rekonstrukciji sportskih objekata koje nadilaze standard redovitog održavanja i osuvremenjuju objekte omogućavajući njihovo korištenje u sportu, a gdje je to primjereno i multifunkcionalnost.

Podaci su prikupljeni anketom sportskih saveza i JLS-a⁵, a prikazani su u Tablici 4.

4 Globan T.: Ako želite više plaće, zaposlenost i produktivnost – uložite u sport i rekreaciju, <https://macrohub.net.efzg.hr/analize/10-9-2019-ulaganja-u-sport>, MacroHub 2019. (preuzeto 28. 5. 2021.)

5 Podatke dostavilo 25 (71,43 %) JLS-a s područja Primorsko-goranske županije.

Tablica 4. Pregled infrastrukturnih radova na sportskim objektima u Primorsko-goranskoj županiji u razdoblju od 2016. do 2020. godine, po sportovima

Sport	Sagrađena infrastruktura u razdoblju 2016. – 2020.	Rekonstrukcija objekata sportske infrastrukture u razdoblju 2016. – 2020.
Atletika	» tartan podloga za 4–6 staza kružne dužine 300 m – Mrkopalj	
Boćanje	<ul style="list-style-type: none"> » četverostazno boćalište bez prateće infrastrukture – Gornja Vežica » dvostazno boćalište – Punat » dograđeno postojeće dvostazno boćalište s još dvije staze – Brod Moravice » novo četverostazno boćalište s pratećom infrastrukturom – Bribir » četverostazno boćalište s pratećom infrastrukturom – Grižane » četverostazno boćalište – u sklopu RSRTC Platak » dvije dvorane namijenjene boćanju – Kastav i Crikvenica (u izgradnji) 	<ul style="list-style-type: none"> » adaptirano postojeće četverostazno boćalište – Čavle, Hrastenica » natkriveno boćalište – Krk » asfaltiran jog u Klani i Studeni
Borilački sportovi		» dvorana za borilačke sportove Sušak
Kuglanje	» četverostazna kuglana u Bakru	» kuglana Delnice
Nogomet	<ul style="list-style-type: none"> » stadion HNK Rijeka na Rujevici s umjetnom travom kapaciteta 8.200 gledatelja » kamp HNK Rijeka s četiri pomoćna terena s umjetnom travom » pomoćno nogometno igralište u Crikvenici 	<p>Poboljšana je infrastruktura članicama:</p> <ul style="list-style-type: none"> » uređen travnjak na glavnom igralištu – HNK Goranin » ugrađen poljevač: NK Crikvenica, NK Grobničan, NK Klana, NK Kraljevica i NK Rječina » ugrađene montažne tribine i uređena ograda – NK Halubjan » ugrađene stolice za pomoćni teren – HNK Rijeka » postavljena rasvjeta – NK Vihor » obnovljene svlačionice: NK Grobničan, NK Pomorac 1921. » nabavljeni aluminijski golovi i klupe za pričuvne igrače: NK Mrkopalj, HNK Rijeka s. d. d., NK Crikvenica, NK Grobničan, NK Halubjan, NK Kraljevica, NK Matulji, NK Omladinac, NK Vrbovsko, NK Polet, NK Pomorac 1921, NK Rab, NK Turbina i NK Vinodol

Sport	Sagrađena infrastruktura u razdoblju 2016. – 2020.	Rekonstrukcija objekata sportske infrastrukture u razdoblju 2016. – 2020.
Nogomet		Izvedeni rekonstrukcijski radovi na: <ul style="list-style-type: none"> » nogometnom igralištu Krimeja » stadionu Kantrida » gradskom stadionu Delnice » travnjaku na nogometnom igralištu Klana i » stadionu Žuknica u Kostreni
Savez školskih sportskih društava PGŽ	» nove školske dvorane na Hreljinu, u Dražicama, Puntu, Crikvenici, Baški i Čavlima	
Sanjkanje	» djelomično osposobljena staza za sanjkanje u Lokvama	

» Sanjkalište s baby liftom u RSRTC Platak

Sport	Sagrađena infrastruktura u razdoblju 2016. – 2020.	Rekonstrukcija objekata sportske infrastrukture u razdoblju 2016. – 2020.
Skijanje/ biatlon	<ul style="list-style-type: none"> » sagrađene dvije manje skakaonice 8 i 15 m (u Delnicama) » dovršena izgradnja sustava za zasnježavanje zone Radeševo (staze 1 i 2, te zavoj 19) » homologirane staze za skijaško trčanje za međunarodna FIS natjecanja » sagrađena kućica na startno-ciljnom prostoru za mjerenje i obradu podataka natjecanja i idejni projekt Nordijski centar na Vrbovskoj poljani 	
Taekwondo	<ul style="list-style-type: none"> » u dvorani u Ružičevoj osiguran prostor za borilačke sportove grada Rijeke 	
Triatlon	<ul style="list-style-type: none"> » povećan broj plivačkih pruga za potrebe održavanja kvalitetnijega trenažnog procesa na bazenima Kantrida » sagrađena sportska dvorana u kojoj se obavljaju trkački treninzi u Matuljima 	
Ostalo	<ul style="list-style-type: none"> » street workout park Novi Vinodolski i Punat » igralište za djecu i mlade Dražice » polivalentno igralište Dražine u Malinskoj » igralište malih sportova Palit (Rab) koje obuhvaća terene za mali nogomet, rukomet i košarku te tribine s 300-tinjak sjedećih mjesta i manji prateći objekt » dječji didaktički park u RSRTC Platak » šetnica oko akumulacijskog jezera u RSRTC Platak » sanjkalište s baby liftom u RSRTC Platak » trim-staza na Platku » Bike park Tršće 	<ul style="list-style-type: none"> » sportski centar Jadranovo i Dobreć (Opatija) » igralište malih sportova Novi Vinodolski » Društveni dom Goranka, Ravna Gora » dogradnja igrališta kod Velikog doma na Platku » šahovska plaža u Crikvenici

Izvor: Anketa JLS-a i sportskih saveza

Unatoč naporima da se raspoloživim sredstvima riješi što veći broj iskazanih potreba za obnovom i izgradnjom nove sportske infrastrukture, anketa provedena u sportskim savezima ukazuje na mnoge neriješene probleme. Ističe se nedostatak atletskih borilišta, gimnastičkih dvorana, bazena i zatvorenih teniskih terena. Naročito je izražena potreba za teritorijalno ravnomjernijom razvijenošću sportske infrastrukture za pojedine sportove.

Ukoliko se infrastrukturna ulaganja stave u međusobni odnos s brojem sportaša i sportskim rezultatima, praćenje na duži rok ukazuje na snažan utjecaj infrastrukturne kompletiranosti na brojnost članstva u klubovima koji pružaju odgovarajuće uvjete za rad sportaša i stručnih kadrova. Stoga, iako je teško dokaziv izravni utjecaj sportske infrastrukture na sportske rezultate, ona je zasigurno jedan od preduvjeta stvaranja baze sportaša i kvalitete rada. Primjer za to su brojnost članstva u plivačkim klubovima koji koriste bazenski kompleks na Kantridi, unaprjeđenje rada s nogometašima nakon izgradnje kompleksa na Rujevici i atletske dvorane na Kantridi.

Značajni pomaci učinjeni su u ulaganja u opremljenost i stavljanje u funkciju rekreacijskih sadržaja. To se odnosi na projekt Regionalnoga sportsko-rekreacijskog i turističkog centra Platak (u daljnjem tekstu RSRTC Platak) na kojem su u razdoblju analize provedeni infrastrukturni zahvati koji stvaraju pretpostavke za daljnji razvoj te destinacije, pri čemu se ističe akumulacija kojom je omogućen razvoj sustava za zasnježivanje i rekonstrukcija žičare. Sagrađeno je novo bočalište; ugrađen je sustav nadzora naplate žičare; opremljena je trim-staza; napravljeno je sanjkalište s baby liftom; uređen je okoliš akumulacijskog jezera odnosno postavljene su klupice, ležaljke i ljuljačke te kante za otpatke; kupljen je novi trampolin; napravljena je nova niskonaponska mreža zone Radeševo; zamijenjene su motke na vučnici Pribeniš; postavljeno je novo okretno kolo i vučno uže za vučnicu Tešanj.

Ulaganja u razdoblju 2016. – 2020. premašuju 30 milijuna kuna, što je rezultiralo značajnim povećanjem broja korisnika, njihovom dobnom i interesnom diferencijacijom, znatnim smanjenjem sezonalnosti, a posebno povećanjem marketinške vidljivosti izvan regionalnih okvira. Također i pozicioniranje Centra kao značajne hrvatske sportsko-rekreacijske destinacije. Važnost rada RSRTC Platak došla je do izražaja u 2020. godini kada je jedna od posljedica pandemije koronavirusa bio i iznimni interes za korištenje kapaciteta Centra u pandemijskim uvjetima. U zimskoj sezoni 2020./2021. bilo je 65.000 posjetitelja. Ljetna sezona 2021. također se pokazala dobrom i iznimno posjećenom bez obzira na pandemiju koronavirusa i pojavu mišje groznice. Održane su razne već tradicionalne manifestacije i događanja te se ljudi rado vraćaju na „brdo uživanja“. U ljetnoj sezoni RSRTC Platak bilježi oko 30.000 posjetitelja.

Analiziran je i dio sportsko-rekreacijske infrastrukture koji čine poučne staze i šetnice, planinarski putovi te biciklističke rute i staze. Prirodna ljepota i raznolikost te bogatstvo kulturnih znamenitosti i interesnih lokacija dobra su pretpostavka za razvoj tih sadržaja. Mogućnost korištenja europskih fondova i relativna jednostavnost provedbe potaknule su većinu JLS-a na valorizaciju i uređenje postojećih putova i izgradnju novih radi jačanja sportsko-rekreacijske i turističke ponude. Anketa o navedenim sadržajima dala je sljedeće rezultate:

Tablica 5. Poučne staze i šetnice te planinarske staze u Primorsko-goranskoj županiji

Namjena	Broj staza	Dužina u km
Poučne staze i šetnice	69	620
Planinarske staze	367	1.284,3

Izvor: Anketa JLS-a, mrežne stranice turističkih zajednica, podaci HPS-a, obrada autora

Planinarske aktivnosti odvijaju se u organizaciji 25 planinarskih društava Riječkoga planinarskog saveza, Stanice planinarskih vodiča Rijeka i dviju stanica Hrvatske gorske službe spašavanja, u Rijeci i Delnicama. Osim redovite organizacije planinarskih pohoda u Primorsko-goranskoj županiji, državi i inozemstvu, društva brinu i o izobrazbi planinara, planinarskih vodiča i markacista (prosječno se godišnje obrazuje 40 vodiča i 10 markacista). Društva održavaju planinarske objekte i staze u koordinaciji s Hrvatskim planinarskim savezom. Stanice Hrvatske gorske službe spašavanja imaju vlastiti intenzivan program obuke i redovite terenske vježbe. Rad s mladima organiziran je u odgovarajućim jedinicama unutar većih planinarskih društava projektima kao što je npr. Mala planinarska škola Grada Rijeke u organizaciji Riječkoga sportskog saveza i PD Kamenjak, u kojoj sudjeluju učenici osnovnih škola.

Uvažavajući važnost razvoja biciklizma kao sportske i rekreativne djelatnosti, ali i kao turističke ponude, Primorsko-goranska županija je u 2019. godini usvojila Operativni plan razvoja cikloturizma Primorsko-goranske županije sa standardima 2019. – 2020. (u daljnjem tekstu Operativni plan razvoja cikloturizma PGŽ-a). U Županiji postoje sljedeće biciklističke rute:

Tablica 6. Ukupan broj biciklističkih ruta u Primorsko-goranskoj županiji

Subregija	Ukupan broj ruta	Ukupno km
Otoci		
Krk	28	646,4
Rab	10	167,3
Lošinj	10	182,0
Cres	3	101,0
Riječki prsten	44	898,0
Gorski kotar	66	2.352,0
Priobalje		
Crikveničko-vinodolska rivijera	6	310,0
Opatijska rivijera i PP Učka	15	443,3
Ukupno	180	5.100,0

Izvor: Operativni plan razvoja cikloturizma Primorsko-goranske županije

Za razliku od ruta, sagrađenih biciklističkih staza je malo. Razlozi tomu su konfiguracija terena, imovinsko-pravni odnosi i financijska zahtjevnost takvih zahvata. Ukupna dužina sagrađenih staza je 18 km (staze Poljana, Dunat, Lopar, Delnice–Lučice i Punat), dok je u tijeku projektiranje i priprema za izgradnju dodatnih 10,6 kilometara.⁶

Ciljevi zadani Strategijom djelomično su ispunjeni. Značajno je premašen cilj povećanja posjećenosti RSRTC Platak, postignuto je ciljano povećanje izgrađenosti (u m² po stanovniku) otvorenih i zatvorenih objekata. Održano je više kvalitetnih motociklističkih i automobilističkih natjecanja na stazi Grobnik. Radovi na Centru za bazične pripreme sportaša Gorski kotar odvijaju se fazno:

- » ostvaren je projekt zatvaranja južne strane klizališta
- » uveden je klimatizacijski sustav u Dom sportova Delnice
- » obnovljena je kuglana i prilagođen pristup Domu sportova osobama s invaliditetom.

Poseban interes i planiranje nastavka razvoja Centra za bazične pripreme goranske su jedinice lokalne samouprave formulirale i u namjeri za kandidaturu za zimsku Univerzijadu 2029. ili 2031. godine u čemu imaju i snažnu podršku Primorsko-goranske županije.

Zbog neusklađenosti prostornih planova gradova i općina s važećim Prostornim planom Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu PP PGŽ) podatak o izgrađenosti građevinskih područja izdvojene sportsko-rekreativne namjene izvan naselja treba uzeti s rezervom. Naime, važećim PP PGŽ-om planiranje građevinskih područja sportsko-rekreativne namjene omogućeno je samo za sportske centre određene u županijskom Planu i za golf-terene, dok se za ostalu sportsko-rekreativnu namjenu ne formira građevinsko područje, već se u prostornim planovima gradova i općina takvi sadržaji planiraju izvan građevinskog područja na građevinskim zemljištima i prirodnim područjima.⁷

2.3. Zakonodavni i strateški okvir na nacionalnoj razini

Sustav sporta u Hrvatskoj utvrđen je zakonodavnim okvirom. **Ustav** kao najviši pravni akt spominje sport u dva članka. Osim što je utvrđeno da država potiče i pomaže skrb o tjelesnoj kulturi i sportu, istaknuto je i da je sport jedan od poslova iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana putem JLS-a.

⁶ Primorsko-goranska županija; Operativni plan razvoja cikloturizma Primorsko-goranske županije sa standardima 2019. – 2020., Cikloprom d. o. o., Viškovo, 2019., <https://www2.pgz.hr/doc/dokumenti/savjetovanje-s-javnoscu/2019/cikloturizam/Operativni-plan-razvoja-cikloturizmaPGZ.pdf>

⁷ Stav Zavoda za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije

Zakon o sportu⁸ (u daljnjem tekstu ZOS) temeljni je pravni akt koji regulira sustav sporta. Njime su sportske djelatnosti priznate kao djelatnosti od posebnog interesa za Hrvatsku.

Normativni okvir sustava sporta na nacionalnoj razini uključuje **Zakon o sportskoj inspekciji**⁹ i **Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima**¹⁰, veliki broj podzakonskih (provedbenih) propisa i brojne ostale propise koji uređuju sustav sporta: **Zakon o obveznim odnosima**¹¹, **Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija i drugim općim propisima**¹².

Temeljem ZOS-a, 2019. godine prvi je put u povijesti na nacionalnoj razini donesen strateški dokument za hrvatski sport, **Nacionalni program športa 2019. – 2026.**¹³ čime je stvoren nacionalni strateški okvir za zakonom utvrđeno razdoblje od osam godina. Taj strateški dokument predviđa i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave – JLP(R)S te zajednice sportova na njihovoj razini kao nositelje i/ili provoditelje određenih općih i posebnih ciljeva, mjera, odnosno aktivnosti. Važna područja Nacionalnog programa športa su:

- » definiranje načina upravljanja sportom
- » stvaranje uvjeta za poticanje ulaganja u sport te transparentno i namjensko trošenje sredstava
- » briga o sportskim građevinama izradom mreže sportskih građevina i poticanje izgradnje i održavanja sportskih građevina
- » poticanje i reguliranje obrazovanja stručnih kadrova u sportu
- » briga o sportašima kao glavnim dionicima sporta
- » stvaranje uvjeta za rekreativno bavljenje sportom radi zaštite i poboljšanja zdravlja građana Hrvatske.¹⁴

8 Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20

9 Zakon o sportskoj inspekciji, NN 86/12, 98/19, 34/21

10 Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, NN 117/03, 71/06, 43/09, 34/11

11 Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21

12 Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija i drugim općim propisima, NN 121/14

13 Nacionalni program športa 2019. – 2026., NN 69/19

14 Zlatović, D.: Pravni okvir za strategijske dokumente razvoja sporta i sportske rekreacije u Republici Hrvatskoj, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. XXIX., 2021., str. 86. – 112., <https://hrcak.srce.hr/file/393609>

2.4. Sport i sportaši na području Primorsko-goranske županije

U poglavlju se analiziraju dostupni pokazatelji za promatrano razdoblje pri čemu se izdvajaju podaci o nositeljima sportske djelatnosti i analize registriranih i neregistriranih, te kategoriziranih sportaša. Posebno se obrađuje problematika ljudskih resursa radi njihovog trajnog obrazovanja i stvaranja kvalitetnijih uvjeta rada. Slijedi potpoglavlje o financiranju sporta u kojem se daje osvrt na dostupne izvore i financijske instrumente. Analiza završava pregledom odnosa sporta i odgojno-obrazovnog sustava te sporta osoba s invaliditetom i ostalih ugroženih/ranjivih kategorija stanovništva.

2.4.1. Nositelji sportske djelatnosti

Na području Primorsko-goranske županije registrirane su 1.622 udruge kojima je sport osnovna grupa djelatnosti¹⁵, od čega je 956 aktivnih. 475 udruga udruženo je u strukovne županijske sportske saveze – 26 granskih saveza sportova, Savez školskih sportskih društava Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu Savez ŠSD PGŽ), Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu Savez sportova osoba s invaliditetom PGŽ) i Savez sportske rekreacije „Sport za sve“ Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu Savez sportske rekreacije PGŽ).

Najveći broj aktivnih sportskih udruga ima sjedište u Rijeci (366, ili 38,28 %). Od ukupnog broja registriranih udruga aktivno djeluje njih oko 59 %. Granski županijski sportski savezi okupljaju oko 62 % svih aktivnih sportskih klubova i više od 90 % svih registriranih sportaša u Županiji.

U Tablici 7. prikazan je broj sportskih udruga upisanih u nadležne registre po skupinama.

Tablica 7. Broj upisanih sportskih udruga po skupinama

	Registar udruga	Registar sportskih djelatnosti
Udruga olimpijskih sportova	393	304
Udruga neolimpijskih sportova	377	319
Sport gluhih	6	1
Sport osoba s invaliditetom	14	11
Sport studenata	11	3
Sportska rekreacija	137	90
Školski sport	2	0
Nisu u nomenklaturi Hrvatskoga olimpijskog odbora	16	14
Ukupno	956	704

Izvor: Ministarstvo uprave i pravosuđa, stanje lipanj 2021. (Registar udruga RH); Primorsko-goranska županija, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu, stanje veljača 2021. (Registar sportskih djelatnosti)

¹⁵ Registar udruga Republike Hrvatske, stanje lipanj 2021. godine

S obzirom na razlike prikazanih podataka, u nastavku teksta pojašnjava se metodologija rada.

U analizu su uvrštene samo aktivne udruge. U Hrvatskoj trenutno za sustav sporta postoje četiri registra, odnosno upisnika čiji podaci nisu međusobno usklađeni te stoga postoje velika odstupanja. Osim toga, veliki problem jest i njihova „ne-javnost“, netransparentnost i nemogućnost uvida u stvarno stanje.¹⁶

Osim tablično prikazanih upisa u registre, pravne osobe u sustavu sporta upisuju se također u:

- » Registar neprofitnih organizacija (koji vodi Ministarstvo financija)
- » Registar stvarnih vlasnika (u ime Ministarstva financija – Ureda za sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma vodi Financijska agencija)
- » Registar profesionalnih sportskih klubova (Ministarstvo turizma i sporta)
- » Sudski registar trgovačkih društava za sportska dionička društva (Trgovački sud).

Fizičke osobe upisuju se u Registar sportskih djelatnosti (Ministarstvo turizma i sporta). Ti registri nisu informatički povezani i digitalno usporedivi, što znatno otežava analizu i donošenje zaključaka.

Za potrebe Plana razvoja sporta izrađena je usporedba dvaju registra koji se smatraju najvažnijima za djelatnost sporta – Registar udruga i Registar sportskih djelatnosti. Iako je upis u Registar sportskih djelatnosti obveza određena Zakonom o sportu, mnoge je udruge nisu obavile. Klubovi/udruge koji nisu u sustavu natjecanja ili ne sudjeluju u programima javnih potreba u sportu lokalnih i regionalnih samouprava i ostalih natječaja, često se iz neznanja ne upisuju u Registar sportskih djelatnosti, iako je to njihov matični Registar. Podaci iz tih registara također se razlikuju jer se u Registar sportskih djelatnosti upisuju i trgovačka društva, odnosno sportska dionička društva koja obavljaju sportsku djelatnost.

Uvid i analiza podataka u oba Registra iznimno su problematični. Iako je ustrojen dio informatičkog sustava u sportu u kojem se vodi Registar sportskih djelatnosti – a Registar udruga prešao je na novu moderniju informatičku platformu (od 2015. godine, stupanjem na snagu novog Zakona o udrugama) – dojam je da je do sažetih i analitici obradivih podataka teško doći. Struktura baza podataka ne daje mnogo mogućnosti dopunskih analiza, a brisanje neaktivnih udruga, odnosno pravnih osoba iz registra, nije odgovarajuće riješeno. Podaci su za potrebe analize dodatno selektirani i obrađeni. U Tablici 8. dane su sportske organizacije u Županiji po pravnoj osobnosti / obliku udruživanja.

¹⁶ Smokvina V., Šamija K.: Nužnost postojanja Jedinstvenog informacijskog sustava u hrvatskom sportu, 6. Međunarodna znanstvena konferencija "Razvoj javne uprave" / Smoljić, Mirko; Belaj, Ivan (ur.). – Vukovar, 2016, Veleučilište; (PDF) Nužnost postojanja Jedinstvenoga informacijskog sustava u hrvatskom sportu (researchgate.net)

» U Primorsko-goranskoj županiji djeluje 91 školsko sportsko društvo osnovnih i srednjih škola.

Tablica 8. Sportske organizacije u Primorsko-goranskoj županiji po pravnoj osobnosti / obliku udruživanja

Vrsta pravne osobe / oblik udruživanja	Registar udruga	Registar sportskih djelatnosti
Klub – udruga	890	704
Strukovna udruga	12	8
Sveučilišni savez	1	1
Gradski sportski savez	8	8
Županijski sportski savez	30	29
Nacionalni savez	1	1
Sportska zajednica	12	9
Savez udruga	2	
Sportski klub – sportsko dioničko društvo		1
Trgovačko društvo		34
Ukupno	956	795

Izvor: Ministarstvo uprave RH i Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije

U Primorsko-goranskoj županiji djeluje Savez ŠSD PGŽ koji udružuje 91 školsko sportsko društvo osnovnih i srednjih škola. Akademski sport organiziran je u Riječkom sportskom sveučilišnom savezu koji okuplja 13 sastavnica Sveučilišta u Rijeci. Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije ima 11 članica, a Riječki sportski savez gluhih djeluje kao njegova pridružena članica i ima 5 klubova.

Tablica 9. daje uvid u broj sportskih udruga upisanih po općinama i gradovima Primorsko-goranske županije.

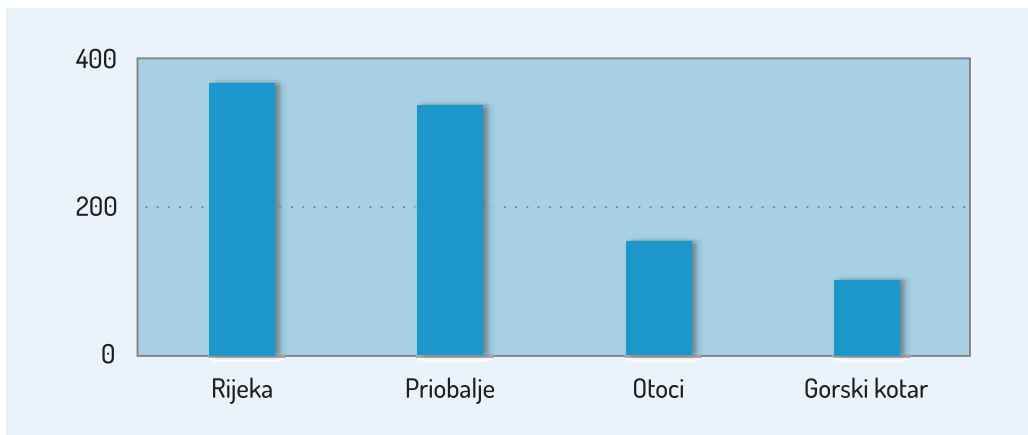
Tablica 9. Broj sportskih udruga/klubova upisanih u Registar udruga Republike Hrvatske, po jedinici lokalne samouprave

Jedinica lokalne samouprave	Broj udruga	Stanovništvo	Stanovnika po udruzi	Udruga na 1.000 st.
Bakar	21	8.160	389	2,6
Baška	5	1.706	341	2,9
Brod Moravice	4	707	177	5,7
Cres	12	2.907	242	4,1
Crikvenica	44	10.692	243	4,1
Čabar	13	3.131	241	4,2
Čavle	27	7.312	271	3,7
Delnice	27	5.437	201	5,0
Dobrinj	6	2.440	407	2,5
Fužine	9	1.395	155	6,5
Jelenje	17	5.309	312	3,2
Kastav	26	11.021	424	2,4
Klana	7	1.919	274	3,6
Kostrena	22	4.564	207	4,8
Kraljevica	23	4.412	192	5,2
Krk	30	7.030	234	4,3
Lokve	5	893	179	5,6
Lopar	4	1.275	319	3,1
Lovran	14	3.721	266	3,8
Mali Lošinj	34	7.876	232	4,3
Malinska-Dubašnica	7	3.600	514	1,9
Matulji	29	11.164	385	2,6
Mošćenička Draga	3	1.384	461	2,2
Mrkopalj	8	929	116	8,6
Novi Vinodolski	18	4.783	266	3,8
Omišalj	18	3.090	172	5,8
Opatija	51	11.042	217	4,6
Punat	6	1.992	332	3,0
Rab	29	7.850	271	3,7
Ravna Gora	10	2.061	206	4,9
Rijeka	366	115.995	317	3,2
Skrad	5	868	174	5,8
Vinodolska općina	10	3.264	326	3,1
Viškovo	26	16.726	643	1,6
Vrbnik		1.227		0,0
Vrbovsko	20	4.063	203	4,9
Ukupno	956	281.945	295	3,4

Izvor: Registar udruga RH, lipanj 2021.; Državni zavod za statistiku, procjena stanovništva 31. 12. 2019.

Osim prikaza broja udruga po JLS-u, moguće ih je prikazati i prema mikroregijama kako slijedi u Grafikonu 1.

Grafikon 1. Broj sportskih udruga u Primorsko-goranskoj županiji po mikroregijama

Izvor: Registar udruga RH, stanje lipanj 2021. godine

Najviše je udruga registrirano u Rijeci (66, ili 38,3 %), a najmanje u Gorskom kotaru što je u skladu s rangom mikroregija po broju stanovnika. Međutim, ukoliko se usporedi broj udruga na 1.000 stanovnika, uočava se da Gorski kotar ima pokrivenost koja znatno odskaka od županijskog prosjeka (3,4 udruge na 1.000 stanovnika) i iznosi 5,2 udruge. Za mikroregije Primorje i Grad Rijeka ovaj podatak iznosi 3,2, dok je u mikroregiji Otoci 3,7.

Sportski klubovi udruženi su u županijske sportske saveze i lokalne sportske zajednice čime je olakšano i ustrojeno praćenje problematike pojedinih sportova i komunikacija, a regulirana je i podjela sredstava za javne potrebe u sportu. Savezi i zajednice aktivni su u djelatnostima organizacije manifestacija, potpora u obliku obrazovanja i usavršavanja sportskih djelatnika, pomoći pri nabavi sportske opreme, promidžbi sportova, te praćenju sportskih klubova u ostalim organizacijskim aktivnostima. Radi jačanja sustava i ostvarenja bolje suradnje među klubovima istih sportova, bilo bi poželjno osnovati županijske sportske saveze u sportovima u kojima oni nisu osnovani (biciklizam, gimnastika, automobilizam). Osnovati lokalne sportske zajednice bilo bi poželjno barem u jedinicama lokalne samouprave u kojima postoji više od 25 aktivnih sportskih udruga (Crikvenica, Kastav, Čavle, Rab, Krk). Osim što to dopušta i „preporučuje“ ZOS, takve sportske zajednice dižu transparentnost raspodjele sredstava javnih potreba u sportu na višu, željenu razinu.

Usporedba s ostalim županijama prikazana je u Tablici 10. odnosom broja stanovnika i sportskih udruga.

Tablica 10. Odnos broja stanovnika i sportskih udruga po županijama

Županija	Broj sportskih udruga u Registru	Aktivnih sportskih udruga	Broj stanovnika	Stanovnika po udruzi	Udruga na 1.000 st.
Bjelovarsko-bilogorska županija	495	312	105.554	338	3,0
Brodsko-posavska županija	667	368	136.429	371	2,7
Dubrovačko-neretvanska županija	911	520	122.449	235	4,2
Grad Zagreb	4.233	2.067	809.235	392	2,6
Istarska županija	1.400	902	209.955	233	4,3
Karlovačka županija	625	390	114.804	294	3,4
Koprivničko-križevačka županija	470	320	105.886	331	3,0
Krapinsko-zagorska županija	608	423	124.407	294	3,4
Ličko-senjska županija	263	169	44.346	262	3,8
Međimurska županija	599	367	109.130	297	3,4
Osječko-baranjska županija	1.842	1.067	270.877	254	3,9
Požeško-slavonska županija	397	264	65.614	249	4,0
Primorsko-goranska županija	1.622	956	281.945	295	3,4
Sisačko-moslavačka županija	762	483	144.599	299	3,3
Splitsko-dalmatinska županija	2.580	1.474	448.153	304	3,3
Šibensko-kninska županija	671	388	98.899	255	3,9
Varaždinska županija	821	505	165.885	328	3,0
Virovitičko-podravska županija	394	249	72.843	293	3,4
Vukovarsko-srijemska županija	857	510	149.489	293	3,4
Zadarska županija	864	534	168.055	315	3,2
Zagrebačka županija	1.259	730	309.611	424	2,4
Ukupno	22.340	12.998	4.058.165	312	3,2

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije, prema podacima Državnog zavoda za statistiku i Registra udruga RH, lipanj 2021. godine

Primorsko-goranska županija četvrta je po redu u Hrvatskoj po broju aktivnih sportskih udruga (956), nakon Grada Zagreba (2.067) te Splitsko-dalmatinske (1.474) i Osječko-baranjske županije (1.067). Udio broja registriranih udruga Primorsko-goranske županije u ukupnom broju udruga u Hrvatskoj je 7,26 %.

Provedba ciljeva Strategije premašena je brojem osnovanih sportskih saveza, dok je postavljeni cilj osnutka općinskih i gradskih sportskih zajednica ostvaren u 50 % planiranog povećanja njihovog broja (5 novoosnovanih zajednica u Delnicama, Kostreni, Kraljevici, Viškovu i Vrbovskom).

2.4.2. Aktivni sportaši

Za analize provedene prilikom izrade Plana razvoja, metodologija bilježenja registriranih i neregistriranih sportaša izmijenjena je u odnosu na korištenu u Strategiji, što u nekim sportovima može utjecati na usporedivost broja sportaša. Posebno treba istaknuti da su u nogometu, rukometu i košarci nacionalni savezi tih sportova pregledali i uskladili svoje evidencije sportaša (registre) zbog čega je došlo do značajnih razlika u odnosu na podatke objavljene u Strategiji. Dodatno, opća kriza izazvana pandemijom bolesti COVID-19 snažno je utjecala na rad sportskih klubova i velikom broju sportaša praktički onemogućila rad tijekom 2020. godine. Izostankom natjecanja klubovi i savezi zbog smanjenja troškova (registracije, kotizacije, liječnički pregledi i dr.) u većoj mjeri u 2020. godini nisu registrirali sportaše. Iz tih razloga procjenjuje se da podaci nisu u potpunosti kvalitetno usporedivi, no moguće je iščitati neke trendove. Slijedi usporedba pojedinih pokazatelja.

Ukupno aktivnih sportaša u Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini bilo je 19.863. Broj je značajno, za 18,55 % smanjen u odnosu na stanje iz 2015. godine (24.917). Iako je dobar dio uzroka smanjenja broja sportaša vezan na prethodno spomenute razloge, može se zaključiti da su se na ovakvu situaciju zasigurno odrazili i negativni demografski trendovi. Prije svega zbog utjecaja izrazito niskoga prirodnog prirasta i posljedično smanjenog udjela mladog i radno sposobnog stanovništva, ali i višegodišnjega pojačanog iseljavanja radno sposobnog stanovništva.

Tablica 11. Broj sportaša u Primorsko-goranskoj županiji po sportovima u 2020. godini i usporedba s 2015. godinom

Sport	Broj sportaša u Primorsko-goranskoj županiji								
	Registrirani 2020.			Neregistrirani 2020.			Ukupno 2020.	Registrirani 2015.	Ukupno 2015.
	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno			
Atletika	141	259	400	465	432	897	1.297	569	1.367
Automobilizam	14	2	16				16	23	178
Badminton	17	17	34				34	35	69
Biciklizam	36	6	42				42	20	50
Boćanje	778	113	891				891	1.371	1.371
Boks	163	53	216	185	70	255	471	126	169
Bridge	33	22	55				55		
Daljinsko plivanje	12	6	18				18	48	48
Disc golf	11	2	13				13		
Dizanje utega	22	4	26				26	34	34
Gimnastika	74	328	402				402	77	300
Hokej na ledu	0	0	0				0		
Jedrenje	500	87	587				587	987	1.447
Judo	269	116	385	35	4	39	424	453	493
Kajak	0	0	44				44		
Karate	445	255	700	10	5	15	715	600	850
Kendo	23	5	28				28		
Kickboxing	223	135	358	166	91	257	615	237	297
Košarka	717	204	921				921	1.043	1.252
Koturaljke	177	145	322				322		
Kuglanje	308	86	394	40	20	60	454	500	500
Nogomet	4.690	73	4763				4.763	6.962	6.962
Odbojka	193	709	902				902	1.213	1.323
Orijentacijsko trčanje	2	0	2				2	116	235
Pikado	239	34	273				273	453	453
Plivanje	299	200	499	499	304	803	1.302	632	1.377
Ronjenje	82	74	156				156	78	98
Rugby	50	0	50				50		
Rukomet	498	268	766	150	110	260	1.026	1.798	1.798
Sanjkanje p/s	0	2	2				2		
Sinkronizirano plivanje	0	94	94				94	67	120
Skijanje	92	106	198	115	105	220	418	227	234
Skokovi u vodu	19	18	37				37		
Sportski ples	3	11	14				14		

Sport	Broj sportaša u Primorsko-goranskoj županiji								
	Registrirani 2020.			Neregistrirani 2020.			Ukupno 2020.	Registrirani 2015.	Ukupno 2015.
	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno			
Sportski ribolov n/m	564	211	775				775		
Sportski ribolov s/v	22	2	24	42	11	53	77	63	63
Stolni tenis	103	52	155	90	3	93	248	145	219
Streličarstvo	41	24	65	11	11	22	87	96	261
Streljaštvo	148	89	237				237	340	388
Šah	284	92	376	150	21	171	547	377	377
Taekwondo	95	85	180	55	67	122	302	198	315
Tenis	147	119	266	120	86	206	472	188	428
Triatlon	64	30	94	33	18	51	145	72	140
Vaterpolo	397	32	429				429	332	549
Veslanje	70	21	91				91	105	156
Wushu	15	24	39				39		
Ostali sportovi								330	530
Ukupno	12.080	4.215	16.339	2.166	1.358	3.524	19.863	20.237	24.917
Od tog broja početnici/ sportske škole	1.043	740	1.783	1.583	1.146	2.729	4.512		

Izvor: Arhiva podataka Zajednice sportova Primorsko-goranske županije

Po sudjelovanju u broju registriranih i neregistriranih sportaša i dalje se značajno ističe nogomet s ukupnim udjelom od gotovo 24 %. Od momčadskih sportova, rukomet zauzima drugo mjesto s 5,17 %, dok je treća košarka s 4,63 %. Unatoč općoj popularnosti momčadskih sportova, u sva tri najistaknutija sporta zabilježen je značajni pad u broju sportaša i u udjelu u ukupnoj masi. Na ovaj pokazatelj u velikoj mjeri utjecalo prethodno spomenuto usklađivanje registara. U individualnim sportovima na prvom je mjestu plivanje (6,55 %), druga je atletika (6,52 %) i treće boćanje (4,49 %).

Ukoliko se promatra samo broj registriranih sportaša, uočava se značajni pad u apsolutnim iznosima i u postotnom udjelu kod tradicionalno vrlo popularnih masovnih sportova. Najznačajniji pad u broju registriranih sportaša ima nogomet (2.199 registriranih sportaša manje nego u 2015. godini), slijedi rukomet (-1.032) i boćanje (-480). Najveći postotni pad zabilježen je u rukometu (-57,4 %), jedrenju (-40,53 %) i nogometu (-31,59 %). Pozitivne pokazatelje imaju borički sportovi, tenis i vaterpolo.

Dio razloga za takva kretanja uzrokovan je COVIDOM-19 u 2020. godini, kada je znatno smanjen broj natjecanja (osobito momčadskih sportova), a time i mogućnosti sudjelovanja na njima, odnosno potreba za registracijom sudionika.

Među registriranim sportašima značajna je i stalna razlika u broju sportaša po spolu u korist muških sportaša 75 %, naspram 25 % sportašica; sličan je odnos i u ukupnom broju.

Ukupno gledano trend odnosa broja seniorskih i mlađih kategorija **registriranih sportaša** (Tablica 12.) izrazito je negativan u odnosu na stanje iz 2015. godine (kada je bio 47/53 %) i iznosi 33/67 % u korist mlađih sportaša. Kada se izuzme sportaše u najbrojnijem sportu (nogometu), stanje je slično prethodno promatranom razdoblju (32/68 %). Značenje ovog odnosa prvenstveno se ogleda u činjenici da se njime ukazuje na sklonosti bavljenja sportom gledano kroz generacijsku prizmu. Rezultati upućuju na više problema u zadržavanju sportske aktivnosti sportaša:

- » prestanak bavljenja sportom nakon završene srednje škole
- » izrazit nesrazmjer (u korist muškaraca) zadržavanja sportske aktivnosti u seniorskim kategorijama
- » financijski problemi klubova (visoki troškovi organizacije natjecanja, financiranje programa javnih potreba usmjereno većinom na mlađe dobne kategorije, administrativni troškovi registracije sportaša).

Tablica 12. Odnosi seniorskih i mlađih uzrastnih kategorija sportaša u Primorsko-goranskoj županiji

Opis	Seniori	Mlađi uzrasti
Svi registrirani sportaši	33 %	67 %
Muški nogomet	31 %	69 %
Svi sportovi osim nogometa	32 %	68 %
Svi sportovi osim nogometa – samo žene	15 %	85 %

Izvor: Arhiva podataka Zajednice sportova Primorsko-goranske županije

Razlozi navedeni u tekstu pojašnjavaju negativne trendove i odstupanja realiziranog od rezultata koji su očekivani temeljem ciljeva postavljenih u Strategiji.

2.4.3. Sportski rezultati

Slijedi analiza ocjene trendova usporedbom sportskih rezultata u Tablici 13.

Rezultati promatrani u vremenskom slijedu od 2015. do 2020. godine ukazuju na rast ukupnog broja osvojenih plasmana u prve dvije godine, te variranje i pad u sljedećima. Zbog već navedenih razloga, pad je najizrazitiji u 2020. godini, ali tu godinu ne smatramo kvalitetnim pokazateljem zbog smanjene mogućnosti priprema, broja održanih natjecanja i broja sudionika.

Tablica 13. Pregled osvojenih medalja sportaša iz Primorsko-goranske županije na državnim i međunarodnim natjecanjima (plasmani u prva tri mjesta)

Kategorija natjecanja	Ukupno	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Državni kup	204	43	41	47	22	26	25
Državno prvenstvo	5.244	1.007	1029	855	766	898	689
Državna natjecanja	5.448	1.050	1.070	902	788	924	714
Europske igre	1	1					
Europski kup	132	3	25	20	38	10	36
Europska liga	3	1		2			
Europsko prvenstvo	95	27	13	27	13	11	4
Europske sveučilišne igre	18		18				
Liga prvaka	3	1	1			1	
Olimpijske igre	4		4				
Međunarodno natjecanje	171	29	50	26	9	8	49
Prvenstvo Balkana	55	16	22	3	9	2	3
Regionalna liga	5	1	4				
Svjetski kup	111	11	37	26	25	12	
Svjetska liga	9	4		4	1		
Svjetsko prvenstvo	144	40	25	25	30	24	
Međunarodna natjecanja	751	134	199	133	125	68	92
Ukupno medalja	6.199	1.184	1.269	1.035	913	992	806

Izvor: Arhiva podataka Zajednice sportova Primorsko-goranske županije

U promatranom razdoblju sportaši su osvojili ukupno 6.199 odličja. Najtrofejniji sport bilo je skijanje s ukupno osvojene 1.023 medalje, a slijede plivanje (830), atletika (598) i kickboxing (575). Najviše plasmana ostvareno je u olimpijskoj 2016. godini (1.269), od čega većinu (84,3 %) na državnim natjecanjima.

U 2020. godini broj plasmana bio je manji (806), a udio mjesta osvojenih na državnim natjecanjima bio je viši (88,6 %). Zbog pandemije COVIDA-19 uvjeti za održavanje natjecanja bili su znatno izmijenjeni, a najtrofejniji sportovi bili su ronilaštvo (145 odličja), atletika (114) i skijanje (97). Rezultati su prikazani u Tablici 14.

Tablica 14. Sportski rezultati: osvojene medalje sportaša i sportskih momčadi na državnim i međunarodnim natjecanjima u razdoblju 2015. – 2020. po sportovima

Sport	Broj medalja	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Atletika	598	59	119	96	94	116	114
Automobilizam	40	20	1	1	2	2	14
Biatlon	22						22
Biciklizam	40			10	8	12	10
Boćanje	259	36	42	33	47	62	39
Boks	108	11	13	22	9	30	23
Daljinsko plivanje	13				13		
Disc golf	1						1
Dizanje utega	42	2		11	2	24	3
Gimnastika	175	17	31	29	26	30	42
Jedrenje	60	11	7	10	4	7	21
Jiu-jitsu	1					1	
Judo	62	13	23	8	11	3	4
Karate	357	88	79	81	63	39	7
Kickboxing	575	117	141	82	157	24	54
Košarka	4	2	1		1		
Kuglanje	193	24	38	44	35	35	17
Mali nogomet	1						1
Nogomet	17	2	2	4	3	2	4
Odbojka	20		2	5	3	7	3
Pikado	28	20	5				3
Plivanje	830	169	146	231	91	160	33
Ribolov	2						2
Ronilaštvo	466	33	126	23	18	121	145
Rukomet	14	4	5	2	2	1	
Samostrel	2					2	
Sanjkanje	12		2				10
Sinkronizirano plivanje	159	35	26	31	20	34	13
Skijanje	1.023	220	181	176	202	147	97
Skokovi u vodu	42	2	4	7	8	5	16
Snowboard	4						4

Sport	Broj medalja	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Sport gluhih	9					9	
Sport osoba s invaliditetom	193	100	81	9	1	2	
Sport studenata	20		20				
Sportski ribolov na moru	90	30	21	22	7	10	
Sportski ribolov (slatke vode)	1				1		
Sportsko penjanje	7	4	3				
Stolni tenis	40	7	14	3	6	3	7
Streličarstvo	141	31	28	20	22	27	13
Streljaštvo	139	40	27	34	10	11	17
Šah	109	18	20	27	18	11	15
Taekwondo	35	3	3	2	5	3	19
Tenis	22	2	2		3	14	1
Triatlon	127	42	34		15	22	14
Vaterpolo	52	18	14	6	3	9	2
Veslanje	43	3	8	6	3	7	16
Ukupno	6.199	1.184	1.269	1.035	913	992	806

Izvor: Arhiva podataka Zajednice sportova Primorsko-goranske županije

Na međunarodnim je natjecanjima od 2015. do 2020. godine ostvaren ukupno 751 plasman na prva tri mjesta. Najviše u 2016. godini (199), a najmanje u 2020. (92). Najuspješniji po dobnim kategorijama bili su seniori s ukupno ostvarenih 36,4 % medalja.

Bez obzira na značajni utjecaj uvjeta rada i natjecanja u uvjetima pandemije COVIDA-19, u 2019. i 2020. godini razvidan je trend smanjenja broja vrhunskih rezultata. On je u uzajamnoj zavisnosti sa smanjenjem broja kategoriziranih sportaša.

2.4.4. Kategorizirani sportaši

U Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini bila su 242 kategorizirana sportaša¹⁷. Ako se taj pokazatelj rangira u odnosu na ostale županije, Primorsko-goranska županija je treća nakon Grada Zagreba i Splitsko-dalmatinske županije u apsolutnom broju sportaša i u broju kategoriziranih na 1.000 stanovnika, koji iznosi 0,86 (Tablica 15.).

¹⁷ Izvor: Hrvatski olimpijski odbor, stanje travanj 2021. godine

Tablica 15. Broj kategoriziranih sportaša po županijama u travnju 2021. godine

Županija	Broj kategoriziranih sportaša 2014.	Broj kategoriziranih sportaša 2021.	Kategorije					
			I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Zagrebačka	132	75	7	12	20	16	12	8
Krapinsko-zagorska	19	31	3		5	19	2	2
Sisačko-moslavačka	45	31			7	11	5	8
Karlovačka	69	44			26	9	1	8
Ličko-senjska	5	3			2	1		
Varaždinska	53	98	4	7	17	61	6	3
Koprivničko-križevačka	19	48			19	28		1
Bjelovarsko-bilogorska	28	22	3		17	2		
Primorsko-goranska	307	242	11	15	73	74	28	41
Virovitičko-podravska	1	13			3	7		3
Požeško-slavonska	3	5		1	2	2		
Brodsko-posavska	22	49	5	3	10	23	4	4
Zadarska	48	45	5	3	9	16	7	5
Osječko-baranjska	148	211	10	14	45	115	12	15
Dubrovačko-neretvanska	20	48		5	10	29	1	3
Šibensko-kninska	17	40	2		10	16	1	11
Vukovarsko-srijemska	14	37		1	15	13	3	5
Splitsko-dalmatinska	338	479	44	48	141	155	47	44
Istarska	145	144	12	12	26	47	6	41
Međimurska	53	57	2	4	4	29	4	14
Grad Zagreb	1.641	1.358	111	121	501	288	114	223
Ukupno	3.944	3.080	219	246	962	961	253	439

Izvor: Hrvatski olimpijski odbor, stanje travanj 2021. godine

Ovaj se rang može ocijeniti zadovoljavajućim, ali zabrinjava pad broja kategoriziranih sportaša u odnosu na 2015. godinu (dok je npr. Splitsko-dalmatinska županija bilježila rast od 12,7%). Međutim, posebno (u negativnom smislu) upozorava podatak o broju vrhunskih sportaša koji je sa 135 u 2015. godini smanjen na 99 u 2020. godini, što je pad za 26,66%. Stanje ukazuje na zastoj kvalitetnog sporta. Status reprezentativca imalo je 90 sportaša, od čega u kategoriji seniora njih 32 (omjer muškaraca i žena je 50 : 50%).

Stipendije su primala 84 sportaša, uglavnom seniori (68), izvor financiranja u najvećoj su mjeri jedinice lokalne samouprave (31 stipendija)¹⁸.

U skladu s navedenim podacima, ciljevi Strategije nisu postignuti u povećanju broja kategoriziranih sportaša. Također, niti lokalna niti regionalna samouprava nisu utvrdile proračunske norme za stipendiranje sportaša. Pitanje osiguranja sredstava za stipendiranje sportaša u međuvremenu je obrađeno u Nacionalnom programu sporta (Poseban cilj 3.2.), te se očekuje zakonska regulativa toga područja.

2.4.5. Kadrovi u sportu

Kadrovi u sportu mogu se podijeliti u tri osnovne skupine:

- » upravljačko-organizacijski
- » stručni i
- » prateći kadrovi.

Problematiku uz njihove aktivnosti može se sagledati s aspekta:

- » zakonskog okvira djelovanja
- » radnopravnog statusa trenera i sportskih djelatnika (zaštita prava trenera, osiguranje uvjeta za zapošljavanje trenera)
- » rodne neravnomyjnosti
- » teritorijalne i specijalističke raspoloživosti.

U skladu sa Zakonom o sportu (u daljnjem tekstu ZOS), trener mora imati stručnu spremu najmanje na razini trenera prvostupnika, dok osoba osposobljena za rad u sportu može podučavati građane osnovnoj tehnici pojedinog sporta ili provoditi sportsku rekreaciju građana. ZOS je propisao da poslove trenera može obavljati i osoba koja je za te poslove osposobljena u ustanovi za osposobljavanje kadra na temelju programa za stjecanje licence krovnih svjetskih ili europskih udruženja određenog sporta. Može i osoba koja je osvojila medalju na olimpijskim igrama, svjetskim ili europskim prvenstvima ili koja je poslove trenera obavljala najmanje 15 godina do dana stupanja na snagu ZOS-a, a stručno je osposobljena u ustanovi za osposobljavanje kadrova u sportu.

U dijelu koji regulira stupanj obrazovanja, odnosno osposobljenosti, postojeće su odredbe ZOS-a u praksi teško provedive. Hrvatska je među rijetkim državama s isključivo formalnim obrazovanjem za stručni kadar i istodobno jedna od država Europske unije s najviše godišnje završenih trenera prvostupnika. Klubovi, sportska društva, sportski savezi i sportske zajednice prilagodili su se zakonskim odredbama te su uz pojačane programe školovanja i osposobljavanja pronašli odgovarajuće modele angažiranja trenerskog kadra. Tom procesu znatnu je pomoć dala i sportska inspekcija koja je svojim terenskim nadzorima osiguravala provedbu zakonitosti u radu klubova, poglavito radu trenera i zadovoljavanje njihovih stručnih kvalifikacija.

¹⁸ Podaci su dostupni samo za sportove koji imaju županijske sportske saveze.

Analiza rezultata dobivenih anketiranjem sportskih saveza i klubova pokazuje značajni napredak. Ulaganjem u obrazovanje u proteklih pet godina znatno je ojačana kadrovska struktura i povećana usklađenost stupnja izobrazbe sa zakonskim zahtjevima. Pokazatelj nadilazi ciljeve zadane Strategijom razvoja sporta. Zbirno na području Primorsko-goranske županije djeluje 1.291 trener različitog stupnja stručnosti. U razdoblju od 2015. do 2020. godine ukupno je školovano/educirano 559 trenera. Značajno se smanjio udio nekvalificiranih trenera koji sada iznosi 15 %, dok je u 2014. godini taj udio iznosio 47 %.

Sportski savezi ukazuju na djelomično zadovoljavajuće stanje i potrebu neprekidnoga ulaganja u daljnju izobrazbu. Neodgovarajuće stanje je prema procjeni matičnih saveza najizraženije u košarci, judu, boćanju i kuglanju.

Prema podacima dobivenim od županijskih saveza i klubova, u 2020. godini zaposlenih je trenera bilo 277, privremeno uposlenih 150 (honorarno), a najviše je njih (217) imalo status volontera (Tablica 16.).

Tablica 16. Broj trenera u Primorsko-goranskoj županiji po radnom statusu

Status trenera	Broj trenera	Udio
Ugovor o radu, ugovor o profesionalnom treniranju	76	11,29 %
Samostalna djelatnost	201	29,87 %
Honorarno angažirani	150	22,29 %
Volonterski angažirani	217	32,24 %
Ostalo	29	4,31 %
Ukupno	673	100,00 %

Izvor: Arhiva podataka Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, 2020. godina

Svega 11,3 % trenera može se odrediti profesionalcima, što znači da vrlo mali broj trenera može osigurati materijalnu egzistenciju baveći se trenerskim poslom. Osobe sa stečenom visokom i višom naobrazbom iz područja kineziologije zbog toga se radije usmjeravaju u ostala područja (djelatnosti) u kojima se mogu zaposliti shodno stečenoj stručnoj kvalifikaciji. Takva situacija odvraća trenere da ulažu u svoje školovanje jer smatraju da time ne mogu osigurati egzistenciju trenerskim pozivom.

Zasnivanje radnog odnosa s trenerom za klubove je veliko financijsko opterećenje. Nepovoljni porezni položaj trenera djeluje destimulirajuće.

Sve navedeno pokazuje i dokazuje manjkavosti postojećeg ZOS-a u dijelu stručnih kadrova. Međutim, ukoliko se usporedi broj trenera u Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini s istim podacima iz 2014. godine, vidljiv je značajni napredak u broju angažiranih trenera po klubu (2,4 u odnosu na 2,0) te izraziti napredak (smanjenje) broja sportaša po treneru (15 naspram 31,6 sportaša u 2014. godini).

Tablica 17. Analiza broja trenera u Primorsko-goranskoj županiji po sportovima

Sport	Broj klubova iz RSD-a	Broj sportaša	Broj trenera	Broj sportaša po treneru	Broj trenera po klubu	Udio trenera
Atletika	8	1.297	27	48,0	3,4	2,09 %
Automobilizam	14	16			0,0	0,00 %
Badminton	2	34	4	8,5	2,0	0,31 %
Biciklizam	9	42	2	21,0	0,2	0,15 %
Boćanje	57	891	31	28,7	0,5	2,40 %
Boks	9	471	15	31,4	1,7	1,16 %
Bridž	5	55	1	55,0	0,2	0,08 %
Daljinsko plivanje	1	18	1	18,0	1,0	0,08 %
Dizanje utega	3	26	1	26,0	0,3	0,08 %
Gimnastika	4	402	13	30,9	3,3	1,01 %
Jedrenje	20	587	25	23,5	1,3	1,93 %
Judo	7	424	15	28,3	2,1	1,16 %
Karate	24	715	46	15,5	1,9	3,56 %
Kendo	1	28	0		0,0	0,00 %
Kickboxing	16	615	11	55,9	0,7	0,85 %
Košarka	24	921	51	18,1	2,1	3,94 %
Kuglanje	21	454	24	18,9	1,1	1,86 %
Nogomet	58	4.763	560	8,5	9,7	43,31 %
Odbojka	25	902	59	15,3	2,4	4,56 %
Orijentacijski sport	3	2			0,0	0,00 %
Pikado	17	273			0,0	0,00 %
Plivanje	7	1.302	26	50,1	3,7	2,01 %
Ragbi	1	50	4	12,5	4,0	0,31 %
Ronilaštvo	13	156	3	52,0	0,2	0,23 %
Rukomet	23	1.026	65	15,8	2,8	5,03 %
Sanjkanje	3	2	6	0,3	2,0	0,46 %
Sinkronizirano plivanje	2	94	4	23,5	2,0	0,31 %
Skijanje	12	418	26	16,1	2,2	2,01 %
Skokovi u vodu	1	37	2	18,5	2,0	0,15 %
Sport osoba s invaliditetom	11		28	0,0	2,5	2,17 %
Sportski ples	4	14	7	2,0	1,8	0,54 %
Sportski ribolov na moru	29	775	18	43,1	0,6	1,39 %
Sportski ribolov (slatke vode)	4	77			0,0	0,00 %

Sport	Broj klubova iz RSD-a	Broj sportaša	Broj trenera	Broj sportaša po treneru	Broj trenera po klubu	Udio trenera
Stolni tenis	16	248	22	11,3	1,4	1,70 %
Streličarstvo	3	87			0,7	0,15 %
Streljaštvo	21	237	11	21,5	0,5	0,85 %
Šah	19	547			0,0	0,00 %
Taekwondo	8	302	17	17,8	2,1	1,31 %
Tenis	10	472	120	3,9	12,0	9,28 %
Triatlon	6	145	17	8,5	2,8	1,31 %
Vaterpolo	7	429	25	17,2	3,6	1,93 %
Veslanje	2	91	4	22,8	2,0	0,31 %
Ukupno 2020.	530	19.445	1.291	15,0	2,4	100,00 %
Stanje 2014.	377	23.639	748	31,6	2,0	100,00 %

Izvor: Arhiva podataka Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, 2020. godina

Iznadprosječno zapošljavanje trenera je u klubovima koji imaju sportske škole (tenis, nogomet, vaterpolo), posebno u bazičnim sportovima (gimnastika, atletika, plivanje te nekim borilačkim sportovima). Razlog tome je financijski kapacitet klubova, odnosno prihodi od članarina.

Udio osposobljenih trenera u ukupnom broju iznosi 85,2 %. Izrazit je nesrazmjer udjela žena i muškaraca u trenerskom poslu (13,71 naspram 86,29 %), a muški treneri u većem postotku zadovoljavaju propisane kvalifikacije (87,8 u odnosu na 68,93 % kvalificiranih žena).

Rezultat rada na stručnom osposobljavanju trenera je značajno premašen u odnosu na cilj zadan Strategijom (planirano 475, osposobljeno 573), a za 100 % premašen je zadani cilj u zapošljavanju trenera (plan 135, ostvarenje 277).

Većina sportskih saveza ističe potrebu za dodatnim znanjima u upravljačko-organizacijskim poslovima. U skladu s time, Zajednica sportova PGŽ u više je navrata pokušala provesti programe za osposobljavanje te vrste stručnih kadrova sportu (sportska administracija), ali su pokušaji bili bezuspješni. U suradnji s ustanovama za obrazovanje u sportu, pripremljene obrazovne programe nije prihvatila Agencija za strukovno obrazovanje odraslih, te u razdoblju od 2015. godine nije postignut značajniji napredak.

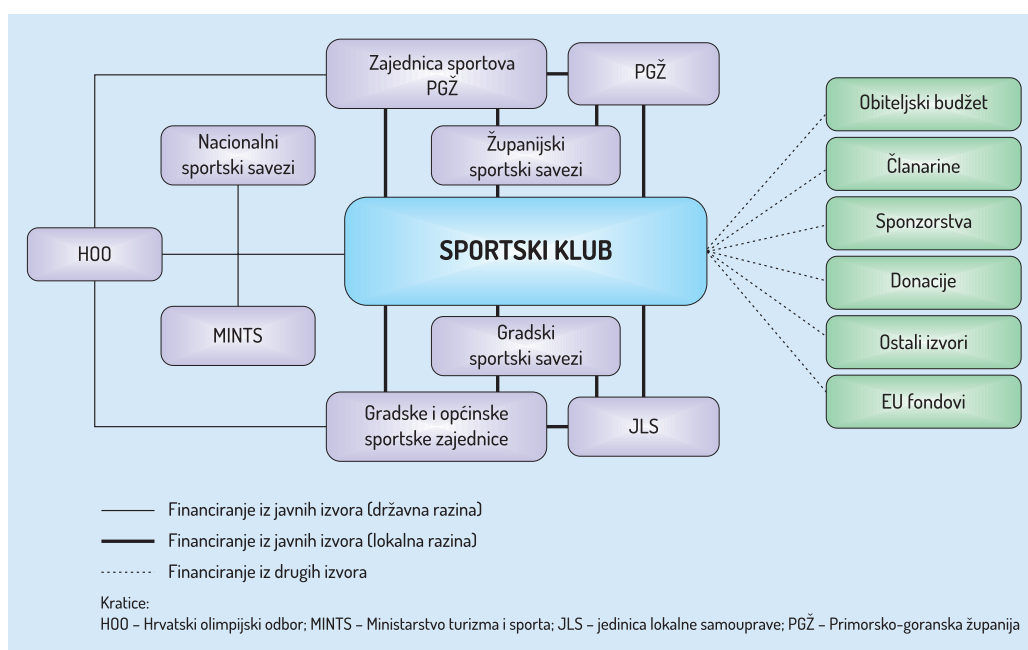
2.4.6. Financiranje sporta

Za potrebe analize izdvojena su četiri osnovna izvora financiranja sporta:

- » izdvajanja iz javnih izvora
- » fondovi Europske unije
- » sponzorstva i donacije
- » obiteljski budžeti.

Shema financiranja predstavljena u Strategiji razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016. – 2020. doživjela je tek manje izmjene te i nadalje kvalitetno predstavlja današnje poveznice dionika u financiranju sporta (Shema 1.).

Shema 1. Sustav financiranja sportskih udruga u Primorsko-goranskoj županiji

Izvor: Zajednica sportova Primorsko-goranske županije

Financiranje s državne razine odvija se putem Olimpijskog odbora, nacionalnih sportskih saveza i nadležnog Ministarstva (Ministarstvo turizma i sporta, u daljnjem tekstu MINTS). Nacionalni sportski savezi komuniciraju s regionalnim savezima i klubovima izravno, a raspodjela sredstava Olimpijskog odbora i resornog ministarstva provodi se natječajem za financiranje tematskih programa. Primjer programskih natječaja i iznos povučenih sredstava subjekata s područja Primorsko-goranske županije u 2020. i 2021. godini prikazan je u Tablici 18.

Tablica 18. Povlačenje sredstava temeljem natječaja Hrvatskoga olimpijskog odbora (za korisnike iz Primorsko-goranske županije) u 2020. i 2021. godini

Natječaji Hrvatskoga olimpijskog odbora u 2020. i 2021. godini				
Program	Broj prijava iz PGŽ-a	Ukupno tražena sredstva (u kunama)	Broj odobrenih programa korisnicima iz PGŽ-a	Ukupno odobrena sredstva (u kunama)
Od sportske škole do Olimpijskih igara	12	368.337,49	4	98.580,50
Aktivne zajednice	5	202.575,75	2	140.000,00
Ukupno u 2021.		570.913,24		238.580,50
Ukupno u 2020.		422.955,20		94.983,75

Izvor: Zajednica sportova Primorsko-goranske županije

U Tablici 19. prikazana su povučena sredstva u 2021. godini u Primorsko-goranskoj županiji temeljem natječaja Ministarstva turizma i sporta.

Tablica 19. Povlačenje sredstava temeljem natječaja Ministarstva turizma i sporta (za korisnike iz Primorsko-goranske županije) u 2021. godini

Natječaj	Broj ukupno odobrenih programa	Ukupno tražena sredstva (u kunama)	Broj odobrenih programa korisnicima iz PGŽ-a	Ukupno odobrena sredstva (u kunama)
Financiranje sportskih programa i poticanje lokalnog sporta i sportskih natjecanja	161	16.081.057,73	11	1.156.356,49
Program obuke neplivača „Hrvatska pliva“	36	3.098.476,65	1	40.000,00
Financiranje izgradnje, građevinskih zahvata i opremanja sportskih građevina	41	na	3	1.600.000,00

Izvor: Zajednica sportova Primorsko-goranske županije

Financiranje sporta na regionalnoj i lokalnoj razini učinjeno je usporedbom konsolidiranih realizacija proračuna hrvatskih županija i JLS-a u Primorsko-goranskoj županiji. U Tablici 20. prikazano je prosječno godišnje izdvajanje po stanovniku u hrvatskim županijama u kunama.

Tablica 20. Ukupna prosječna izdvajanja za sport po stanovniku hrvatskih županija za razdoblje od 2015. do 2019. godine

Županija	Stanovništvo	Prosječno godišnje izdvajanje po stanovniku 2015. – 2019. (u kunama)
Zagrebačka županija	309.611	21
Krapinsko-zagorska županija	124.407	10
Sisačko-moslavačka županija	144.599	12
Karlovačka županija	114.804	14
Varaždinska županija	165.885	4
Koprivničko-križevačka županija	105.886	0
Bjelovarsko-bilogorska županija	105.554	15
Primorsko-goranska županija	281.945	37
Ličko-senjska županija	44.346	10
Virovitičko-podravska županija	72.843	5
Požeško-slavonska županija	65.614	2
Brodsko-posavska županija	136.429	0
Zadarska županija	168.055	12
Osječko-baranjska županija	270.877	23
Šibensko-kninska županija	98.899	18
Vukovarsko-srijemska županija	149.489	19
Splitsko-dalmatinska županija	448.153	9
Istarska županija	209.955	15
Dubrovačko-neretvanska županija	122.449	20
Međimurska županija	109.130	31
Grad Zagreb	809.235	392
Ukupno	4.058.165	91
Ukupno bez Grada Zagreba	3.248.930	16

Izvor: Ministarstvo financija, financijski izvještaji JLP(R)S-a, 2015. – 2019. godina

» Igralište osnovne škole u Mrkoplju s atletskom stazom

Ukupno je u Hrvatskoj u navedenom razdoblju za sport prosječno izdvajana 91 kuna po stanovniku godišnje. S prosječnih 37 kuna godišnjeg izdvajanja po stanovniku Primorsko-goranska županija zauzima drugo mjesto poslije glavnog grada. Razvidan je značajni utjecaj visokih izdvajanja u Gradu Zagrebu na ukupne statističke pokazatelje, što ne daje realnu sliku jer Grad Zagreb istodobno djeluje kao lokalna i regionalna samouprava. Stoga je dodatno obračun izrađen za ostatak Hrvatske. U ovom rangui Primorsko-goranska županija zauzima prvo mjesto i značajno odskače od državnog prosjeka, bez Zagreba koji iznosi 16 kn/stanovniku. Ukoliko se zbroje izdvajanja Primorsko-goranske županije i svih njezinih gradova i općina, izdvajanje po stanovniku nadilazi ono glavnog grada.

Kada se promatra proračunske pokazatelje na godišnjoj razini, razvidno je da su po tom kriteriju izdvajanja za sport u Primorsko-goranskoj županiji, u apsolutnim iznosima i u postotnom udjelu, znatno viša od svih županija, osim Grada Zagreba. Izdvajanja za sport i rekreaciju prikazana su u Tablici 21.

Izdvajanja Primorsko-goranske županije su od najviših 3,49 % do 2,91 % ostvarenih u 2019. godini, dok su u apsolutnim iznosima na godišnjoj razini prilično nepromjenjiva i iznose između 10 i 11 milijuna kuna.

Izdvajanja iz lokalnih proračuna za stavku „službe rekreacije i sporta“¹⁹ u gradovima i općinama u Primorsko-goranskoj županiji od 2015. do 2019. godine prikazana su u Tablici 22.

¹⁹ Funkcijska klasifikacija. Svaki grad ili općina određuju aktivnosti koje prikazuju pod ovom stavkom.

Tablica 21. Izdvajanja iz proračuna županija za sport i rekreaciju (2015. - 2019.)

Županija	Ostvarenje 2015.		Ostvarenje 2016.		Ostvarenje 2017.		Ostvarenje 2018.		Ostvarenje 2019.	
	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio*	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio
Zagrebačka županija	6.075.000	2,21 %	5.895.000	2,09 %	6.206.500	2,07 %	6.775.000	2,19 %	7.005.000	2,06 %
Krapinsko-zagorska županija	1.148.813	0,79 %	1.094.000	0,71 %	1.186.310	0,76 %	1.253.765	0,78 %	1.304.588	0,74 %
Sisačko-moslavačka županija	1.400.000	0,69 %	1.434.000	0,62 %	1.799.000	0,80 %	1.879.100	0,96 %	2.102.000	0,87 %
Karlovačka županija	1.599.886	1,13 %	1.567.745	1,02 %	1.684.800	1,18 %	1.657.500	1,25 %	1.679.500	1,12 %
Varaždinska županija	615.018	0,30 %	455.000	0,25 %	484.500	0,23 %	797.500	0,39 %	1.343.000	0,53 %
Koprivničko-križevačka županija	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %
Bjelovarsko-bilogorska županija	903.171	0,80 %	985.418	0,87 %	1.032.784	0,90 %	2.274.627	1,51 %	2.470.750	1,65 %
Primorsko-goranska županija	11.070.991	3,49 %	9.994.296	3,24 %	9.369.076	2,93 %	10.525.090	3,05 %	10.857.233	2,91 %
Ličko-senjska županija	428.286	0,52 %	476.807	0,60 %	410.000	0,32 %	370.000	0,28 %	422.000	0,36 %
Virovitičko-podravska županija	238.000	0,19 %	235.000	0,18 %	243.000	0,22 %	460.000	0,32 %	716.700	0,51 %
Požeško-slavonska županija	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	639.000	0,64 %
Brodsko-posavska županija	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %

Županija	Ostvarenje 2015.		Ostvarenje 2016.		Ostvarenje 2017.		Ostvarenje 2018.		Ostvarenje 2019.	
	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio*	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio
Zadarska županija	2.032.988	1,18 %	1.837.543	1,02 %	1.892.621	0,84 %	2.169.184	1,09 %	2.413.277	1,10 %
Osječko-baranjska županija	5.916.069	1,60 %	5.902.126	2,08 %	7.338.751	2,62 %	6.278.295	1,93 %	5.642.525	1,52 %
Šibensko-kninska županija	1.899.522	1,73 %	1.775.000	1,63 %	1.771.000	1,36 %	1.772.000	1,44 %	1.771.000	1,32 %
Vukovarsko-srijemska županija	2.503.857	1,53 %	2.637.264	1,56 %	2.699.889	1,29 %	3.300.902	1,39 %	3.376.301	1,41 %
Splitsko-dalmatinska županija	3.358.240	0,83 %	4.046.366	0,94 %	3.879.960	0,85 %	4.296.954	0,94 %	4.580.029	0,95 %
Istarska županija	2.770.000	1,07 %	2.632.280	1,05 %	2.883.000	1,06 %	3.365.900	1,17 %	3.755.200	1,26 %
Dubrovačko-neretvanska županija	2.305.000	1,50 %	2.343.912	1,63 %	2.160.000	1,20 %	2.480.099	1,56 %	2.815.962	1,56 %
Međimurska županija	1.704.178	1,40 %	4.035.744	3,36 %	4.017.872	2,81 %	3.362.695	2,05 %	3.724.646	2,02 %
Grad Zagreb	290.655.585	4,72 %	285.146.511	4,47 %	308.645.535	4,81 %	386.472.048	5,35 %	316.426.260	4,24 %
Ukupno	336.624.604	3,41 %	332.494.012	3,31 %	357.704.598	3,43 %	439.490.659	3,87 %	373.044.971	3,12 %
Ukupno bez Grada Zagreba	45.969.019	1,24 %	47.347.501	1,29 %	49.059.063	1,22 %	53.018.611	1,28 %	56.618.711	1,26 %

Izvor: Ministarstvo financija, financijski izvještaji JLP(R)S-a, 2015. – 2019. godina

* odnosi se na udio u proračunu JLP(R)S-a

Tablica 22. Izdvajanja iz lokalnih proračuna za službe sporta i rekreacije u jedinicama lokalne samouprave u Primorsko-goranskoj županiji od 2015. do 2019. godine

Jedinica lokalne samouprave PGŽ-a	Ostvarenje 2015.			Ostvarenje 2016.			Ostvarenje 2017.			Ostvarenje 2018.			Ostvarenje 2019.		
	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio* %	Udio %	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio %	Udio %	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio %	Udio %	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio %	Udio %	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio %	Udio %
Bakar	1.930.088	3,5 %	5,2 %	2.277.196	5,2 %	4,7 %	2.226.894	4,7 %	4,4 %	2.182.621	4,4 %	4,4 %	2.227.196	4,4 %	4,2 %
Baška	235.836	0,9 %	1,3 %	325.714	1,3 %	1,7 %	410.631	1,7 %	2,1 %	451.980	2,1 %	2,1 %	439.208	1,8 %	1,8 %
Brod Moravice	25.000	1,0 %	1,2 %	41.000	1,2 %	1,3 %	41.000	1,3 %	1,0 %	40.000	1,0 %	1,0 %	42.000	0,9 %	0,9 %
Čabar	230.500	1,7 %	2,1 %	234.800	2,1 %	3,3 %	368.107	3,3 %	1,1 %	189.000	1,1 %	1,1 %	225.821	1,4 %	1,4 %
Čavle	1.269.830	5,0 %	5,5 %	1.165.636	5,5 %	3,5 %	1.083.000	3,5 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
Cres	884.177	4,0 %	3,9 %	905.856	3,9 %	3,9 %	928.552	3,9 %	5,0 %	1.115.108	5,0 %	5,0 %	830.000	3,2 %	3,2 %
Crikvenica	3.888.068	5,2 %	4,9 %	4.006.666	4,9 %	4,9 %	3.943.324	4,9 %	5,7 %	4.944.538	5,7 %	5,7 %	9.739.711	10,9 %	10,9 %
Delnice	775.750	3,1 %	3,6 %	778.500	3,6 %	2,7 %	628.280	2,7 %	14,2 %	4.985.371	14,2 %	14,2 %	869.700	2,8 %	2,8 %
Dobrinj	211.999	1,5 %	1,5 %	242.734	1,5 %	1,9 %	292.750	1,9 %	1,8 %	293.026	1,8 %	1,8 %	312.375	1,7 %	1,7 %
Fužine	282.650	2,4 %	2,9 %	323.925	2,9 %	3,4 %	330.108	3,4 %	3,0 %	325.000	3,0 %	3,0 %	298.300	2,0 %	2,0 %
Jelenje	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
Kastav	1.447.961	3,9 %	2,7 %	1.156.979	2,7 %	3,3 %	1.355.887	3,3 %	3,4 %	1.456.521	3,4 %	3,4 %	1.213.359	2,8 %	2,8 %
Klana	315.456	4,9 %	2,6 %	159.000	2,6 %	3,4 %	221.701	3,4 %	4,0 %	281.001	4,0 %	4,0 %	218.618	2,9 %	2,9 %
Kostrena	1.829.216	3,8 %	3,6 %	1.591.477	3,6 %	4,9 %	2.176.461	4,9 %	4,3 %	2.144.856	4,3 %	4,3 %	2.297.178	4,5 %	4,5 %
Kraljevica	1.667.668	10,6 %	6,2 %	1.058.346	6,2 %	6,5 %	1.054.538	6,5 %	5,9 %	1.042.705	5,9 %	5,9 %	1.124.500	5,8 %	5,8 %
Krk	1.196.368	2,3 %	2,3 %	1.202.786	2,3 %	4,6 %	2.510.116	4,6 %	2,2 %	1.201.198	2,2 %	2,2 %	1.927.675	3,5 %	3,5 %
Lokve	118.500	3,1 %	4,0 %	165.345	4,0 %	3,8 %	158.639	3,8 %	3,8 %	184.222	3,8 %	3,8 %	29.500	0,5 %	0,5 %
Lopar	114.990	1,1 %	0,8 %	106.253	0,8 %	1,2 %	136.500	1,2 %	2,3 %	334.016	2,3 %	2,3 %	348.925	2,4 %	2,4 %
Lovran	3.742.437	15,6 %	5,1 %	1.227.351	5,1 %	2,3 %	553.543	2,3 %	2,8 %	774.294	2,8 %	2,8 %	567.164	2,2 %	2,2 %

Jedinica lokalne samouprave PGŽ-a	Ostvarenje 2015.		Ostvarenje 2016.		Ostvarenje 2017.		Ostvarenje 2018.		Ostvarenje 2019.	
	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio*	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio
Mali Lošinj	2.071.028	3,4 %	2.694.588	4,3 %	1.996.959	3,1 %	2.480.832	3,9 %	1.669.279	2,4 %
Malinska-Dubašnica	907.033	2,8 %	955.074	2,9 %	847.137	2,2 %	1.192.595	2,9 %	936.747	2,4 %
Matulji	1.943.182	4,2 %	992.167	2,3 %	1.094.819	2,2 %	1.198.250	2,7 %	1.178.007	2,1 %
Mošenička Draga	310.125	2,9 %	322.461	3,7 %	309.000	3,4 %	333.000	3,4 %	337.000	3,1 %
Mrkopalj	201.663	4,1 %	163.670	3,1 %	286.176	6,1 %	294.294	5,2 %	207.550	2,7 %
Novi Vinodolski	71.641	0,3 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	58.875	0,2 %
Omišalj	816.608	2,7 %	934.380	2,9 %	1.065.279	3,5 %	1.116.578	3,1 %	1.093.794	3,2 %
Opatija	9.429.881	9,6 %	7.157.710	7,4 %	6.891.935	7,4 %	7.032.446	6,7 %	6.378.284	5,8 %
Punat	162.970	1,0 %	180.718	0,9 %	262.187	1,5 %	280.014	1,6 %	366.224	1,9 %
Rab	824.339	2,4 %	1.452.150	4,3 %	1.556.299	4,1 %	4.464.042	9,5 %	2.443.025	5,7 %
Ravna Gora	396.965	5,0 %	386.638	5,1 %	404.691	5,4 %	629.757	6,7 %	411.945	4,2 %
Rijeka	76.259.271	11,7 %	76.187.848	11,8 %	76.509.466	11,8 %	81.615.464	11,5 %	74.219.352	9,9 %
Skrad	141.000	3,6 %	140.500	3,1 %	145.500	3,1 %	192.500	4,1 %	174.500	2,9 %
Vinodolska općina	341.355	2,5 %	448.057	2,9 %	401.000	2,5 %	343.978	2,2 %	405.905	2,4 %
Viškovo	1.547.071	3,3 %	1.220.867	2,6 %	3.444.564	8,1 %	633.486	1,2 %	1.285.651	2,4 %
Vrbnik	61.241	0,7 %	44.493	0,4 %	43.317	0,5 %	31.908	0,2 %	44.354	0,4 %
Vrbovsko	693.073	4,6 %	838.991	5,6 %	493.803	3,3 %	451.228	2,2 %	781.836	3,0 %
Ukupno	116.344.940	7,3 %	111.089.876	7,0 %	114.172.163	7,1 %	124.235.829	7,1 %	114.703.558	6,2 %

Izvor: Ministarstvo financija, Financijski izvještaji JLS-a, 2015. – 2019. godina

* odnosi se na udio u proračunu JLS-a

Iz prikazanog se može zaključiti sljedeće: jedinice lokalne samouprave vrlo različito tretiraju sport u proračunu. Osim Grada Rijeke u čijem je proračunu sport zastupljen s (ovisno o godini) 10 – 12 %, stalnim se natprosječnim izdvajanjima u sportu i rekreaciji ističu još Opatija, Kraljevica i Crikvenica. U isto vrijeme neke općine u proračunu ne izdvajaju ili iznimno malo izdvajaju pod tom stavkom (Jelenje, Novi Vinodolski, Vrbnik).

Općine i gradovi su popunjavanjem anketnog obrasca dostavili²⁰ informaciju o financiranju sporta u širem smislu. Iz prikupljenih anketa vidljivo je da su najveća izdvajanja bila namijenjena za financiranje programske aktivnosti udruga/klubova (redovite djelatnosti) u sklopu JLS-a. Prosječno ukupan broj godišnje financiranih klubova premašuje 500.

Oko 50 % JLS-a izdvaja sredstva za financiranje sportskih manifestacija na svojem teritoriju, a ukoliko se izuzme Grad Rijeka, ovoj aktivnosti najveću pažnju poklanjaju gradovi Opatija i Crikvenica. Stipendije sportašima ne čine značajnu stavku u gradskim i općinskim proračunima. Izdvajanja za tu kategoriju troška prijavilo je samo 6 općina i gradova, a po ukupnim izdvajanjima prednjači Grad Opatija. Trećina JLS-a prepoznaje potrebu nagrađivanja sportaša, no pretpostavka je da se ova stavka kreira u skladu sa sportskim dostignućima u promatranoj godini.

Osim Grada Rijeke, sedam je JLS-a prijavilo ulaganja u školski sport. Potpore akademskom sportu prikazao je samo Grad Opatija jednokratno, dok prema prikupljenim podacima sport osoba s invaliditetom skromnim sredstvima potiču Opatija i u posljednje dvije godine Viškovo. Kategorija sportske rekreacije specifičnim je izdvajanjima prepoznata u tek nekoliko općina, a trajno sa značajnijim iznosima u Općini Klana.

Gotovo sve jedinice lokalne samouprave koje su dostavile ispunjene obrasce redovito izdvajaju sredstva za održavanje sportskih objekata, dok su kapitalna ulaganja u izgradnju sportske infrastrukture sporadična i vezana na prethodno prikazane investicije u sportske objekte.

Fondovi Europske unije

Europska unija prepoznaje mogućnosti doprinosa sportske djelatnosti društvu, poglavito u poboljšanju opće dobrobiti u Europi i pomoći u prevladavanju širih društvenih pitanja, kao što su rasizam, socijalna isključenost i rodna neravnopravnost. Osim toga, sport pruža znatne gospodarske koristi diljem Europske unije i važan je alat u vanjskim odnosima Europske unije. Financijske su potpore usmjerene k rješavanju izazova, sljedećim instrumentima:

a) Namjenska sredstva za sport. Europski program financiranja za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport – **Erasmus+**:

- » proračun za sport 266 milijuna eura (za obračunsko razdoblje 2022. – 2027.)
- » prikladan za saveze/udruge/klubove

²⁰ Podatke dostavilo 25 (71,43 %) JLS-a s područja Primorsko-goranske županije.

- » potpore aktivnostima koje potiču suradnju, izobrazbu, razmjene iskustava, zadovoljenje potreba ugroženih kategorija sportaša (mladi, stari, invalidi) i promidžbu vrijednosti sporta.

Od korisnika namjenskih sredstava u financijskom razdoblju 2014. – 2020. među prijaviteljima s područja Primorsko-goranske županije brojem ugovorenih projekata posebno se ističe Riječki sportski savez (RSS) koji je od 2015. do 2020. godine u ulozu partnera ili vodećeg partnera projekta sudjelovao ili još sudjeluje u provedbi više od 30 europskih projekata. Projekti su u najvećem dijelu financirani iz programa Erasmus+ Sport, a ukupna ugovorena vrijednost za partnera RSS je 806.000 eura, od čega je do sada povučeno/realizirano više od 50 % (dinamika povlačenja ovisna je o napretku projekta i programskoj liniji). Iako Agencija za mobilnost (nadležna za provedbu programa Erasmus) ne vodi evidenciju korištenja sredstava po subjektima ili županijama, procjenjuje se da je RSS jedan od najaktivnijih sportskih dionika u Hrvatskoj u korištenju fondova Europske unije. Sredstva su korištena za zadovoljenje potreba sportaša i sportskih djelatnika: za razvoj dostupnosti sporta svim kategorijama stanovništva i promicanje rekreacije; izobrazbu i unaprjeđenje vještina sportaša i trenera; međunarodnu suradnju; razmjenu iskustava i dobrih praksi; promicanje vrijednosti sporta i ostale aktualne teme. U skladu s mogućnostima RSS u projekte uključuje ostale sportske dionike iz okruženja i svoja iskustva u radionicama i individualnim konzultacijama prenosi svojim članicama potičući ih na kreiranje vlastitih projekata.

Drugi po snazi je Sportski savez osoba s invaliditetom koji je u promatranom razdoblju ugovorio partnerstva u 26 europskih projekata. Korištena su sredstva programa Erasmus+ Sport i Europskoga socijalnog fonda. Ukupni ugovoreni iznos (za Savez) je 530.000 eura, a aktivnostima projekata promiče se:

- » socijalno uključivanje
- » važnost odgovarajućih programa tjelesnog odgoja i ulogu sporta u osobnom razvoju te tjelesnoj i mentalnoj dobrobiti jednakim mogućnostima u sportu, te
- » ostale teme od interesa za specifičnu kategoriju dionika.

Ovdje valja također istaknuti i udio akademske zajednice u europskom financiranju znanstvenih projekata povezanih sa sportskom djelatnošću. Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci je u promatranom razdoblju bio partner na tri tzv. „policy projekta“ koji su ukupno imali ugovorene iznose od 720.838 eura.

b) Fondovi koji neizravno mogu koristiti dionici(ma) sporta. S obzirom na to da je sport djelatnost koja ima snažnu spregu s ostalim društvenim djelatnostima i „alat“ koji se koristi u promidžbi zdravog načina života, društvene uključenosti i regionalnog razvoja, projekti iz područja sporta mogu dobiti financijsku potporu u različitim europskim programima financiranja uz uvjet da se poštuje načelo dvostrukog financiranja:

- » *Regionalna politika* – projekti trebaju pridonositi regionalnom razvoju, a uključuju i infrastrukturne projekte. Potencijalni prijavitelji su regionalne i lokalne vlasti. Sportski se dionici rjeđe uključuju u partnerstva, ali projekti izravno utječu na kvalitetu uvjeta za razvoj sportske djelatnosti.

- » Program *Zdravlje* – projekti trebaju pridonositi tjelesnoj aktivnosti i aktivnom načinu života.
- » Program *Prava, jednakost i građanstvo* – projekti trebaju poticati borbu protiv diskriminacije i protiv rasizma, ksenofobije, homofobije i ostalih oblika netolerancije.

Korištenje sredstava Europske unije pretpostavlja postupke prijave i provedbe projekata, te osiguranje uvjeta za njihovu održivost. Sportski klubovi i organizacije često se susreću s problemom stručne potkapacitiranosti u prva dva segmenta, te nedostatkom kapaciteta i partnerske volje za osiguravanje održivosti. Istodobno, prilikom korištenja nenamjenskih sredstava prijavitelji u nedovoljnoj mjeri pitaju za savjet sportske stručnjake i time smanjuju moguće pozitivne neizravne koristi za sportsku zajednicu u njihovoj provedbi.

Sponzorstva i donacije

Službeni podaci o udjelu sponzorskih i donatorskih ugovora u financiranju rada sportskih klubova nisu dostupni. Sponzorstva fizičkih i pravnih osoba mogu biti usmjerena izravno na sportske klubove, namjenska za organiziranje pojedinih sportskih događanja ili potpora za rješavanje infrastrukturnih ili ostalih potreba pojedinog kluba.

Gledano s pozicije onoga koji daje sredstva, sponzorstvo je u prvom redu marketinško ulaganje. Stoga je kvaliteta sportskih rezultata koja izravno utječe na medijsku eksponiranost sportskih klubova od presudne važnosti pri donošenju odluke o sponzoriranju. Umanjenje poslovnog rizika i ulaganje u sponzorstvo koje za svrhu ima prvenstveno društveno dobro, moglo bi se postići primjerenim poreznim olakšicama po uzoru na više europskih zemalja. Prakse su da se poticaj najčešće ostvaruje u obliku odbitka od oporezivog dohotka ili od iznosa poreza na dohodak. U slučaju donacije koja se daje u zakonom utvrđene svrhe, obveznici poreza na dobit često je mogu odbiti od svoje dobiti, čime su stimulirani za financijsko sudjelovanje u sportskim aktivnostima. U nekim državama poduzetnici imaju pravo na porezno izuzeće u slučaju financiranja članarina u sportskim klubovima za svoje zaposlenike i sličnih aktivnosti koje potiču sportske aktivnosti građana.

Sponzorstva i donacije poduzetnika ili privatnih osoba mogu biti motivirana i isključivo željom za doprinos lokalnoj zajednici. Preduvjet za takve vrste potpora, osim navedenih olakšica, u prvom je redu stabilnost i sigurnost poslovnog okruženja u smislu regulative poslovanja i tržišnih kretanja.

Procjenjuje se da taj način financiranja nije dovoljno raširen i stoga postoji prostor za povećanje te vrste suradnje sportskih klubova s gospodarskim sektorom.

Obiteljski budžet

Unatoč spoznaji da je opća dostupnost bavljenja sportom i rekreacijom na svim planskim razinama strateška odrednica, činjenica je da bavljenje sportom podrazumijeva i osobna izdvajanja vremena i financijskih sredstava. Posljednje dostupno sveobuhvatno istraživanje udjela izdvajanja građana Hrvatske za sport i rekreaciju bilo je provedeno 2010. godine, a

od tada se ova problematika sporadično spominje u kontekstu financiranja sporta, bez analitičkih uporišta. Temeljeno na prethodno spomenutom istraživanju, potrošnja po kućanstvu za sportsku rekreaciju od 2008. do 2010. godine, iznosila je prosječno 0,48 % ukupne osobne potrošnje. Postotni udio raste značajno s porastom primanja, odnosno životnog standarda. Promatrane su tri skupine troškova – trajna dobra, oprema i usluge. Istraživanje je nadalje utvrdilo da velik broj domaćinstava (80 %) nije imao izdvajanja za sport i rekreaciju, a kod ostalih 20 % prosječni je postotak izdvajanja bio znatno viši i iznosio je 1,5 %.²¹

„Za većinu stanovništva oblik sportskih i tjelesnih aktivnosti kojima se bave ne zahtijeva nikakve novčane izdatke, a ako izdvajaju određenu svotu novca za sportske, rekreacijske ili druge tjelesne aktivnosti, u prosjeku ona iznosi 120 kuna mjesečno“.²² Manji je postotak onih koji se sportom ili rekreacijom bave uz stručnu podršku trenera i korištenje sportske infrastrukture i opreme gdje je navedeni iznos jedva dovoljan za pokrivanje prosječnog troška klupske članarine. Ovom treba nadodati osobnu sportsku opremu i troškove prijevoza, sudjelovanja na natjecanjima izvan mjesta boravka i sl.

Hrvatski porezni sustav, za razliku od onih u većem broju europskih zemalja, ne poznaje olakšice za djecu sportaše i rekreativce općenito, niti na razini gospodarskog subjekta, niti fizičke osobe. Namjenska sredstva za zadovoljavanje javnih potreba u sportu JLS-a plasiraju se dobrim dijelom izravno klubovima i u strukturi prihoda imaju značajno mjesto. U prilog tezi ide i istraživanje provedeno na teritoriju Grada Crikvenice kojim je obuhvaćeno 28 klubova čiji su programi redovite djelatnosti sufinancirani iz programa Grada. Prosječni je klub iz javnih sredstava namirivao 73,7 % prihoda, od kućanstava 13,6 % i od ostalih izvora 12,7 %.

Cilj utvrđivanja najmanje stope izdvajanja za javne potrebe u sportu zacrtan Strategijom nije postavljen u skladu s nadležnostima dionika na županijskoj razini. Njegova provedba donijela bi manje neizvjesnosti u poslovanje korisnika, no mogla bi imati i suprotan učinak (planiranje budžeta prema najmanjoj zadanoj stopi). Postupak predlaganja i donošenja programa javnih potreba u sportu nije standardiziran i u nadležnosti je lokalnih (regionalnih) vlasti.

2.4.7. Sport i odgojno-obrazovni sustav

Potpoglavlje razmatra pokazatelje sportske djelatnosti u institucijama za odgoj i obrazovanje. Razmatraju se predškolski odgoj, sport u osnovnom i srednjem školstvu i akademski sport. Analize se temelje na pokazateljima prikupljenim anketama u vrtićima i podacima koje su dostavili školski i akademski sportski savezi Primorsko-goranske županije.

²¹ Institut za javne financije, Istraživački projekt Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj s usporednim prikazom financiranja u Europskoj uniji, Zagreb, 2012., https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080508/2_FINANCIRANJE%20SPORTA_u_RH.pdf (preuzeto 13. 3. 2021.)

²² Nacionalni program športa 2019. – 2026., NN 69/19

Odgojni sustav – predškolski sport

Životne navike koje svakim danom čak i najmlađe članove društva usmjeravaju na intenzivnu konzumaciju medijskih sadržaja i korištenje tehnologije koja ne traži tjelesnu aktivnost, nameću potrebu kreiranja atraktivnih programa koji djecu mogu privući kretanju. Stoga, odgovorne osobe u odgojno-obrazovnom sustavu sve više prepoznaju potrebu za uključivanjem djece predškolskog uzrasta u strukturirane i stručno vođene programe usmjerenoga tjelesnog vježbanja.

Podaci prikazani u analizi prikupljeni su anketom predškolskih ustanova na području Primorsko-goranske županije provedenom u prvoj polovini 2021. godine.²³ Podatke je dostavilo 35 vrtića (77,8 %) u kojima je ukupno upisano 7.214 djece, ili 82,33 % djece upisane u predškolske ustanove na početku pedagoške 2019./2020. godine. Od navedene brojke, ukupno 1.842 djece, ili 25,53 %, uključeno je u neki od sportskih programa.

U razdoblju od 2015. do 2020. godine broj ustanova predškolskog odgoja koje nude ili provode sportske programe povećan je za više od 100 % (s 9 na 19). Programi se provode pod stručnim vodstvom 6 stalno zaposlenih i većeg broja vanjskih suradnika kineziologa ili ostaloga stručno osposobljenog osoblja. Odgojitelji se redovito dodatno obrazuju za samostalnu provedbu sportskih programa što je omogućeno (olakšano) kvalitetnom suradnjom s Učiteljskim fakultetom u Rijeci. Pet vrtića provodi integrirani sportski program 4 do 5 puta tjedno, dok ostalih 14 provode ostale sportske programe 1 do 2 puta tjedno.

Ulaganjem u izgradnju i dodatno opremanje infrastrukture povećan je broj ustanova predškolskog odgoja koje imaju vlastite dvoranske prostore sa 7 na 14, te je standard značajno porastao.

Sve je kvalitetnija i brojnija suradnja vrtića sa sportskim klubovima i anketni podaci ukazuju da je suradnju ostvarilo 23 % vrtića. Riječ je o programima temeljnih sportova (gimnastika, atletika, judo), dok se ostali sportovi predstavljaju različitim programima djeci uključenoj u sportske grupe. Na taj su način ciljevi Strategije u potpunosti ostvareni, čak premašeni.

Obrazovni sustav – osnovno i srednje školstvo

Savez školskih sportskih društava Primorsko-goranske županije osnovan je radi poticanja i promidžbe učeničkih školskih sportskih aktivnosti, usklađivanja aktivnosti te organiziranja i provedbe sportskih natjecanja školskih sportskih društava, odnosno županijskih i gradskih školskih sportskih saveza na području Primorsko-goranske županije.

Savez provodi „Univerzalnu sportsku školu“ i od 2016. godine program „Vježbaonica“ namijenjene učenicima viših razreda osnovnih škola i učenicima srednjih škola. Program se provodi u 14 osnovnih i 7 srednjih škola, u 23 sportska odjeljenja s 23 sportska voditelja.

²³ Anketa i obrada rezultata Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Savez provodi i program „Turno kretanje“ za osnovne i srednje škole, te „Vrtim zdravi film“ za učenike viših razreda osnovnih škola u čemu je u 10 škola angažirano 10 voditelja.

Program „Univerzalna sportska škola“ koji se kontinuirano provodi od 2008. godine u osnovnim školama namijenjen je učenicima od 1. do 4. razreda i ima 31 sportsko odjeljenje u 22 osnovne škole s 22 voditelja.

Ukupno je 5.733 učenika uključeno u školska sportska društva, a dodatnih 3.000 podnijelo je zahtjev za uključivanje. Stopa uključenosti povećana je s 20,29 % na 22,18 % čime je u uvjetima pandemije koronavirusa gotovo proveden zacrtani cilj.

Od ciljeva zadanih u Strategiji 2016. – 2020. ostvareno je sljedeće:

- » povećan je broj školskih sportskih društava u Primorsko-goranskoj županiji (četvrti po broju društava u Republici Hrvatskoj)
- » povećan je broj sportova u kojima se održavaju natjecanja osnovnih i srednjih škola u Županiji
- » povećan je broj učenika natjecatelja na školskim sportskim natjecanjima
- » ostvaruje se kvalitetna suradnja sa sportskim savezima u Županiji
- » povećan je broj odjeljenja u „Univerzalnoj sportskoj školi“
- » održava se veći broj „Turno kretanja“.

Savez izdaje e-bilten za svaki sport i stupanj natjecanja održanog u tekućoj školskoj godini. U organizaciji Hrvatskoga školskoga sportskog saveza održana su dva simpozija Hrvatskoga školskog sporta na kojem su profesori tjelesne i zdravstvene kulture te voditelji programa „Univerzalna sportska škola“, „Vježbaonica“ i „Vrtim zdravi film“ dobili znanja potrebna za organizaciju aktivnosti i zdravu prehranu učenika osnovnih i srednjih škola.

Aktivnosti su rezultirale ostvarenjem većine ciljeva Strategije, osim povećanja broja školskih sportskih dvorana u srednjim školama. Sagrađene su planirane školske sportske dvorane u osnovnim školama, povećan broj sportsko-rekreacijskih programa koji nemaju isključivo natjecateljski karakter za 5 (plan 4), te utvrđen model stimuliranja voditelja programa. Udio djece uključene u rad školskih sportskih društava u uvjetima pandemije bolesti COVID-19 iznosio je 22,18 % (planirano 22,5 %) što se može smatrati uspjehom. Problem srednjoškolskih dvorana zbog zadanih infrastrukturnih uvjeta (starije zgrade neodgovarajućih prostora ili stabiliteta) teško je rješiv, te se za organizaciju nastave tjelesne i zdravstvene kulture koriste zamjenski prostori. Godine 2021. započeli su radovi na izgradnji školske dvorane Medicinske škole u Rijeci.

Sveučilišni sport

Sustavom sportskih natjecanja i rekreativnog vježbanja na Sveučilištu u Rijeci rukovodi Ured za sport Sveučilišta u Rijeci u suradnji s Riječkim športskim sveučilišnim savezom (u daljnjem tekstu: RŠSS), koji okuplja studentska sportska društva sa sastavnica Sveučilišta. Trenutno ima aktivnih 13 članica, uključujući i Udruhu kineziologa Sveučilišta u Rijeci.

Riječki športski sveučilišni savez organizira i provodi natjecanja, uređuje sustav natjecanja, brine o razvoju sveučilišnog sporta, okuplja sveučilišne sportske reprezentacije, organizira i provodi projekte sveučilišnog sporta na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini te brine o aktivnom uključivanju studenata i članova Sveučilišta u masovne sportske aktivnosti. Natjecanja se provode u 16 sportova u kojima 2020. godine aktivno sudjeluje 2.100 studenata sa svih sastavnica što je više od 10 % od ukupnog broja studenata Sveučilišta u Rijeci.

U akademskoj godini 2019./2020., u okviru Unisport lige, organizirano je za studentice i studente Sveučilišta u Rijeci ukupno 10 sportova u 27 sportskih disciplina u kojima je sudjelovalo 1.198 sudionika i sudionica. Sportašice i sportaši imali su priliku natjecati se u šahu (studentice, studenti), stolnom tenisu (studenti, studentice, parovi – M, parovi – Ž), badmintonu (studenti, studentice), squashu (studenti, studentice), futsalu (studenti, studentice), rukometu (studenti, studentice), cageballu (studenti, studentice), košarci (studenti, studentice), tenisu (studenti, studentice, parovi – M) i odbojci (studenti, studentice).

Od ukupno devet sastavnica Sveučilišta u Rijeci (Medicinski fakultet, Tehnički fakultet, Pravni fakultet, Pomorski fakultet, Filozofski fakultet, Učiteljski fakultet, Građevinski fakultet, Ekonomski fakultet, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu), jednog odjela Sveučilišta (Odjel za biotehnologiju) te Veleučilišta u Rijeci, jedino studenti Akademije primijenjenih umjetnosti nisu nastupali u Unisport ligi. Studenti novoosnovanog Fakulteta za zdravstvene studije natječu se za Medicinski fakultet, a studenti Odjela za matematiku, fiziku i informatiku, natječu se za Odjel biotehnologije jer nemaju svoja društva.

» Slavlje pobjednika

U suradnji sa sastavnicama Sveučilišta, Savez redovito provodi anketu o fizičkoj aktivnosti studenata. Istraživanje o sportskoj aktivnosti studenata provedeno je na uzorku od 2.822 ispitanika, koji su upisali akademsku godinu 2020./2021. na Sveučilištu u Rijeci. Postotak tjelesno aktivnih studenata je 44 %. U tjelesno aktivnoj populaciji studenata, 79 % bavi se sportom rekreacijski. U populaciji koja se bavi rekreacijskim sportom, 70 % bavi se individualno sportskom rekreacijom.

Nastava predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura provodi se u trajanju po dva semestra na šest fakulteta. Postoji ponuda sportskih programa nakon isteka obvezne nastave tjelesne i zdravstvene kulture. Studenti mogu sudjelovati u rekreativnom natjecanju u sklopu Unisport lige, nizu rekreativnih događanja koji se organiziraju tijekom godine, hodačkim turama, veslanju i natjecanjima u sklopu državnoga sveučilišnog natjecanja. Sveučilište svojim zaposlenicima omogućava sudjelovanje u programu „Uniri se giba“, koji se kvartalno odvija u različitim aktivnostima.

Na razini Sveučilišta nisu propisani posebni uvjeti studiranja kategoriziranih sportaša, već svaki fakultet zasebno određuje uvjete. Također, nisu utvrđeni posebni uvjeti za sport i tjelesno vježbanje studenata s invaliditetom. Sportska infrastruktura većine sastavnica nije odgovarajuća za kvalitetan razvoj sporta.

Ciljevi Strategije nisu ostvareni. Sportska dvorana namijenjena akademskom sportu je u planu, broj studenata sudionika sveučilišnoga natjecateljskog sporta je smanjen za 2 % (čemu je pridonijela pandemija bolesti COVID-19 i značajno smanjenje studentskih aktivnosti općenito). Problem provedbe obveznog kolegija Tjelesna i zdravstvena kultura u perspektivi će, zbog načina organizacije/financiranja voditelja kolegija na svim sastavnicama Sveučilišta, biti dodatno produbljen.

2.4.8. Sport osoba s invaliditetom

Osobe kod kojih su kretanje, sensorika i aktivnost ograničeni, odnosno osobe koje imaju dugotrajna tjelesna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, u većini slučajeva nisu u mogućnosti uključiti se u redovite sportske sadržaje u mnogim klubovima i sportskim društvima. Potreba za poboljšanjem zdravstvenog statusa tjelovježbom te potreba za dokazivanjem i nadmetanjem prisutna je i kod osoba s invaliditetom te je zadaća svakoga modernog društva omogućiti im uključivanje u sportske sadržaje u što većem broju. Na području Županije godinama se već radi na poboljšanju uključenosti i uživanju dobrobiti sporta osoba s invaliditetom. Njima je omogućen pristup u specijalizirane klubove i društva koji svojom tehničkom pristupačnošću i stručnim kadrovima omogućuju redoviti rad i natjecanja u različitim kategorijama invalidnosti.

Sport osoba s invaliditetom i sport gluhih specifične su sportske grane koje, za razliku od tzv. „standardnog“ sporta, uključuju sportske djelatnike koji imaju odgovarajuće kvalifikacije: sportske asistente i sportske klasifikatore za sport osoba s invaliditetom. Sport osoba s invaliditetom i sport gluhih imaju veliku važnost u procesima uključivanja i poboljšanja kvalitete života osoba s invaliditetom.

Prema Izvješću o osobama s invaliditetom u Hrvatskoj, u Primorsko-goranskoj županiji (stanje 3. 5. 2019. godine) živi 20.140 osoba s invaliditetom, odnosno 7,0 % ukupnog stanovništva Županije, od čega je 11.000 muških (55 %) i 9.140 ženskih osoba (45 %). Na području Županije djeluje Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije u koji je udruženo 11 sportskih klubova osoba s invaliditetom, 5 klubova osoba oštećenog sluha okupljenih u Riječki sportski savez gluhih, te Sportski savez osoba s invaliditetom grada Rijeke. U Tablici 23. dan je prikaz vrsta oštećenja koja uzrokuju invaliditet.

Tablica 23. Prikaz vrsta oštećenja koja uzrokuju invaliditet, ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose stupnju funkcionalnog oštećenja osobe u Primorsko-goranskoj županiji (podaci za 2020. godinu)

Vrste oštećenja	Ukupan broj	Postotak od ukupnog broja osoba s invaliditetom	Prevalencija/ 1.000 stanovnika
Oštećenje drugih organa	8.630	42,9	30
Oštećenje lokomotornog sustava	6.071	30,1	21
Mentalna oštećenja	5.235	26,0	18
Oštećenje središnjega živčanog sustava	3.890	19,3	14
Oštećenje vida	1.882	9,3	7
Oštećenje govorno glasovne komunikacije	1.865	9,3	7
Intelektualna oštećenja	961	4,8	3
Oštećenje sluha	908	4,5	3
Prirodne anomalije i kromosomopatije	727	3,6	3
Oštećenje perifernoga živčanog sustava	620	3,1	2
Autizam	239	1,2	1

Izvor: Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije

U registriranim sportskim udrugama osoba s invaliditetom na području Primorsko-goranske županije, sportom se ukupno bavilo 617 osoba (3,1 % broja osoba s invaliditetom na području Županije), od toga je muškaraca 415 (67,3 %), a žena 202 (32,7 %). Najviše je sportaša s tjelesnim invaliditetom, njih ukupno 258 (41,8 %), dok je 199 osoba (32,2 %) s mentalnom retardacijom te 15 (2,4 %) osoba s oštećenjima iz spektra autizma. Sportaša oštećena vida je 45 (7,3 %), dok se sportom bave 84 gluhe osobe (13,6 %). Samo je 16 (2,6 %) sportaša s višestrukim oštećenjem (Tablica 24.).

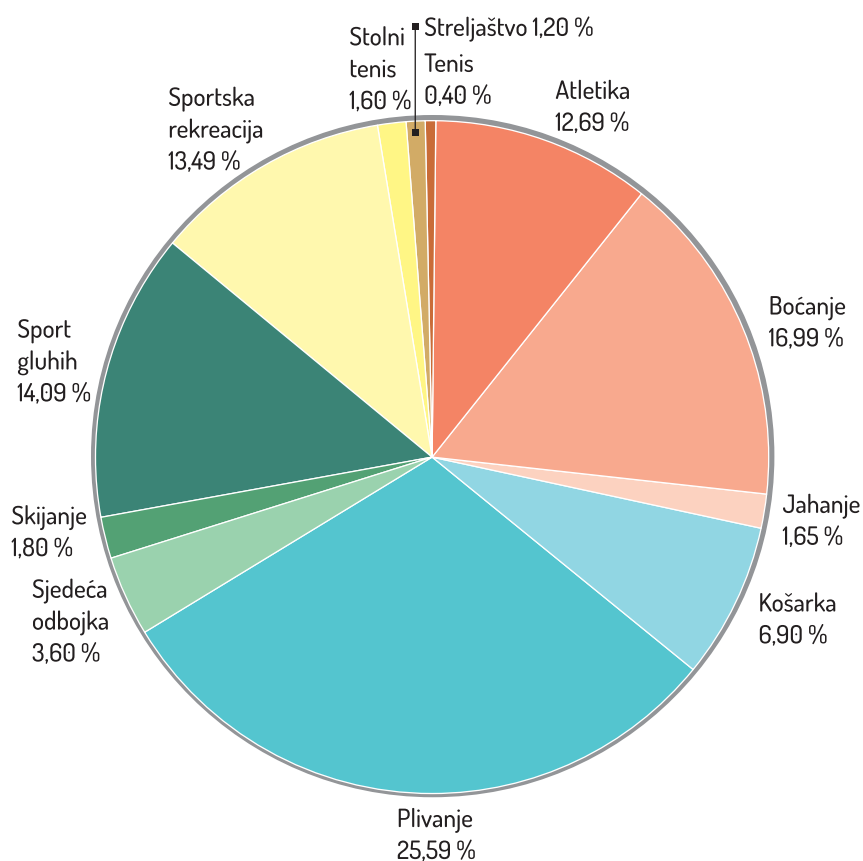
Tablica 24. Članstvo u Savezu sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije, po spolu i vrstama oštećenja (podaci za 2020. godinu)

Ukupno članova	M	Ž	Tjelesni invaliditet	Mentalna retardacija	Autizam	Oštećenje vida	Oštećenje sluha	Višestruka oštećenja
617	415	202	258	199	15	45	84	16

Izvor: Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije

Prema brojnosti sportaša koji nastupaju u seniorskoj konkurenciji, sportaši Primorsko-goranske županije na drugom su mjestu, odmah nakon Grada Zagreba. Iako je Primorsko-goranska županija iznad hrvatskog prosjeka po 14 postotnom udjelu invalidnih osoba u dječjoj dobi (0-19 godina), sportaša mlađih dobnih kategorija, odnosno sportaša koji nastupaju u kadetskoj i juniorskoj kategoriji, zamjetno je manje. Dio razloga je sigurno i u činjenici da organizirani sustav prijevoza sportaša ispunjava tek manji dio potreba, a problem je dodatno izražen u manjim i ruralnim sredinama Županije. Program koji omogućava uključivanje većeg broja mladih sportaša je „Univerzalna sportska škola“ za mlade osobe s invaliditetom pokrenuta 1. siječnja 2021. godine.

Grafikon 2. Grafički prikaz zastupljenosti osoba s invaliditetom u pojedinim sportskim aktivnostima

Izvor: Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije

U 2020. godini četiri sportaša s invaliditetom upisana su u Registar kategoriziranih sportaša pri Hrvatskom paraolimpijskom odboru, od čega su njih troje sportaši 1. kategorije, dok je jedan sportaš 2. kategorije. Od njih četiri, jedan sportaš uspio je izboriti plasman i odlazak na Paraolimpijske igre u Tokiju 2021. godine.

U ljetnom i zimskom razdoblju svake godine organiziraju se kampovi za sportaše s invaliditetom. U ljetnim se mjesecima organiziraju kampovi za osobe s invaliditetom koje se bave atletikom, plivanjem, stolnim tenisom i dresurnim jahanjem, a tijekom zime za one koje se bave skijanjem, atletikom i plivanjem.

Organizirani su razni tečajevi za trenere, suce i djelatnike u sportu iz područja plivanja, dresurnog jahanja, boćanja i stolnog tenisa.

Stručni kadar u sportu osoba s invaliditetom je zadovoljavajući, posebice zbog određenog broja trenera koji, osim tečajeva Hrvatske olimpijske akademije za sport osoba s invaliditetom i međunarodnih licenci, posjeduju i diplome s medicinskog, rehabilitacijskog i/ili kineziološkog fakulteta. Treneri većinom rade na osnovi honorara ili volonterski, a smatra se da bi se veći učinak ostvario osiguravanjem više sredstava za zapošljavanje trenera.

Stanje sportske infrastrukture i prilagođenosti sportskih objekata na području Grada Rijeke je zadovoljavajuće. Većina objekata je u potpunosti ili djelomično prilagođena sportu osoba s invaliditetom, što omogućuje da se državna natjecanja, prvenstva i ligaška natjecanja održavaju na području Grada Rijeke.

Ciljevi Strategije u velikoj su mjeri ostvareni, te se 3,1% ukupnog broja osoba s invaliditetom na području Županije aktivno bavi sportom. Utvrđene su mjere za povećanje broja aktivnih sportaša mlađih od 25 godina, a u velikoj je mjeri osobama s invaliditetom osigurana dostupnost sportskih objekata u vlasništvu JLS-a.

2.4.9. Rekreacija

Unatoč životnim spoznajama o raširenosti rekreacijskog pokreta, te kvaliteti rada Saveza sportske rekreacije „Sport za sve“ Primorsko-goranske županije koji djeluje od 2007. godine, ne postoje kvalitetni pokazatelji o ukupnom broju rekreativaca, a kamoli o njihovom odabiru oblika rekreacije. Razlog tome je visok stupanj individualne percepcije rekreacije kao pojma, (ne)stalnosti odluke o njezinoj redovitoj provedbi, a u posljednjoj promatranoj godini i značajni utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na mogućnost organizacije rekreacijskih aktivnosti. Stoga se mogu analizirati samo procjene za navedene kategorije.

Savez procjenjuje da je u organizirane rekreativne programe (o kojima Savez sportske rekreacije vodi evidenciju) uključeno 12.000 rekreativaca, dok je individualno organizirane rekreacijske aktivnosti (poglavito hodanje, planinarenje i druženje uz aktivne sportsko-rekreacijske sadržaje) teško procijeniti. Informacije s terena ukazuju na znatno pojačanu aktivnost u ovom segmentu za vrijeme trajanja pandemijskih uvjeta.

Savez sportske rekreacije okuplja 16 stalnih i 4 pridružena društva sportske rekreacije/ udruge ili kluba s kojima organizira redovite aktivnosti. Posebno se ističu organizacije sportskih škola i sportsko-rekreativnih kampova, liga i manifestacija regionalnog, državnog ili međunarodnog značenja i obuhvata. Osim toga, Savez provodi Festival sportske rekreacije, uključuje se u programske akcije Hrvatskog saveza sportskih rekreativaca („Sport za sve“) i Hrvatskog saveza nordijskog hodanja, te je vrlo aktivan u organiziranju izobrazbi u više oblika tečajeva i sportskog usavršavanja. Ostvarenje ciljeva iz Strategije značajno je i vidljivo u:

- » zapošljavanju profesionalnog kadra (s 5 na 8)
- » izobrazbi 20 novih voditelja sportske rekreacije
- » povećanju broja aktivnosti i manifestacija za 100 %
- » povećanju broja članica Saveza (s 8 na 16).

Sportsko-rekreativne aktivnosti redovitog programa Saveza provode se 2-3 puta tjedno u 15-ak objekata uključenih u organizirani sustav rekreacije i na za to primjerenim otvorenim prostorima. S otvaranjem novih specijaliziranih sportskih objekata podiže se i kvaliteta provedbe sportsko-rekreativnog programa. Redovite aktivnosti koje se provode na otvorenom prostoru lokalnih samouprava su pješaćenje i nordijsko hodanje (Tablica 25.).

Tablica 25. Podaci o organiziranim rekreativnim aktivnostima građana u Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini

Dobna kategorija	Muškarci	Žene
Predškolski uzrast	Planinarenje, gimnastika, kretanje u prirodi, škola plivanja, mala sportska škola	Planinarenje, gimnastika, kretanje u prirodi, škola plivanja, mala sportska škola
Školski uzrast	Košarka, planinarenje, nordijsko hodanje	Košarka, planinarenje, nordijsko hodanje, aerobic
Studenti	Stolni tenis, košarka, badminton, planinarenje, mali nogomet, nordijsko hodanje	Aerobic, zumba, rekreacija za žene, badminton, planinarenje, pilates, odbojka, nordijsko hodanje
Odrasli	Sportska rekreacija, nordijsko hodanje	Sportska rekreacija, nordijsko hodanje
Umirovljenici	Nordijsko hodanje, vježbanje u prirodi	Nordijsko hodanje, vježbanje u prirodi

Izvor: Anкета sportskih saveza Primorsko-goranske županije

Povremeni sportsko-rekreativni programi (manifestacije) provode se u lokalnim jedinicama, periodično u povodu obilježavanja značajnih datuma. Brojnošću sudionika ističe se Festival sportske rekreacije Platak na kojem je u 2020. godini sudjelovalo 12.000 sudionika. Značajna se masovnost postiže i na ostalim manifestacijama (Hrvatski festival sportske rekreacije u nordijskom hodanju i pješaćenju, Cross Novog lista dolinom Kupe, Europski kup u badmintonu, ADA LIGA...).

» Tjedno se 40 % građana bavi sportskom rekreacijom.

Procjenjuje se da je broj građana koji se tjedno bave sportskom rekreacijom blizu planiranih 40 %. Broj i posjećenost manifestacija sportske rekreacije je značajno povećan, a Savez sportske rekreacije povećao je sukladno planu broj uključenih udruga na 20. Još uvijek nedostaje baza podataka o programima, provoditeljima i infrastrukturi sportske rekreacije.

2.4.10. Posebna područja

Radi praćenja provedbe Strategije, u nastavku se donosi osvrt na područja koja su u strateškim instrumentima izdvojena kao „posebna“, a obuhvaćaju rad volontera, promicanje vrijednosti sporta i izdavačku djelatnost, korištenje novih tehnologija u organizacijske svrhe i kreiranje sportsko-turističkih programa.

Rad volontera i dalje je jedna od osnova za kvalitetnu organizaciju sportskih aktivnosti i organiziranje (naročito) velikih manifestacija. Stalan je problem neodgovarajućeg vođenja evidencije njihovog rada. I u ovoj, kao i u više ostalih kategorija rada sportskih djelatnika, formiranje jedinstvenoga informatičkog sustava za praćenje pokazatelja pridonijelo bi većoj javnosti rada, kvalitetnijoj obradi podataka i njihovom korištenju za uočavanje stvarnih prioriteta.

Izdavačka aktivnost pojačana je radom Zajednice sportova PGŽ i provedbom većeg broja projekata, posebice onih financiranih sredstvima Europske unije, u kojima je promidžba posebno važna kategorija aktivnosti. Također, važno je naglasiti da je u promatranom razdoblju održan i veći broj međunarodnih znanstvenih skupova na temu sustava sporta i sportskog prava. Turistički djelatnici sve češće uvrstavaju sportske manifestacije, zanimljivosti i infrastrukturne kapacitete u svoju redovitu ponudu i programe.

Evidencija aktivnosti organizacije sportskih manifestacija manjkava je zbog nesustavnosti praćenja i velikog utjecaja pandemije bolesti COVID-19 na organizaciju u referentnoj 2020. godini.

Unatoč spoznaji da je referentna 2020. godina bila izrazito nepovoljna za održavanje sportskih manifestacija, tradicionalna aktivnost nije zamrla. Prema podacima koje su dostavili sportski savezi, 122 manifestacije od kojih mnoge tradicionalne, uspješno su održane. Najbrojnije su bile međunarodne manifestacije (60), njih 30 bilo je regionalnih, 21 državna, te ostale manifestacije. Iako podaci o broju sudionika nisu potpuni, najmanje je sudjelovalo 9.000 sportaša i 1.450 klubova/posada.

Procjenjuje se da su u razdoblju od 2015. do 2020. godine ostvareni ciljevi organizacije velikih manifestacija (20), održan je kontinuitet organizacije tradicionalnih manifestacija, ali je trend rasta broja županijskih natjecanja poremećen pandemijom.

Valja istaknuti napore u podizanju kvalitete zdravstvene skrbi o sportašima u Primorsko-goranskoj županiji. Rad Sportske ambulante za pregled registriranih sportaša s područja Primorsko-goranske županije organiziran je zajedničkom inicijativom Županije, Grada Rijeke i Doma zdravlja PGŽ. Troškove rada ordinacije zajednički snose Primorsko-goranska županija i Grad Rijeka, dok je Dom zdravlja PGŽ osigurao zdravstveni tim.

2.4.11. Pandemija bolesti COVID-19

Razdoblje analize u svom je završnom dijelu (2019. i raspoloživi pokazatelji za 2020. godinu) obilježen izvanrednom dugotrajnom promjenom uvjeta života i rada uzrokovanom pandemijom bolesti COVID-19. Neophodnost provedbe mjera sigurnosti odrazila se na organizaciju svih društvenih aktivnosti i rezultirala značajnim smanjenjem pokazatelja uspješnosti u svim granama djelovanja.

Kriza uzrokovana pandemijom bolesti COVID-19 odrazila se tako i na sport zatvaranjem sportskih objekata, prestankom ili smanjenim obujmom sportskih aktivnosti i natjecanja svih dobni kategorija, te odgodom ili otkazivanjem sportskih manifestacija. Kriza, odnosno nepovoljne prilike u okruženju, posljedično su utjecale i na planiranje javnih potreba u sportu jer je došlo do smanjenja proračunskih prihoda, a time i izdvajanja za sport.

Redovita djelatnost i sportske manifestacije u 2019. i 2020. godini odvijale su se u skladu s mogućnostima uvjetovanim epidemiološkim mjerama. Sportski klubovi svoje su aktivnosti odrađivali prema epidemiološkim prilikama te je proveden tek dio predviđenog programa.

U većini se JLS-a pandemija bolesti COVID-19 u 2020. godini odrazila na smanjenje prihoda pa se moralo smanjiti rashode po brojnim projektima i programima. Ti su razlozi utjecali na financiranje rada sportskih udruga/klubova. Planirana sredstva za potrebe sportskih udruga znatno su smanjena preusmjeravanjem sredstava u potrebnije svrhe. Javne potrebe u sportu smanjene su najvećim dijelom zbog obustave isplata tijekom prvog lockdowna na proljeće, kada su klubovima isplaćivana samo sredstva za održavanje hladnog pogona. U načelu, sredstva za 2021. godinu na razini su planiranih na početku 2020. godine.

Zbog nepovoljne opće zdravstvene i gospodarske situacije u Republici Hrvatskoj uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19 i odlukama Vlade Republike Hrvatske o odgodi naplate poreza na dohodak, turističkih pristojbi, komunalnih naknada i ostalih prihoda, a zbog očekivanoga lošeg priljeva sredstava u proračune gradova i općina za 2020. godinu

te ocjene da proračuni neće moći financijski pokriti planirane standarde, smanjena su sredstva osigurana po prioritetnim područjima za dodjelu financijskih sredstava programima i projektima udruga čije su aktivnosti pridonosile zadovoljenju javnih potreba. Mjere Vlade i Središnjega državnog ureda za šport za očuvanje radnih mjesta donesene su na vrijeme i pomogle su očuvanju postojećih radnih mjesta. Zaposleni djelatnici u sustavu sporta zadržali su svoj status, bez obzira na činjenicu da u danom razdoblju nisu imali priliku provoditi redovite aktivnosti.

Cjelokupna situacija života i rada općenito u pandemiji bolesti COVID-19, odrazila se u sportu na navedeni način. Međutim, procjenjuje se da će se posljedice tek dugoročno vidjeti u zdravlju opće populacije zbog smanjenih fizičkih aktivnosti i načina života u stresu i nemogućnosti održavanja zdravih navika bavljenja sportskim aktivnostima.

Protekom vremena i uspostavom pravila za ponašanje u uvjetima pandemije bolesti COVID-19, godine 2021. došlo je do normalizacije natjecateljske sezone, ovisno o organizaciji županijskih i nacionalnih sportskih saveza. Pojedini klubovi se natječu, no prisutna je stalna neizvjesnost što značajno utječe na provedbu programa javnih potreba u sportu i u 2021. godini, a ostvarenje za 2020. godinu znatno je manje od prvotnog plana. Nažalost, najveći gubitnici su djeca i mladi kojima je onemogućeno sudjelovanje u sportskim aktivnostima. Osim toga, najveći broj klubova nema profesionalno zaposlene djelatnike već su treneri plaćeni po odrađenim satima. Nemogućnost treniranja utjecala je i na znatno smanjene prihode trenera.

Sredstva planirana za javne potrebe u sportu u većini će ovisiti o financijskim mogućnostima proračuna u 2021. godini. Zbog epidemiološke situacije moguće je da će ostvarenje proračuna biti niže od planiranog.

Uz sve negativne posljedice pandemije bolesti COVID-19 potrebno je zabilježiti i nekoliko pozitivnih reakcija na novonastalu situaciju.

Činjenica je da je pandemija dovela do opće spoznaje o vrijednosti kretanja i boravka na svježem zraku. Pojedince je zabrana održavanja treninga i organizirane rekreacije potaknula na drugačije načine vježbanja. Potrebu za rekreiranjem i korištenjem jednostavnih oblika individualnog rada na zdravstveno usmjereno kretanje (šetnje, trčanje, planinarenje, vožnja biciklom, vježbanje kod kuće...) iskazao je velik broj građana. Nije zanemariva niti činjenica da je značajno povećano korištenje novih tehnologija u razvijanju sportskih i rekreacijskih aktivnosti u komunikacijske i prezentacijske svrhe. Novonastala situacija potaknula je nove oblike u suradnji (trenera, sportaša, rekreativaca) i njihovu kreativnost za prevladavanje izazova. Suradnje više nisu zemljopisno uvjetovane, a komunikacija s partnerima iz udaljenih država (različitih običaja, kultura ili znanja) u najvećoj mjeri pojednostavljena i predstavlja kvalitetan uvod u predstojeću digitalnu preobrazbu društva i u sportskoj aktivnosti.

Uz to, već sama naznaka mogućnosti normalizacije života rezultirala je iznimnim interesom djece (ali i odraslih) za sudjelovanje u radu sportskih klubova. Hoće li ovaj trend biti održiv i polučiti rezultate, moći će se procijeniti u nekoliko nadolazećih godina, ali trenutno predstavlja priliku za razvoj sporta.

3. PROBLEMI I POTREBE

U analizi stanja uzeti su u obzir pokazatelji dostupni završno s 2020. godinom te je precizno i utemeljeno utvrđeno aktualno stanje sporta na području Županije. Slijedi utvrđivanje problema i potreba, SWOT analiza, te uspostava mehanizama mjerljivosti i praćenja razrađenih posebnim ciljevima i horizontalnim mjerama.

Planom razvoja Primorsko-goranske županije od 2022. do 2027. godine uočeni su problemi i potrebe detaljnije razrađeni i prikazani u Tablici 26. i podijeljeni u pet osnovnih skupina:

- » preduvjeti za razvoj sporta
- » upravljanje održivom sportskom infrastrukturom
- » ljudski potencijali (promatrano kroz utjecaj demografskih trendova i kao skrb o stručnim kadrovima u sportu)
- » zdravstvena skrb o sportašima i
- » sustav organizacije i upravljanja u sportu.

U ovu posljednju skupinu uvršteni su i problemi koji se odnose na marketinšku djelatnost i izvanrednu situaciju izazvanu pandemijom bolesti COVID-19. Na taj način grupirani problemi i potrebe u uzajamnoj su zavisnosti s općim ciljevima razvoja sporta predstavljenim u Nacionalnom programu sporta 2019. – 2026. Također, dodatno uvažavaju negativne demografske trendove, podizanje svijesti građana za bavljenjem sportom i sportskom rekreacijom te rizik pandemije bolesti COVID-19.

Tablica 26. Identifikacija problema i potreba u sportskoj djelatnosti

PROBLEMI	POTREBE
Preduvjeti za razvoj sporta	
» Nedovoljna svijest građana o važnosti tjelesne aktivnosti	» Promidžba vrijednosti sporta, isticanje važnosti sporta i rekreacije za očuvanje fizičkog i mentalnog zdravlja, poticanje zdravstveno usmjerenoga tjelesnog vježbanja
» Nedostatno financiranje sportske djelatnosti iz javnih izvora	» Dodatno sufinanciranje klubova i pronalaženje ostalih izvora financiranja
» Nedovoljan broj županijskih, državnih i međunarodnih natjecanja	» Povećanje broja županijskih, državnih i međunarodnih natjecanja

PROBLEMI	POTREBE
Upravljanje održivom sportskom infrastrukturom	
<ul style="list-style-type: none"> » Nedostatak infrastrukture za sport i rekreaciju » Nedostatak prateće infrastrukture » Neodgovarajuće održavanje postojeće infrastrukture 	<ul style="list-style-type: none"> » Ravnomjerna izgradnja održive i komplementarne nove i kvalitetno održavanje postojeće sportske infrastrukture i pratećih objekata » Neprekidno ulaganje u rekreacijsku infrastrukturu
Ljudski potencijali: utjecaj demografskih trendova	
<ul style="list-style-type: none"> » Negativni demografski trendovi koji rezultiraju manjim brojem mladih u sportskim aktivnostima » Teritorijalna i spolna neuravnoteženost bavljenja sportom 	<ul style="list-style-type: none"> » Demografski oporavak » Mjere horizontalne politike za sprječavanje navedenih neuravnoteženosti
Ljudski potencijali: skrb o stručnim kadrovima u sportu	
<ul style="list-style-type: none"> » Nedostatak kvalificiranoga stručnog kadra i premalo zaposlenih stručnih osoba u sportu 	<ul style="list-style-type: none"> » Povećanje broja kvalificiranih sportskih djelatnika » Podizanje materijalnih uvjeta rada » Zapošljavanje stručnog i upravljačko-organizacijskoga sportskog kadra
Zdravstvena skrb o sportašima	
<ul style="list-style-type: none"> » Nemogućnost osiguravanja odgovarajuće medicinske službe tijekom natjecanja » Nedostatak specijaliziranih sportskih ambulanti poglavito na otocima i u Gorskom kotaru » Nedovoljno promicanje sportske rekreacije sustavom zdravstvene zaštite 	<ul style="list-style-type: none"> » Osnutak zdravstvenih timova za praćenje natjecanja » Izobrazba kadrova za pružanje specijalizirane zdravstvene skrbi sportašima » Osnutak dodatnih sportskih ambulanti » Suradnja sa Savezom sportske rekreacije prilikom kreiranja i provedbe programa prevencije
Sustav organizacije i upravljanja u sportu	
<ul style="list-style-type: none"> » Nedovoljna međusobna povezanost udruga koje organiziraju sportsko-rekreativne aktivnosti » Otežani dogovori o korištenju sportske infrastrukture u vlasništvu JLS-a » Nemogućnost usklađivanja školskih i sportskih obveza » Složenost administrativnih postupaka u upravljanju sportskim klubovima » Nedovoljna informiranost građana o postojećim mogućnostima za bavljenje sportskom rekreacijom » Nedovoljna primjena sportske rekreacije (u turizmu i programima zdravstvene preventive) 	<ul style="list-style-type: none"> » Kvalitetnija komunikacija dionika » Kvalitetnije rješenje pitanja najma prostora i opreme u objektima u vlasništvu JLS-a » Kvalitetnija komunikacija sa sustavom obrazovanja » Pojednostavljenje administrativnih postupaka » Kvalitetnija promocija sportskih programa za građane » Međusektorska suradnja na valorizaciji dobrobiti sportske rekreacije i njezinom doprinosu razvoju društvenih djelatnosti

PROBLEMI	POTREBE
» Trenutna situacija u svijetu vezano uz COVID-19	» Mjere za oporavak od štete nanosene sportskim djelatnicima poslovanjem u uvjetima pandemije bolesti COVID-19 » Vraćanje organizacije sustava natjecanja na otvorenom gdje god je to moguće

Izvor: Anketa sportskih saveza i JLS-a, obrada Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

U Tablici 27. prikazane su snage i slabosti (unutarnji čimbenici), te prilike i prijetnje (vanjski čimbenici) koje se Planom razvoja sagledavaju, uvažavaju i tumače, što predstavlja poveznicu sa SWOT analizom iz Plana razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027. Predmet analize nisu samo natjecateljski sport, sport u obrazovnom sustavu i rekreacija, već se naglašava povezanost sportske djelatnosti s ostalim društvenim djelovanjima. Navedeno se temelji na iskustvu i izravnoj komunikaciji sa stručnjacima i dionicima, te kvantitativnoj metodi prikupljanja podataka.

Tablica 27. SWOT analiza – sport u Primorsko-goranskoj županiji

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> » Funkcionalna sportska infrastruktura dostupna za veći broj sportova » Djelotvoran i organizacijski uređen rad udruga i saveza » Organiziran sustav sportskih natjecanja » Razrađen sustav programskog financiranja » Broj kategoriziranih i mladih sportaša i rekreativaca » Trajno postizanje značajnih sportskih rezultata » Iznadprosječna razina obrazovne strukture stanovništva Primorsko-goranske županije unutar Hrvatske » Sigurna regija visoke kvalitete života i zaštite okoliša » Bogatstvo i raznolikost prirodnih i okolišnih resursa » Izvrsna domaća i međunarodna prometna i turistička povezanost s europskim regijama » Iznimno aktivan i razvijen civilni sektor » Visoka razina nadstandarda za zdravlje, socijalnu skrb i obrazovanje » Razvijeno Sveučilište na razini Hrvatske » Uspješno korištenje sredstava fondova Europske unije 	<ul style="list-style-type: none"> » Posljedice pandemije bolesti COVID-19 na stabilnost sustava financiranja sporta » Neravnomjerna raspoređenost i razvoj sportske infrastrukture u pojedinim dijelovima Županije » Nedovoljna iskorištenost dijela postojeće sportske infrastrukture » Nedovoljna povezanost sporta sa znanosti i gospodarstvom » Nedovoljan broj stručnog i upravljačko-organizacijskog kadra » Nedostatak volontera u klubovima » Nedostatna skrb o kategoriziranim sportašima » Nedovoljan broj građana uključenih u sportske i rekreacijske aktivnosti » Nepovoljna demografska kretanja i starosna struktura stanovništva » Preveliki nesrazmjer udjela žena u odnosu na muškarce u registriranim sportašima

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> » Povezivanje sporta s gospodarskim, turističkim i zdravstvenim sektorom te socijalnom skrbi » Mogućnost prihvaćanja domaćinstva velikih međunarodnih sportskih priredaba » Povećanje svijesti o važnosti bavljenja sportskom aktivnošću » Interes gospodarstva i privatnih osoba (obitelji) za financijsko podupiranje sportskih aktivnosti » Razvoj regionalnih sportsko-rekreacijskih zona i sportske infrastrukture (Platak i Delnice) » Javno dostupna komunikacija sportskih vrijednosti i borbe protiv negativnih konotacija (korupcija, korištenje sredstava koja izazivaju ovisnost...) » Rezultati sportaša na državnoj i međunarodnoj razini » Organizirani pristup marketinškoj promidžbi sporta » Utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na jačanje rekreativne aktivnosti stanovništva i podizanje svijesti o važnosti bavljenja tjelesnom aktivnošću » Značajan interes za ulaganje s obzirom na prirodne i klimatske pogodnosti regije » Raspoloživost značajnih fondova i financijskih instrumenata (bespovratna sredstva, povoljni zajmovi i dr.) » Tehnološka, digitalna preobrazba javnog i privatnog sektora 	<ul style="list-style-type: none"> » Manjkav i nedorečen zakonski i strateški okvir na nacionalnoj razini » Porezni sustav koji ne potiče sport » Neodgovarajuća briga o stručnim kadrovima (u smislu ulaganja u obrazovanje i zapošljavanje, te razvoja dualne karijere) » Nedostatna medicinska skrb o sportašima » Moguće negativno poimanje vrijednosti sporta i sportskog rada » Nedovoljno razvijene rekreacijske i zdrave prehrabne navike građana » Nepovoljna demografska kretanja u Hrvatskoj i značajne posljedice trenda starenja stanovništva » Prijetnja višegodišnje recesije i usporavanja globalne ekonomije uzrokovana pandemijom bolesti COVID-19, gospodarskom rastu, ključnim sektorima te proračunima JLP(R)S-a u Hrvatskoj » Neravnomjeran razvoj i dostupnost sportske infrastrukture u Primorsko-goranskoj županiji » Neravnomjeran razvoj sportske djelatnosti u Primorsko-goranskoj županiji » Svi sportovi nisu jednako dostupni u svim dijelovima Primorsko-goranske županije

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije, 2021.

4. PLANSKI OKVIR

U ovom poglavlju obrazlaže se usklađenost Plana razvoja sporta s hijerarhijski višim dokumentima. Utvrđuje se vizija razvoja sporta i daje prikaz prioriteta područja, te se obrazlaže povezanost prioriteta područja.

4.1. Usklađenost Plana razvoja sporta sa strateškim dokumentima

Plan razvoja sporta usklađen je sa sljedećim strateškim dokumentima:

- » Zakon o sportu²⁴
- » Nacionalna razvojna strategija 2030.²⁵
- » Nacionalni program športa 2019. – 2026.²⁶,
- » Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.²⁷

te ostalim nacionalnim i europskim dokumentima:

- » Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026.²⁸
- » Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast – Europa 2020²⁹
- » Bijela knjiga o sportu³⁰
- » Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica o planu rada Europske unije u području sporta (1. siječnja 2021. – 30. lipnja 2024.)³¹.

24 Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08,124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20

25 Nacionalna razvojna strategija 2030., NN 13/2021, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html (preuzeto 20. 2. 2021.)

26 Nacionalni program športa 2019. – 2026, NN 69/19, Nacionalni program športa 2019. – 2026. (nn.hr) (preuzeto 20. 1. 2019.)

27 Primorsko-goranska županija, Plan razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2021. – 2027., Rijeka, 2021., Dokumenti I Primorsko-goranska županija (pgz.hr) (preuzeto 27. 1. 2022.)

28 Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026., 2021., <https://planoporavka.gov.hr/dokumenti-113/113> (preuzeto 15. 12. 2021.)

29 Europska komisija, Europa 2020. Strategija za pametan, održiv i uključiv rast, Brüssel, 2010., Strategija-EUROPA-2020.-hr.pdf (strukturnifondovi.hr) (preuzeto 15. 4. 2019.)

30 Europska komisija, Bijela knjiga o sportu, Brüssel, 2007.

31 Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica o planu rada Europske unije u području sporta (1. siječnja 2021. – 30. lipnja 2024.), Službeni list Europske unije C 419/1, 2020., [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204(01)) (preuzeto 20. 4. 2020.)

» U strateškim odrednicama Plana razvoja naglasak se stavlja, između ostalog, na povećanje svijesti za bavljenje sportom i sportskom rekreacijom.

Plan razvoja također slijedi temeljne odrednice Strategije razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016. – 2020.³² i ostale bitne dokumente.

Zakon o sportu, kojim su utvrđeni djelatnost sporta, temeljni ciljevi, subjekti koji obavljaju djelatnost sporta te financiranje i sustav nadzora, osnovni je zakonodavni okvir.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske 2030., kao temeljni strateški dokument u Republici Hrvatskoj, daje uporište Planu razvoja kroz razvojne smjerove (RS) i strateške ciljeve (SC):

RS 2. Jačanje otpornosti na krize

SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život

RS 4. Ravnomjieran regionalni razvoj

SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima

SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti.

Strateški okvir Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027. kao hijerarhijski viši dokument društvenu ulogu sporta utvrđuje u sljedećim prioritetnim područjima:

- » **Prioritet 1.** Pametna regija konkurentnog gospodarstva temeljenog na znanju i naprednim tehnologijama – u Posebnom cilju 1.1. Konkurentno gospodarstvo temeljeno na znanju i inovacijama.
- » **Prioritet 2.** Djeca i mladi u fokusu – kroz Poseban cilj 2.1. Podrška osnivanju i funkcioniranju obitelji te razvoj sustava brige o djeci i mladima.

³² Ivošević, D. (et al.): Strategija razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016. – 2020., Primorsko-goranska županija, 2016., Strategija-razvoja-sporta-PGŽ-2016-2020-Final-1.pdf (sport-pgz.hr) (preuzeto 21. 4. 2019.)

» Vrhunski sportski rezultati

- » **Prioritet 5.** Ravnomjernim razvojem do europskog standarda i visoke kvalitete života za sve građane – u Posebnom cilju 5.3. Razvoj kulture i sporta te poticanje kreativnosti. Međutim, namjera je Plana razvoja naglasiti povezanost sporta s ostalim društvenim djelatnostima, njegovu ulogu i mogućnost utjecaja na razvoj različitih društvenih djelatnosti i gospodarstva. Stoga se u okviru istog prioriteta ističe Poseban cilj 5.4. Razvoj civilnog društva i društvene uključenosti, a izravnu vezu nalazi u Posebnom cilju 5.1. Regija zdravlja i kvalitete života.

U strateškim odrednicama Plana razvoja naglasak se stavlja na sljedeće probleme utvrđene u Planu razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.:

- » nedostatna infrastruktura za sport i rekreaciju za sve ciljane skupine građana
- » nedostatak stručnog kadra u sportu
- » nedovoljno razvijena svijest o bavljenju sportom,

te sljedeće razvojne potrebe:

- » povećati svijest za bavljenje sportom i sportskom rekreacijom
- » sagraditi nove sportske objekte prema potrebama Županije
- » omogućiti dostupnost sportsko-rekreativnih sadržaja svim kategorijama građana
- » osigurati uvjete za školovanje stručnog kadra u sportu.

Dodatno, Plan razvoja sporta naglašava potrebu za međusektorskom suradnjom na svim razinama organizacije društva, uključujući osim nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti i organizacije civilnog društva, volontere i gospodarski sektor, sve radi promidžbe sporta i zdravstveno usmjerene tjelesne aktivnosti. Radi dostizanja željene razine suradnje, Plan razvoja upućuje na potrebu učenja tijekom cijelog života radi unaprjeđenja znanja, vještina i sposobnosti unutar osobne, društvene i gospodarske perspektive. Pritom se ulogu sporta i rekreacije promatra kao ključnu u razvoju javnog zdravlja, a sport kao jedan od pokretača društvenih i gospodarskih aktivnosti.

4.2. Vizija i prioritetna područja

Strategija razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016. – 2020. odredila je ključne odrednice koje ostaju neupitne i obrazlažu problematiku razvoja sporta u njegovoj polazišnoj ideji fizičke natjecateljske aktivnosti. Sport je dostupan svim slojevima društva, promiče pozitivne vrijednosti i pridonosi zdravom društvenom okruženju.

Plan razvoja sporta 2022. – 2027. u potpunosti preuzima ove odrednice:

- » **vrhunskog sporta** – inspiracija za stalno rušenje granica ljudskih dostignuća, izgradnju natjecateljskog duha i upornosti, pozitivnog karaktera fokusiranog na rezultat i pobjedu, ali i spoznaju vlastitih ograničenja
- » **sporta za sve** – iznimnog alata za utjecaj na uključivanje društva i stvaranje zdravih navika koje utječu na fizičku i mentalnu spremu
- » **stručnih kadrova u sportu** – nositelja organizacije i provedbe sportsko-rekreacijskih aktivnosti koji svojim stručnim znanjima pridonose kvaliteti učinaka sporta
- » **sustava natjecateljskog sporta** – kojim se jača natjecateljski duh i dionici sporta, a njihova dostignuća čine vidljivim široj javnosti
- » **sportske infrastrukture** – preduvjeta za razvoj, ne samo sportske djelatnosti, već i kvalitete života, čija je uloga posebno naglašena u dijelovima Županije koji imaju izrazito negativnu demografsku strukturu
- » **vrijednosti sporta** – s naglaskom na odgojno-obrazovnu ulogu i preventivu negativnih društvenih trendova (lovisnosti, devijantnih i društveno neprihvatljivih oblika ponašanja).

Međutim, razvoj sporta u suvremenom društvu kreće se u smjeru jačega međusobnog odnosa s okruženjem. To je prepoznala i Europska unija te se uloga sporta uglavnom spominje u sljedećem kontekstu:

„Sportom bi se moglo pridonijeti postizanju općih političkih prioriteta Europske unije, a posebice ciljeva u raznim drugim područjima politika kao što su obrazovanje, zdravstvo, mladi, socijalna pitanja, uključivanje, ravnopravnost, rodna ravnopravnost, urbani i ruralni razvoj, promet, okoliš, turizam, zapošljavanje, inovacije, održivost, digitalizacija i gospodarstvo, te bi se tim područjima politika moglo podupirati promicanje sporta na temelju međusektorske suradnje.“³³

Stoga županijski Plan razvoja sporta dodatno naglašava aspekte i ulogu sporta u sljedećim područjima društvenog djelovanja:

- » **zdravstvo**
- » **socijalna skrb**
- » **turizam**
- » **marketing**
- » **ostale gospodarske grane.**

³³ Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica o planu rada Europske unije u području sporta (1. siječnja 2021. – 30. lipnja 2024.), Službeni list Europske unije C 419/1, 2020., [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204(01)) (preuzeto 20. 4. 2020.)

Shema 2. Ključne odrednice Plana razvoja sporta Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022. – 2027.

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije, 2021.

Uloga sporta u razvoju **zdravstvene skrbi** u prvom je redu povezana sa stvaranjem programa preventivnog djelovanja radi sprječavanja razvoja bolesti. Tim je programima potrebno obuhvatiti sve dobne kategorije stanovništva, a kvaliteti programa pridonosi suradnja zdravstvenih i sportskih djelatnika. Drugi element sprege sporta i zdravstva su zdravstvene usluge sačinjene po mjeri aktivnih sportaša i rekreativaca. Korisnici te vrste usluga dolaze iz globalnog okruženja.

Na sličan način djeluje i uspostava suradnje **socijalnih** službi s organizatorima sportskih aktivnosti. Međutim, ciljane vrijednosti u ovom segmentu nisu fizička sprema i otpornost na bolesti, već prvenstveno uključivanje u društveni život socijalno ugroženih kategorija stanovništva, podizanje stupnja njihovog samopouzdanja, svijesti o doprinosu zajednici i mentalnog zdravlja.

Turizam je gospodarska grana koja već sada kvalitetno koristi sport u promidžbenim aktivnostima i uspješno gradi nišu sportskog turizma. Međutim, mogućnosti dodatnog razvoja su, osobito u turistički orijentiranoj Primorsko-goranskoj županiji, daleko veće.

Posredno, sport utječe i na razvoj **ostalih gospodarskih grana**. Jasne su poveznice s graditeljstvom, trgovinom i uslužnim djelatnostima. U proizvodnim industrijama ističu se

zdravstvena i farmaceutska industrija, prehrambena industrija i nutricionizam, ali pretpostavljeno su važne i proizvodnja sportske opreme, tekstilnih i ostalih modnih artikala te ostale proizvodne grane. Napredak sporta vezan je i uz korištenje naprednih tehnologija i digitalizaciju opreme za praćenje sportskih događanja, mjerenje i analizu rezultata te korištenje ostalih naprednih tehnologija. Istodobno, digitalne tehnologije u sportu mogu pronaći nadahnuće za nove projekte, proizvode i tržišta.

Svaka od navedenih poveznica pretpostavlja komunikaciju s dionicima u najširem smislu.

Marketinški jasna i strukturirana komunikacija potreba i mogućnosti sportskog djelovanja pridonosi:

- » većoj vidljivosti rada nositelja sportske aktivnosti
- » komuniciranju i valoriziranju vrijednosti sporta
- » sprječavanju negativnih konotacija³⁴
- » povećanju popularnosti, a time i masovnosti sporta i rekreacije
- » brendiranju teritorija i podizanju njegove privlačnosti.

Vizija Plana razvoja:

Sportom do kvalitetnijeg života
i uspješnijeg društva.

4.3. Prioriteti sporta u Primorsko-goranskoj županiji

Uzimajući u obzir navedeno, Plan razvoja postavlja tri razvojna prioriteta:

1. Poticanje stanovništva na zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje,
2. Dostizanje vrhunskih sportskih rezultata,
3. Jačanje suradnje sporta i gospodarstva,

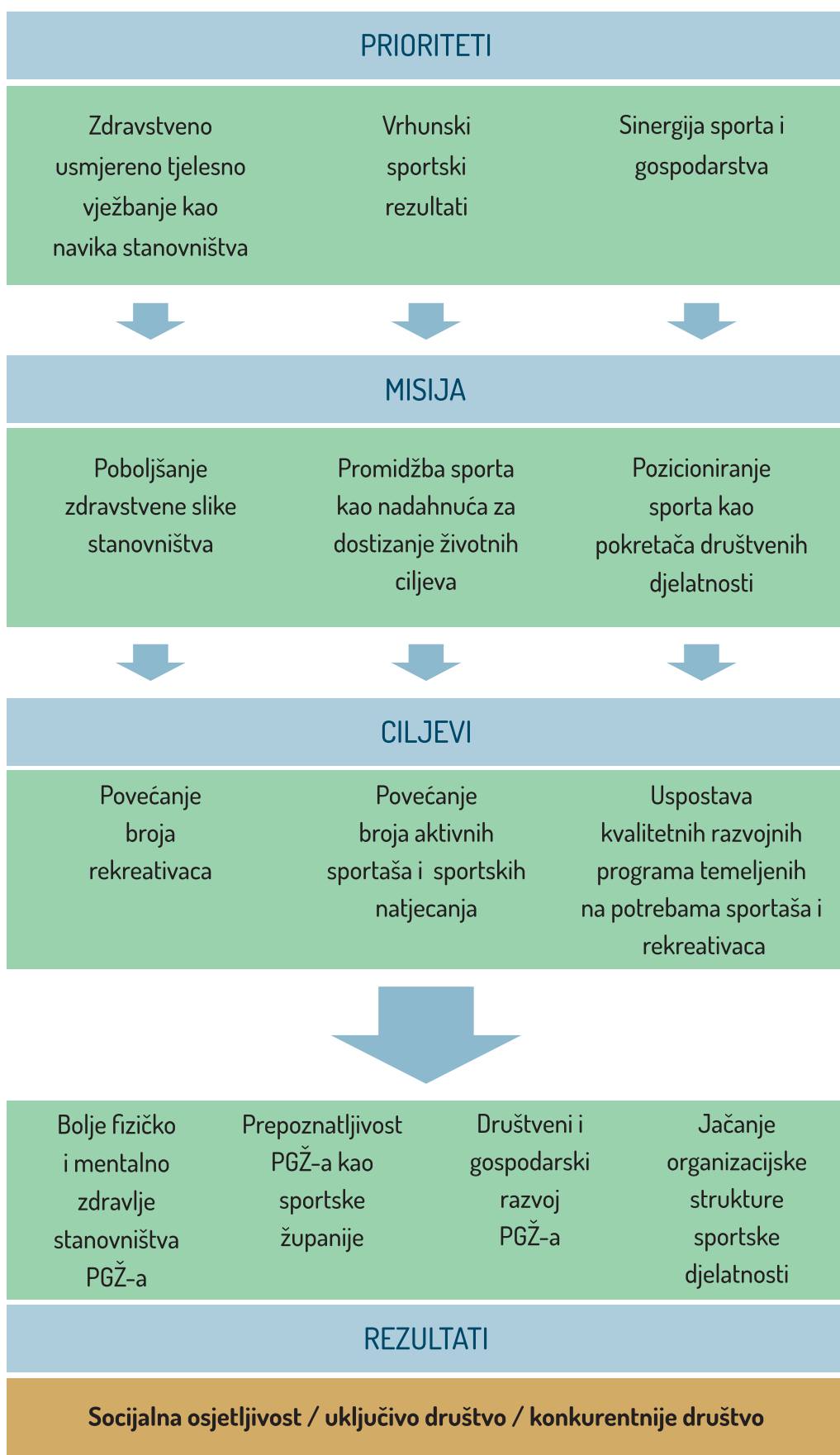
te kao horizontalnu poveznicu

4. Socijalnu osjetljivost / uključivo društvo.

Svaki od odabranih strateških prioriteta utvrđen je dugoročno zadanom misijom i glavnim srednjoročnim ciljem. Ciljevi svih prioriteta, svaki u određenoj mjeri i u skladu sa svojim polazištem, pridonose dostizanju planiranih rezultata. Horizontalne mjere osiguravaju ravnopravni tretman i uključenost svih stanovnika Županije u svaki od utvrđenih elemenata Plana razvoja sporta i s njime povezanih aktivnosti.

³⁴ Kao što su „...komercijalni pritisci, iskorištavanje mladih igrača, doping, rasizam, nasilje, korupcija i pranje novca“, Europska komisija, Bijela knjiga o sportu, Brusel, 2007.

Shema 3. Planski prioriteti razvoja sporta Primorsko-goranske županije

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

4.3.1. Prioritet 1. Zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje kao navika stanovništva

Logika Plana razvoja pretpostavlja da je misija strateške odrednice poticanja stanovništva na tjelesnu aktivnost poboljšanje zdravstvene slike stanovništva Primorsko-goranske županije. U tu svrhu postavlja se cilj povećanja broja rekreativaca što bi trebalo rezultirati njihovim boljim mentalnim i fizičkim zdravljem, ali i pridonijeti prepoznatljivosti Županije kao zdrave i sportske županije i, neizravno, njezinom gospodarskom razvoju.

Unatoč povećanju svijesti o brojnim pozitivnim učincima na zdravlje koje pruža tjelesna aktivnost, oko 60 % odraslih nije redovito aktivno ili je potpuno neaktivno. Zabrinjavajuće je što djeca u Hrvatskoj sve više nisu tjelesno aktivna. Istraživanje o tjelesnoj aktivnosti djece u prvom razredu osnovne škole pokazuje da 19,3 % dječaka i djevojčica dulje od dva sata na dan gleda televiziju, dok istodobno između 12 i 18 % učenika, više od dva sata na dan provodi vrijeme igrajući „igrice“ na računalu. Nadalje, 61,3 % dječaka i 57,4 % djevojčica, jednom ili manje tjedno vozi bicikl (u trajanju 30 minuta ili više). Šetanjem ili trčanjem jednom (ili manje) u tjedan dana, bavi se 19,1 % dječaka i 28,9 % djevojčica.³⁵

Poseban problem su neaktivne osobe starije od 60 godina. Riječ je o populaciji čiji je udio u ukupnom stanovništvu Županije 31,29 %. Udio te kategorije stanovništva raste iznimno brzo (2011. godine 26,61 %, a 2001. godine 22,4 %), i najviši je u Hrvatskoj. Ta je činjenica zabrinjavajuća s više aspekata jer tjelesna aktivnost može pomoći očuvanju mentalnog i fizičkog zdravlja starijih, osigurati njihovu socijalizaciju i time unaprijed zaštititi od nekih problema koje starenje nosi pojedincu i društvu.

Zdrav život koji uključuje tjelesnu aktivnost primjerenu dobi i fizičkim sposobnostima svakog pojedinca, promovira se u obrazovnom sustavu, medijima i društvenim mrežama, u političkim izjavama ili life-style magazinima, ali, generalno gledano zdravstvena slika lokalne populacije ukazuje da se taj model nedovoljno usvaja. Izuzev dijela građana kojima je sport način života, redovitom umjerenom sportskom aktivnošću ili različitim oblicima rekreacije, bavi se nedovoljan broj građana. Ta je činjenica povezana s posljedicama tehnološkog napretka kojima sjedilački poslovi preuzimaju primat u većini zanimanja, što dovodi do problema koji se odražavaju u povećanju tjelesne težine, te povećanju udjela pojedinih bolesti u pobolu i uzrocima smrti stanovništva.

Mogući razlozi za nedovoljnu tjelesnu aktivnost građana vezani su za način viđenja svakodnevice i okruženja:

- » nedovoljno ozbiljno shvaćanje ranih tjelesnih tegoba izazvanih nekretnjem
- » vrlo dinamična poslovna svakodnevica (manjak vremena)
- » gospodarska neizvjesnost (demotivirajući stres)
- » visina troška korištenja željenih rekreacijskih sadržaja
- » nepostojanje odgovarajuće sportsko-rekreacijske infrastrukture (posebno izraženo u nekim dijelovima Županije)

³⁵ Jureša, V. (et al): Prehrana i tjelesna aktivnost kao čimbenici rizika od srčanožilnih bolesti u školske djece i mladih, Medicus, Vol. 19 No. 1. Adolescencija_2, 2010., str. 35. – 40.

- » nedovoljna lokalna ponuda sportsko-rekreacijskih sadržaja (programa)
- » niski udio sadržaja/satnice Tjelesne i zdravstvene kulture u odgojno-obrazovnom sustavu
- » manjak broja stručno educiranih sportskih kadrova.

Na dio navedenog društvena zajednica može odgovoriti:

- » stvaranjem infrastrukturnih preduvjeta, osiguravanjem uvjeta za školovanje i osposobljavanje stručnih kadrova te promjenama u odgojno-obrazovnim kurikulumima
- » kvalitetnijim administriranjem postojećih resursa i međusobnom komunikacijom dionika
- » popularizacijom, dostupnošću i izobrazbom.

Međutim, u promatranoj kategoriji ključan je utjecaj na pojedinca, njegovu volju da promijeni životne navike i dio svog vremena posveti rekreaciji i sportu. Poticaj može biti:

- » isticanje pozitivnih aspekata tjelesne aktivnosti – s obzirom na različite interese i prioritete ova stimulacija treba biti prilagođena pojedinim kategorijama stanovništva u sadržaju i u komunikacijskim kanalima
- » kreiranje novih sadržaja prilagođenih korisnicima – praćenje trendova u rekreaciji i sportu, izobrazba trenera za osvježavanje ponude, ciljana promidžba. Osim dostupnosti, potrebno je osigurati sigurnost (minimizirati ozljede) i medicinsku skrb u eventualnom oporavku.

S obzirom na to da istraživanja ukazuju na činjenicu da je redovito bavljenje tjelesnom aktivnošću u djetinjstvu i mladosti u izravnoj relaciji s održavanjem te navike u starijoj dobi, intenziviranje rada s mladima u sustavu obrazovanja, te raznovrsnost i dostupnost ponude sportsko-rekreacijskih sadržaja za mlade, utjecat će na usvajanje zdravih životnih navika.

4.3.2. Prioritet 2. Vrhunski sportski rezultati

„Izazov vrhunskog sportaša stoga nije toliko u trenutačnom naporu, jer suze i znoj – iako teški – zapravo su prolazni, nego u čvrstini, fokusiranosti i volji da i sutra odradiš sve ispočetka. Pa i dan nakon sutra i opet i opet... Sa željom da si uvijek sve bolji i bolji.“³⁶

Jedna od vrijednosti sporta je i njegov pozitivan utjecaj na razvoj osobnosti čime pojedinac postaje samosvjesna osoba koja može pridonijeti jačanju zajednice. Stoga Plan razvoja promovira sport i njegove vrijednosti kao nadahnuće za dostizanje životnih ciljeva. Pritom je potrebno isticati pozitivne primjere sportaša čiji se uspjeh ne mjeri isključivo sportskim, već i životnim uspjesima. Motivacija za bavljenje sportom dovest će do rasta broja aktivnih sportaša te, uz potporu sportske zajednice, povećanja broja sportskih natjecanja. Sportska postignuća (bili to vrhunski rezultati ili pomaknute granice društvenih okvira) učinit će zacrtane rezultate lakše dostižnima.

³⁶ Čolak, G.: Moj život bez zraka: Priča svjetskog prvaka koji bez disanja živi 23 minute i sekundu, Tportal.hr, 2017., <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/moj-zivot-bez-zraka-prica-svjetskog-prvaka-koji-bez-disanja-zivi-23-minute-i-sekundu-20170331/print> (preuzeto 21. 6. 2021.)

Broj aktivnih sportaša u Primorsko-goranskoj županiji smanjuje se u posljednjih nekoliko godina. Analiza stanja utvrđuje razloge pada, a kao alati za promjenu trenda predlažu se:

- » **popularizacija sporta i njegovih vrijednosti koordiniranim aktivnostima na lokalnoj i regionalnoj razini**
- » **osiguravanje uvjeta za bavljenje sportom prije svega odgovarajućom infrastrukturom, stručnim vodstvom, pristupačnošću i usklađivanjem s ostalim aspektima života**
- » **kvalitetna institucionalna suradnja**
- » **odgovarajuće demografske mjere.**

ZOS regulira javne potrebe u sportu na razini lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno aktivnosti, poslove i djelatnosti od značenja za jedinicu lokalne (regionalne) samouprave.³⁷ Stoga su navedene poticajne mjere vezane uz nadležnost pojedinog tijela javne uprave u aspektima njegove podrške sportu.

Unatoč ovoj činjenici, Plan razvoja ističe natjecateljski i vrhunski sport kao jedan od prioriteta. Stvaranje kvalitetne baze aktivnih sportaša povećava vjerojatnost razvoja vrhunskog sporta, a u razmišljanju svakoga sportskog dionika vrhunski je sport ultimativna ambicija. Uspjesi u vrhunskom sportu najvidljiviji su i njihov je utjecaj najveći u smislu motiviranja pojedinca i promidžbe regije. Poticaj razvoju predviđa se kroz:

- » **prepoznavanje talentiranih sportaša**
- » **potpore kategoriziranim sportašima (perspektivni, vrsni i vrhunski)³⁸**
- » **pojačanu liječničku skrb i psihološke pripreme.**

4.3.3. Prioritet 3. Sinergija sporta i gospodarstva

Plan razvoja sporta vidi sport kao jedan od pokretača društvenih djelatnosti. **Uspostava kvalitetnih razvojnih programa temeljenih na potrebama sportaša i rekreativaca**, cilj je ne samo u razvoju sportske djelatnosti, već su takvi programi prvenstveno shvaćeni kao gospodarski zamašnjak društva.

Jedan od načina je **digitalizacija sustava** na svim razinama, čime se smanjuje netransparentnost poslovanja, a uspostavlja kvalitetna realna baza potreba ili pokazatelja: sportskog djelovanja, infrastrukture, kadrova i (ne)iskorištenosti resursa. Korištenje modernih komunikacijskih tehnologija u funkciji poboljšanja pokrivenosti sportskim ili rekreativnim sadržajima ili kvalitetna prometna povezanost radi ekonomičnijeg korištenja postojeće infrastrukture, neki su od primjera tih programa.

³⁷ Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20 čl. 74. – 76.

³⁸ Hrvatski olimpijski odbor, Pravilnik o kategorizaciji sportaša, 2020., <https://www.hoo.hr/hr/sportasi/kategorizacija-sportasa/6419-kriteriji-kategorizacije-sportasa-od-1-sijecnja-2021> (preuzeto 20. 3. 2022.) i Hrvatski olimpijski odbor, Izmjene i dopune Pravilnika o kategorizaciji sportaša, 2021., https://www.hoo.hr/images/dokumenti/kategorizacija-sportasa/2021/Izmjene_i_dopune_Pravilnika_o_kategorizaciji_sporta%C5%A1a_-_prosinac_2021pdf.pdf (preuzeto 20. 3. 2022.)

To se odnosi na povezanost gospodarskih projekata sa sportom i ostvarivanje dodatne vrijednosti osiguravanjem sportsko-rekreacijske ponude. U skladu s tim, iznimno je važno **osnažiti kapacitete sportskih organizacija** za djelovanje u suradnji s gospodarskim subjektima. U sagledavanju županijskih interesa, Plan utvrđuje nekoliko bitnih područja:

- » sport i turizam
- » sport i ostale grane gospodarstva
- » relacija sporta i zdravstvene djelatnosti,

a sve intenzivno povezano s marketinškim aktivnostima.

Sport i rekreacija su u posljednjih nekoliko desetljeća prerasli natjecateljsko obilježje i postali globalni pokret. Ekonomska sastavnica sporta udaljila se od djelatnosti koja traži trajnu potporu. Generalno je razvila snažno tržište visokih vrijednosti vezano uz transfere i nagrade vrhunskih sportaša, no još su značajnije postale posredne koristi koje od sporta mogu imati brojne gospodarske grane.

4.3.4. Socijalna osjetljivost / uključivo društvo

Uz pretpostavku učinkovitosti javne uprave i samouprave kao okvira za djelovanje dionika sporta, poticaja međusobne i suradnje gradova i općina, te ostvarivanja kvalitetnih suradnji na planiranju razvoja s ostalim društvenim dionicima, doprinos sporta socijalnoj osjetljivosti i stvaranju uključivog društva može biti izniman.

Posebna područja djelovanja odnose se na **rad s marginaliziranim skupinama** (djeca, mladi, starija populacija, invalidne osobe, ekonomski ugrožene osobe) i promidžbu vrijednosti sporta na različitim razinama djelovanja. Već postoje primjeri uporabe europskih fondova za kvalitetno djelovanje u ovom segmentu, a projekti kojima se **smanjuju razlike u društvu** bit će u fokusu rada većeg broja sportskih organizacija/klubova.

Poseban doprinos osiguravanju **javnosti rada djelovanja sportskih dionika**, dostupnosti usluga i boljem uvidu u potrebe stanovništva, osigurat će se programima digitalne preobrazbe koja je i jedan od prioriteta Nacionalnog programa oporavka. Osim uključivanja u programe digitalizacije koji su planirani na državnoj razini, to je područje velikih razvojnih mogućnosti društvenih i gospodarskih poduzetnosti. Financiranje je eventualno zanimljivo različitim dionicima – od javne uprave koja ulaganjem može stvoriti prostor za uštede resursa (energije, prostora, kadrova), privatnih investitora (okrupnjivanje pojedinih sportskih djelatnosti, brža i kvalitetnija razmjena podataka), do korisnika (dostupnost informacija, transparentnost). Kvalitetna evidencija resursa omogućit će bolje planiranje i pridonijeti višoj stopi iskorištenosti uz podizanje zadovoljstva korisnika.

Doprinos bi trebao biti vidljiv i na održivom i **ravnomjernom regionalnom razvoju**. Dostupnost sportskih sadržaja u smislu odgovarajuće lokalne ponude ili mogućnost pristupa sadržajima osiguravanjem virtualne ili fizičke/prometne povezanosti, jedan je od načina kojima se omogućava kvalitetna pokrivenost sportskim sadržajima i na izoliranim ili teže dostupnim područjima. Mogućnost razvoja takvoga sportskog rada najbolje je bila vidljiva u vrijeme poslovanja u pandemijskim uvjetima, a odgovor korisnika i njihova prilagodba primjeni novih tehnologija u službi sporta i rekreacije bili su iznad očekivanja.

5. RAZVOJNE MOGUĆNOSTI

U skladu s postavljenim planskim prioritetima, a uvažavajući okvire djelovanja postavljene Nacionalnim programom sporta, i razvojne trendove u pozicioniranju sporta kojima se vodi Europska unija, u nastavku su dane razvojne mogućnosti za sport u Primorsko-goranskoj županiji koje se ocjenjuju prioritetnima.

Osnovna pretpostavka pri odabiru tih prioriteta bila je uspostava daljnje još intenzivnije i kvalitetnije međusektorske komunikacije radi što učinkovitijeg korištenja postojećih i planiranja budućih ljudskih, financijskih, prostornih i infrastrukturnih resursa. Pri tome se neprekidno naglašava poveznica sporta i aktivnog načina života sa zdravljem, prehranom i politikama koje reguliraju ova područja, zatim uključivanje civilnog društva, nevladinih organizacija te nacionalnih, lokalnih, regionalnih i međunarodnih tijela u proces razvoja.

„Sport i tjelesna aktivnost pridonose fizičkoj i psihičkoj dobrobiti. Manjak tjelesne aktivnosti nosi negativne posljedice za društvo i zdravlje ljudi, ali i troškove u gospodarstvu. Pritom, s pomoću sporta se mogu poslati snažnije poruke tolerancije i ojačati osjećaj građanstva diljem Europe.“³⁹

U prva dva dijela ovog poglavlja (Sportaši i treneri te Sport i obrazovni sustav) razmatraju se razvojne mogućnosti samog sporta, uvažavajući „primarne“ dionike sporta: sportaše i sportske stručnjake, njihove organizacijske strukture, počevši od klubova preko sportskih saveza, županijskog saveza i njihove komunikacije s tijelima višeg ranga, te potencijale napretka u aktivnostima sportske rekreacije i sporta osoba s invaliditetom.

U nastavku se sagledavaju mogućnosti napretka poveznicom sporta i odgojno-obrazovnog sustava kao najvećeg izvorišta sportaša, te potencijal veze sporta sa sustavima zdravstva i socijale.

Slijedi pregled veza s pojedinim gospodarskim granama s naglaskom na turističku djelatnost, kao i mogućnosti intenzivnijeg korištenja marketinških alata i kanala. Poglavlje završava s temom europskih fondova i pregledom tema koje će biti aktualne u razdoblju od 2022. do 2027. godine.

³⁹ Schinas M.: Europska komisija pokrenula kampanju Zdrav način života za sve, Ekovjesnik / Europska komisija, 2021., (<https://www.ekovjesnik.hr/clanak/4380/europska-komisija-pokrenula-kampanju-zdrav-nacin-zivota-za-sve>) (preuzeto 30. 9. 2021.)

5.1. Djelatnost sporta

Analiza stanja u dijelovima koji obrađuju pokazatelje broja sportaša, njihove uspjehe i kadrovske kapacitete – broja trenera i organizacijsko-upravljačkog kadra – nažalost nije mogla dati rezultate koji su u potpunosti usporedivi s prethodnim strateškim razdobljem. Međutim, uočeni trendovi i spoznaje sportskih dionika temeljene na svakodnevnoj praksi ukazuju na:

- » aktualnost prethodno postavljenih razvojnih ciljeva
- » kvalitetne napore sportske zajednice i okruženja za omogućavanje njihovog dostizanja (što je rezultiralo pozitivnim pomacima)
- » potrebu za njihovom preinakom postavljanjem novih očekivanih rezultata.

U skladu s tim promatraju se razvojne mogućnosti svakoga pojedinog aspekta rada sportskih djelatnika i njihovih organizacija, te se pretpostavlja da će se njihovim korištenjem odgovoriti na uočene potrebe.

Iako se u strateškom razmatranju dionici sporta i problematika razvoja djelatnosti ne dijele prema sportovima ili broju sportaša zastupljenih u pojedinom sportu, potrebno je napomenuti da posebnu pažnju, zbog zabilježenih negativnih trendova koji su se naglo razvili u momčadskim sportovima, treba posvetiti njihovim razlozima i njihovoj neutralizaciji.

Sustav sporta

Promicanje ideje uspostave strukture saveza i lokalnih sportskih zajednica i dalje je aktualno. Dok je dinamika osnutka sportskih saveza usklađena s planom i razvojem pojedinih sportova, gradske i općinske sportske zajednice u većem broju (24) JLS-a nisu osnovane. U općinama i gradovima koji imaju iznimno mali broj sportskih udruga i klubova moguće je opravdati izravno upravljanje sredstvima namijenjenim financiranju javnih potreba u sportu. Međutim, i ZOS i uočena analiza stanja ukazuju na potrebu:

- » **osnutka zajednica sportskih udruga u JLS-ima u kojima ima više od 15 sportskih udruga**
- » **organiziranja najmanje 3 nova županijska strukovna saveza u razdoblju važenja Plana razvoja.**

Sportaši

Sustavnim praćenjem i usklađenjem metodologije prikupljanja podataka o registriranim sportašima, unatoč velikim razlikama pokazatelja broja sportaša i rekreativaca, može se zaključiti da je velik udio u smanjenju broja aktivnih sportaša rezultat ažuriranja registara (osobito u masovnim sportovima), te je teško utvrditi stvarno smanjenje broja aktivnih sportaša. Procjenjuje se da je smanjenje broja višestruko manje od prikazanog. Stoga se javlja potreba za redefiniranjem ciljeva Strategije te se naglasak stavlja na:

- » održavanje trenutnog broja registriranih sportaša
- » intenziviranje stručnog rada sa sportašima uključivanjem stručnog kadra iz područja sporta i pratećih djelatnosti (psihologija, medicina)
- » rad s talentiranim sportašima.

Potrebno je intenzivirati rad sa sportašima u dobnim skupinama u kojima dolazi do odljeva. Identificirane kategorije su:

- » djeca sportaši s naglaskom na:
 - » djevojke koje završavaju osnovnu školu
 - » mladiće na završetku srednje škole, odnosno prelazak u seniorsku kategoriju.

Predložene aktivnosti usmjerene su na postizanje **kvalitetnijih omjera u dobnj i spolnoj strukturi** registriranih sportaša.

Vrhunski sportaši

Broj kategoriziranih sportaša pao je za 21%. Razlozi su u nepostojanju potrebe kategorizacije sportaša u uvjetima pandemije bolesti COVID-19, nemogućnosti stjecanja kategorije zbog smanjenog broja natjecanja ili u (minimalnom) financijskom izdatku za dobivanje kategorije. Ipak ostaje činjenica da je za osiguranje postizanja vrhunskih sportskih rezultata ovaj podatak izrazito negativan.

Na zadržavanje postojećih i povećanje broja kategoriziranih sportaša izravno utječu uvjeti za njihovo bavljenje sportom koje se može podijeliti u osnovne kategorije:

- » osiguravanje potrebne sportske infrastrukture
- » osiguravanje stručnih sportskih kadrova koji sportaše prate u njihovom razvoju
- » osiguravanje materijalnih uvjeta za život i rad sportaša.

Osim ovih (osnovnih) uvjeta, na odluku o sportskom radu i ostanku vrhunskih sportaša u Županiji izravno utječe i:

- » stimulativno sportsko okruženje (kvaliteta ostalih sportaša / članova momčadi)
- » mogućnost usklađivanja sportske aktivnosti sa školskim ili radnim obvezama
- » perspektiva razvoja karijere nakon okončanja aktivnoga sportskog rada (dualna karijera)
- » promidžba sportaša kao značajnih nositelja društvenih aktivnosti u okruženju.

Stoga se, u području osiguravanja odgovarajuće infrastrukture, pretpostavljaju zajednički planirane aktivnosti (investicije) lokalnih i regionalnih vlasti (primjer: zajedničko ulaganje Grada Rijeke i Županije u održavanje nogometnog igrališta,...). Intenziviranje međusobne suradnje lokalnih samouprava, tj. projekti kojima se zajedničkim ulaganjima racionalizira velike investicije i omogućava teritorijalna pokrivenost sportskom infrastrukturom, omogućit će da se izbjegne dupliranje istovrsnih sadržaja, posebice na područjima relativno niske gustoće naseljenosti.

START

BEIJING 2022™

BEIJING 2022

BEIJING 2022

BEIJING 2022

ING 2022

START

Stručni kadrovi u sportu

Rezultati aktivnosti kojima se u prethodnom razdoblju provelo usklađenje sa zakonskim obvezama stručnosti sportskih trenera, nadmašili su očekivanja. Slijedom toga, nastavak politike izobrazbe kadrova u narednom strateškom razdoblju trebao bi dovesti do zadovoljavajuće stručne strukture. Također, korištenjem mogućnosti za provedbu trenerskog posla registracijom samostalne djelatnosti, znatno je olakšano zapošljavanje trenera.

Još uvijek nije na odgovarajući način riješeno obrazovanje kadrova organizacijsko-upravljačke strukture u sportu, te se ta razvojna potreba ponavlja za novo razdoblje planiranja, uz napomenu da su aktivnosti za osiguranje odgovarajuće izobrazbe zastale na stupnju verifikacije programa što čine nadležne agencije.

Izmjene Zakona o sportu potrebne su i očekuju se. Ublažavanje uvjeta za stjecanje statusa trenera, utvrđivanje uvjeta za cjeloživotno obrazovanje, postupka licenciranja trenera i uloge nacionalnih saveza, uvelo bi više reda u stjecanje statusa sportskih djelatnika.

Mogućnosti razvoja vide se u:

- » **povećanju broja kvalificiranih trenera i trenerica**
- » **povećanju broja zaposlenih trenera i trenerica**
- » **omogućavanju obrazovanja i osposobljavanja kadrova za vođenje organizacijsko-upravljačkih poslova u sportu.**

Sportska rekreacija

Savez sportske rekreacije „Sport za sve“ Primorsko-goranske županije razvoj aktivnosti sportske rekreacije utvrđuje u dokumentu Strategija razvoja sportske rekreacije na području Primorsko-goranske županije 2021. – 2025. te određuje sljedeće razvojne ciljeve:

- » **poticanje** građanstva i povećanje broja aktivnih korisnika programa sportske rekreacije primjenom postojećih i ponudom novih programa
- » izrada **jedinstvenoga mrežnog portala** (platforma sportske rekreacije), koji će sadržavati sve potrebne informacije o organizaciji sportske rekreacije; time bi se dobila baza podataka kojom bi se povezao rad sportsko-rekreativnih udruga, turističkih zajednica, Zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Crvenog križa i ostalih medicinskih i drugih ustanova
- » briga o **stručnom kadru** omogućavanjem stručnog osposobljavanja i zapošljavanja
- » osiguranje odgovarajuće sportsko-rekreativne **infrastrukture**
- » provedba sportske rekreacije u turističke sadržaje Primorsko-goranske županije i povezivanje dionika u **sportskoj rekreaciji i turizmu**
- » uspostava kvalitetnijih veza sa sustavom zdravstvene zaštite radi stvaranja zajedničkih **programa prevencije zdravlja.**

Sport osoba s invaliditetom

Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije stavlja naglasak na sljedeće razvojne prioritete:

- » organizacija sustava **prijevoza** osoba s invaliditetom kako bi im se omogućilo sudjelovanje na treninzima i natjecanjima
- » **prilagodba programa školskog sporta** osobama s invaliditetom te uključivanje što većeg broja osoba s invaliditetom u sport sustavnim organiziranjem sportsko-rekreativskih sadržaja
- » **zapošljavanje** dodatnog osoblja koje prati sportaše na treninzima i natjecanjima
- » organizacija natjecanja i sportskih manifestacija osoba s invaliditetom
- » utvrđivanje stanja **dostupnosti sportskih objekata** osobama s invaliditetom i prilagodba postojećih objekata osobama s invaliditetom.

Savez je u razdoblju Strategije učinio kvalitetan odmak u osiguravanju sredstava iz **europskih fondova** što je pridonijelo podizanju standarda usluge i diverzifikaciji područja djelovanja osobito u promicanju vrijednosti sporta za promatranu kategoriju dionika. S obzirom na iskustvo i ekipiranost, očekuje se nastavak ove vrste suradnje.

5.2. Sport i obrazovni sustav

Visok stupanj ostvarenja ambiciozno postavljenih očekivanih rezultata Strategije za razvoj sporta predškolske i školske populacije, ukazuje na povišeni senzibilitet osnivača odgojnih i obrazovnih ustanova za djecu i mladež. Regionalne i lokalne samouprave u definiranju namjene proračunskih sredstava za potrebe odgoja i obrazovanja nerijetko se odlučuju na provedbu programa kojima se osigurava nadstandard, a neki su sadržajno vezani na sportske aktivnosti.

Financijskom se vrijednošću ističu aktivnosti izgradnje i rekonstrukcija infrastrukture i opremanja objekata. Trajno se ulaže i u podizanje uključenosti predškolske i školske djece u organizirane programe vježbanja kojima se želi unaprijediti sposobnosti i zdravlje djece, uz stručni nadzor kvalificiranih sportskih djelatnika. Međutim, još uvijek nedostaje prostora – dvorana (termina), za svu zainteresiranu djecu predškolske i školske dobi.

U predškolskim ustanovama nedostaje prilagodba sportskih programa koji bi omogućili uključivanje većeg broja djece u sportske aktivnosti pod stručnim vodstvom kineziologa i sportskih trenera ili dodatno obrazovanih odgojitelja. Takav pristup omogućio bi vrtićima koji imaju uvjete/dvoranu organizirati ponudu većeg broja sportskih aktivnosti za djecu. Uočena je potreba izobrazbe rukovodećeg kadra predškolskih ustanova o dobiti uvođenja tjelesnih aktivnosti za djecu u rad ustanove.

U organiziranom sustavu školskog sporta u Primorsko-goranskoj županiji sudjeluje 90 školskih sportskih društava.

Školski sport velikom broju djece omogućuje prve korake u sustavnom bavljenju sportom, usmjerava ih prema vrhunskom sportu te pruža mogućnost uključivanja u rekreativno vježbanje za djecu koja se ne uspiju uključiti u vrhunski sport. Potrebno je ojačati suradnju škola i lokalnih sportskih klubova. Sustavom školskog sporta želi se potaknuti što veći broj učenika na sustavno i redovito vježbanje. Taj sustav pruža učenicima mogućnost vježbanja, te je važno da škole surađuju i s udrugama za rekreativno vježbanje. Savez školskih sportskih društava Primorsko-goranske županije surađuje sa Savezom sportske rekreacije Primorsko-goranske županije u organizaciji uključivanja djece i roditelja u program boravka u prirodi.

Svake godine povećava se broj djece u natjecanjima, ali još je bitnije da se sve veći broj djece uključuje u dobro osmišljene programe i projekte. Svake godine sve je veći broj djece u programima „Univerzalna sportska škola“ i „Vježbaonica“, a povećava se i broj djece u programu „Turno kretanje“. Za navedene projekte dostignut je maksimum u korištenju programskih sredstava namijenjenih korisnicima iz Primorsko-goranske županije.

Iako su velikim dijelom premašeni očekivani rezultati Strategije, još uvijek treba težiti nastavku rada na **osmišljavanju dodatnih programa** za uključivanje djece u rekreativne i natjecateljske programe. S obzirom na nedostatak termina u postojećim dvoranama, treba **osigurati nove prostore** u kojima se mogu provoditi sportski programi i veći broj programa u prirodi.

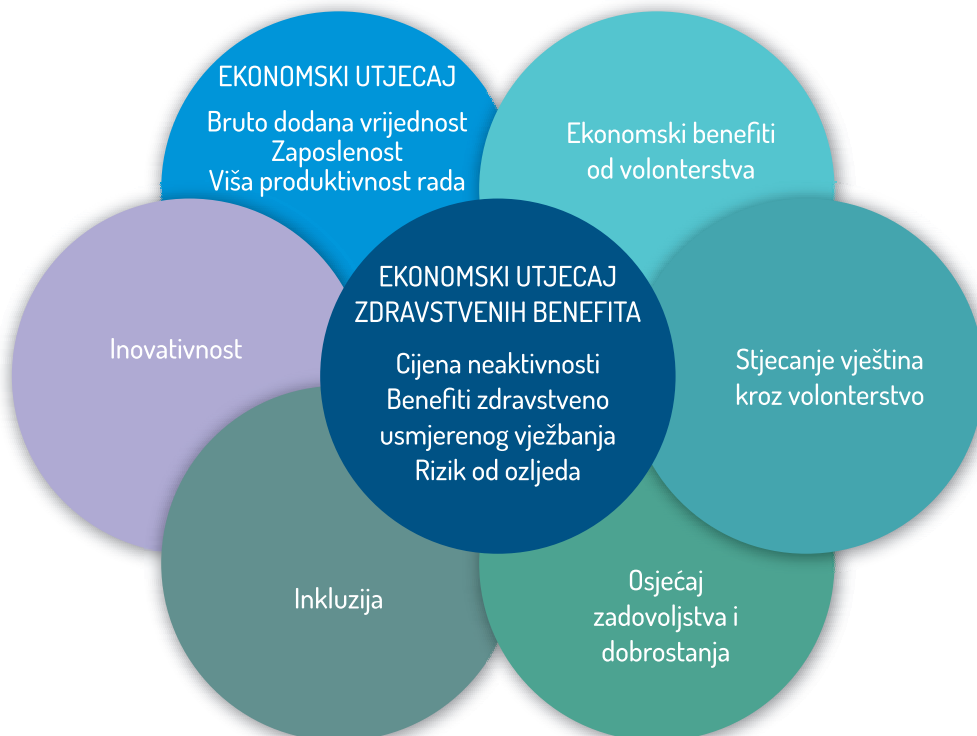
U isto vrijeme, u akademskom sportu, unatoč angažmanu nadležnog Saveza i kvalitetno provedenim aktivnostima, nije se ostvario očekivani porast pokazatelja. U svakom slučaju kvalitetnija rješenja **mogućnosti korištenja sportske infrastrukture** pridonijela bi djelomičnom rješavanju problema. Međutim, najveću dobrobit polučila bi **obveza uspostavljanja kolegija Tjelesna i zdravstvena kultura** na svim sastavnicama Sveučilišta, ali ta problematika nije u nadležnosti regionalne i lokalne samouprave.

5.3. Sport i sustav zdravstva i socijale

Uvodno je (Shemom 4.) prikazan utjecaj sporta na društvo. U središnjem dijelu prikaz uzima u obzir poveznice prednosti tjelesne aktivnosti stanovništva u ekonomskom smislu. Međutim, detaljnije sagledavanje ne zadire samo u gospodarske aspekte, tj. pokazatelje gospodarskog rasta kao što su zaposlenost, produktivnost, bruto dodana vrijednost, već i u šire vrednote sporta i bavljenja njegovom organizacijom. Izdvajaju se dobrobiti od:

- » **volonterskog rada – za društvo i pojedinca**
- » **horizontalnog utjecaja – za uključivanje i rast inovativnosti**
- » **psihološke dobrobiti – za osjećaj zadovoljstva i blagostanja.**

Shema 4. Utjecaj sporta na društvo

Izvor: Studija o investicijama u sport: Smjernice, Sheffield Hallam University, 2020., obrada autora

5.3.1. Sport i zdravstvo

„Postoji velika prilika za zdravstveni i sportski sektor da zajedno rade na promicanju tjelesne aktivnosti koja poboljšava zdravlje i sporta za sve. Suradnja može biti osobito povoljna u područjima kao što su aktiviranje skupina u nepovoljnom položaju, starije osobe i osobe s niskom razinom tjelesne aktivnosti te suzbijanje nejednakosti u sudjelovanju u sportu i tjelesnoj aktivnosti. Sport može odigrati ključnu ulogu u prevenciji nezaraznih bolesti.“⁴⁰

Iako suradnja postoji, viši stupanj usklađene aktivnosti dvaju sustava – zdravstvenog i nositelja organizacije sportske djelatnosti – radi osvješćivanja uloge tjelesne aktivnosti na zdravlje čovjeka i usmjeravanje na primjenu tih spoznaja u medicinskoj praksi, u ciljanim bi skupinama zasigurno doveo do:

- » jačanja **svijesti o važnosti tjelesne aktivnosti** u zdravstveno-preventivne svrhe
- » višeg stupnja **obrazovanosti populacije** o pravilnim vježbama i nutricionističkim prioritetima zdravog života

⁴⁰ WHO, Promoting sport and enhancing health in European Union countries: a policy content analysis to support action, 2011.

- » mogućnosti redovite i kvalitetnije uzorkovane **analize zdravstvene slike** i praćenja promjena
- » **znanstvenog pristupa** u različitim poveznicama zdravlja i sporta te kreiranju ponude programa preventive
- » učinkovitijeg **korištenja postojećih resursa**
- » **zajedničkih poticaja** za nabavu potrebne opreme ili izgradnje infrastrukture.

Uočena je potreba organizacije dodatne medicinske skrbi o sportašima. Ističe se potreba za usvajanjem Pravilnika o zdravstvenoj zaštiti sportaša koji bi trebao korjenito poboljšati to pitanje; osigurati trajni nadzor, odnosno usustavljenu skrb o zdravlju sportaša prvenstveno radi sprječavanja kumulativnih ozljeda i iznenadne srčane smrti. Također i brojnih benefita u razvoju sporta koji se mogu dobiti analizom zdravstvenih parametara. Dodatna prepreka u tom poslu je nedostatak specijalista sportske medicine.

5.3.2. Sport i socijalna skrb

„Socijalna pitanja obuhvaćaju dostojanstvena radna mjesta, socijalno osiguranje, socijalnu zaštitu i uključenost, smanjenje siromaštva, rodnu ravnopravnost, osobe s invaliditetom, potrebe djece i obitelji, mlade, starije građane te manjine kao što su Romi, pristup zdravstvenoj skrbi, pravosuđe, obrazovanje, kulturu i sport, volontiranje i aktivno građanstvo. Glavni cilj, zajednički svim potpodručjima, jest osigurati središnji i ravnopravan položaj svih građana kao središnje točke socijalne politike, čiji je glavni politički instrument na razini Europske unije europski stup socijalnih prava“.⁴¹

Plan razvoja pretpostavlja pozitivan utjecaj razvoja sporta i rekreacije na više kategorija socijalnih izazova s kojima se društvo suočava. To su:

- » **Zapošljavanje** – intenziviranje gospodarskih aktivnosti, koje kao bazu za stvaranje novih poslovnih prilika uzimaju sport, rezultat će otvaranjem novih radnih mjesta čime se izravno utječe na problem nezaposlenosti i siromaštva.
- » **Volontiranje** – i u sadašnjoj shemi sportskog djelovanja zauzima značajno mjesto. Uočena je potreba kvalitetnijeg vođenja baza volontera i evidencija njihovog rada u skladu sa zakonom. Volonterski rad može biti ponuđen kategorijama stanovništva kojima je potrebno osigurati socijalnu uključenost.
- » **Aktivno građanstvo** – u osnovi organizacijske strukture sporta jest građansko udruživanje u sportske udruge i klubove. Sportske udruge imaju iznimno značajan udio u ukupnom broju udruga građana u Primorsko-goranskoj županiji. Njihovo je djelovanje istinski „pokret za sport“. Podržano je programom javnih potreba u sportu na lokalnoj i regionalnoj razini, te izravno, od za ponuđene programe zainteresiranih građana, članarinom i volonterskim djelovanjem.

⁴¹ Europska komisija, Europski gospodarski i socijalni odbor – Socijalna pitanja, 2020., <https://www.eesc.europa.eu/hr/policies/policy-areas/social-affairs> (preuzeto 15. 10. 2021.).

» **Uključivanje marginaliziranih grupa građana** – pretpostavlja osmišljavanje aktivnosti za postizanje ravnopravnosti svih građana vodeći pritom posebnu skrb o ravnopravnosti manjinskih grupa. Sport u svojoj biti ima ravnopravnost i vrednovanje svakog pojedinca prema njegovom doprinosu timu ili posvećenosti postizanju sportskog uspjeha. Promidžba vrijednosti sporta ujedno je i promidžba zajedništva i ravnopravnosti.

Stoga je prijeko potrebno intenzivnije povezivati osobe u sustavu sporta i dionika koji sudjeluju u razvoju socijalnih politika i programa. S obzirom na to da programi aktivnosti stvarani za socijalno ugrožene kategorije pretpostavljaju posebna stručna znanja i osjetljivost na specifične probleme, o ovom elementu treba voditi računa pri izobrazbi sportskih stručnjaka. Iako je rješenje problema pristupačnosti sportskim objektima zakonski utvrđeno, Plan razvoja sporta dodatno naglašava nakanu za smanjenje fizičkih barijera.

U skladu s prioritetima Primorsko-goranske županije, kojima je u fokus socijalnih programa stavljen Program za mlade Primorsko-goranske županije 2022. – 2027., Plan razvoja također predviđa intenziviranje **programa rada s mladima**.

5.4. Sport i gospodarstvo

Analizu ekonomskog značenja sporta za područje Republike Hrvatske izradio je Hrvatski olimpijski odbor (2020.), te u materijalu Satelitski račun sporta za Republiku Hrvatsku predstavio sljedeće rezultate:⁴²

„...sport je pridonio bruto dodanoj vrijednosti Republike Hrvatske s 878 milijuna eura u 2015. godini, odnosno 1,39 milijardi eura ukupno (uključujući neizravne učinke u opskrbnim mrežama). Potonja vrijednost odgovara udjelu od 3,75 posto ukupne bruto dodane vrijednosti u Hrvatskoj. Sport je omogućio zaposlenje 44.800 osoba izravno, odnosno 67.100 osoba sveukupno, što odgovara udjelu od 2,88 posto, odnosno 4,31 posto ukupne zaposlenosti u zemlji.“

Iako podaci nisu dostupni za područje Županije, pretpostavlja se da je utjecaj sporta na gospodarske pokazatelje barem srazmjeran njezinim demografskim i gospodarskim pokazateljima. Stoga se u nastavku donosi na razini Europske unije prihvaćenu shemu koja predstavlja obuhvat definicije sporta u ekonomskom smislu (prema tzv. Definiciji sporta iz Vilnusa).

⁴² Kleissner, A., Grohall, G., Kokolakis T., Papić, A.: Satelitski račun sporta za Republiku Hrvatsku, Zagreb, Hrvatski olimpijski odbor, 2020., <https://isport2020.eu/wp-content/uploads/2020/11/Sport-Satellite-Account-Croatia.pdf> (preuzeto 15. 11. 2021.)

Shema 5. Definicija sporta iz Vilniusa s primjerima djelatnosti i proizvoda povezanih sa sportom

Izvor: Satelitski račun sporta za Republiku Hrvatsku, Hrvatski olimpijski odbor

U nastavku su analizirane razvojne mogućnosti za ona područja gospodarstva koja na teritoriju Primorsko-goranske županije imaju značajan udio u ekonomskim djelatnostima i/ili razvojni potencijal.

5.5. Sport i turizam

„Petina hrvatskog turizma je povezana sa sportskim aktivnostima, oko 600 milijuna eura godišnje.“⁴³

Jedan od prioriteta javne politike koja će pridonijeti razvoju održivog, inovativnog i otpornog turizma definiranih Nacionalnom razvojnom strategijom jest povećanje multiplikacijskih učinaka turizma na područja poljoprivrede, digitalizacije, prometa, energije i okoliša te **sporta** i kreativnih industrija.

Primorsko-goranska županija jedna je od turistički najrazvijenijih hrvatskih županija. U rekordnoj 2019. godini Kvarner je zabilježio 3,1 milijun dolazaka i 19,1 milijun noćenja. U ukupnom broju turista koji posjete Hrvatsku, u Primorsko-goransku županiju dolazi njih 15,2 %, dok je udio u broju noćenja 16,8 %. U 2020. godini, unatoč teškim uvjetima poslovanja, turizam je u Županiji pokazao u odnosu na ostale jadranske županije visok stupanj otpornosti na tu vrstu rizika (druga nakon Zadarske županije s realiziranim indeksom dolazaka 44,6 i noćenja 51,1), te je realizirano 18,9 % turističkih dolazaka u Hrvatsku i 19,2 % noćenja.⁴⁴ Pozicioniranje Kvarnera kao outdoor destinacije utvrđeno je Strateškim planom razvoja turizma Kvarnera 2016. – 2020./2021., a za ostvarenje cilja ključna je međusektorska suradnja.

Dugogodišnji zadatak svih dionika u razvoju turističke ponude jest **smanjiti utjecaj sezonalnosti i produžiti aktivnu turističku sezonu**. Aktivnosti stvorene u tu svrhu temelje se na stvaranju doživljaja koji nadilaze ponudu sunca i mora, tj. kvalitetniji marketing i različitost ponude u pred i posezoni. **Razvoj selektivnih oblika turizma**, trend je kojim tradicionalno turistički orijentirane destinacije, ali i mikrolokacije koje (još) nisu iskoristile razvojne potencijale, sve više pribjegavaju. Kombiniranjem i povezivanjem više oblika selektivnog turizma eksponencijalno rastu gospodarske dobrobiti. Međutim, s obzirom na to da je predmet razmatranja strateški razvoj sporta, ne treba zaboraviti pogodnosti koje nadopunjujući učinak vezivanja s ostalim gospodarskim granama ili društvenim aktivnostima može donijeti sportu ili koristi koje sport nosi na njega vezanim djelatnostima.

Sport ima iznimnu privlačnu snagu za više kategorija posjetitelja što nije iskorišteno u odgovarajućoj mjeri. Sportski turizam određuje se, među ostalim, i kao „turizam u kojem je sport glavni motiv putovanja i boravka turista u turističkom odredištu“⁴⁵. Motiv može biti sudjelovanje na sportskom događanju u ulozi natjecatelja ili promatrača (natjecanja ili sportskih objekata). Osim natjecateljskog i promatračkoga sportskog turizma, postoje i

⁴³ Mateša Z., konferencija Sva lica sporta – kompleksna uloga sporta u gospodarstvu, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2019., <https://www.vecernji.hr/biznis/burilovic-sport-nam-daje-puno-vise-nego-sto-ulazemo-u-njega-1365589> (preuzeto 25. 4. 2021.)

⁴⁴ Hrvatska turistička zajednica: Turizam u brojkama, Zagreb, 2020., <https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/analize-s-podrucja-turizma/turizam-u-brojkama> (preuzeto 20.10.2021.), analiza Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

⁴⁵ Bartoluci, M.: Odnos turizma i sporta, Zbornik radova „Menadžment u sportu i turizmu“, Čakovec, 2014., Međimursko veleučilište u Čakovcu

rekreativni, avanturistički (adrenalinski) i prirodnjački turizam. Na taj se način sportski turisti mogu podijeliti u više kategorija: profesionalni sportaši, sudionici masovnih sportova, rekreativci ili pasivni sportski turisti. Osim samih sportaša (bilo koje kategorije), veliki udio u sportskom turizmu nosi dodatno osoblje sportaša, odnosno partneri, obitelji, nutricionisti, podrška na natjecanju, medicinsko osoblje, tehnička služba i, naravno, gledatelji i navijači. Zahvaljujući i njima, ostvaruju se noćenja u destinaciji, promovira se destinacija, raste potrošnja, što su svakako vrlo važni akteri turizma.

Podaci o turizmu koji u svojoj osnovi ima sport, ukazuju na skromne rezultate i mogućnost značajnog rasta u ovoj niši. Sport, biciklizam i planinarenje kao glavni motiv ističe tek 1,1 % turista koji dolaze u Hrvatsku. Za Županiju je taj postotak veći i iznosi 1,7 %, no sport kao jedan od motiva navodi 17,5 % turista (tijekom ljeta), a još veći broj ih se bavi sportsko-rekreacijskim aktivnostima – osim plivanja (79,1%), najviše hodanjem 19,7 %, joggingom 14,2 %, tenisom 10 % i ronjenjem 9,3 %. Stupanj zadovoljstva ponuđenim sportskim sadržajima u Županiji je nizak, i prosječno je dnevno izdvajanje za sport i rekreaciju iznimno skromnih 1,51 euro.⁴⁶ Brojke ukazuju na vrlo velike mogućnosti napretka u korištenju sportsko-rekreacijskih aktivnosti za obogaćivanje sadržaja boravka turista na području Županije.

Procjenjuje se da je moguće kvalitetnije profiliranje Županije u suradnji turizma i sporta te su izdvojeni sljedeći turistički profili:

- » destinacija za sportska događanja
- » regija atraktivna za pripreme sportaša
- » raj za rekreativce.

Destinacija za sportska događanja

Regija Kvarner je zahvaljujući svojem zemljopisnom položaju, klimatskim uvjetima i infrastrukturi, pogodna za održavanje raznih sportskih događanja – od profesionalnih do rekreativnih, na vrlo visokoj razini. Dokaz tome su dosad već održana brojna natjecanja, koja su polučila odlične rezultate – od velikog broja sudionika, vrhunskih svjetskih sportaša, do promotivnog učinka destinacije Kvarner.

Godišnje na **postojeća sportska događanja** u Primorsko-goranskoj županiji dolazi sve veći broj sportaša čiji je boravak kvalitetna dopuna u turistički manje učestalim razdobljima u godini. Manifestacije za potrebe ove analize dijele se na one vezane uz promidžbu sportskih i rekreacijskih aktivnosti, program regionalnih, državnih ili međunarodnih natjecanja, ili okupljanja sportskih djelatnika (na kongresima i sl.).

Županija i JLS-i prepoznaju potrebu za ulaganjem u razvoj te kategorije ponude, ali procjenjuje se da poveznica na turističku promidžbu i ponudu lokalne sredine nije u potpunosti iskorištena.

⁴⁶ Institut za turizam, Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj 2019, Istraživanje TOMAS, Zagreb, 2020., analiza Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Osim izravnog doprinosa turističkoj ponudi u izvansezonskim razdobljima ovakva, većinom tradicionalna i po dojamu sudionika kvalitetno organizirana okupljanja, pridonose popularizaciji destinacijskoga sportskog turizma i aktivnijem sudjelovanju manjih sredina u njegovom razvoju.

Svjetska iskustva svjedoče o činjenici da je u marketinškom smislu najveći doseg izvještavanja o **velikim i globalno poznatim događanjima**. Broj uključenih sportaša ili timova zanemariv je u odnosu na broj promatrača uživo, posebice onih koji događanja prate virtualnim putem. Takva su događanja pristupačna samo odabranima te organizacijski i financijski zahtjevna. Naglasak je na velikoj promotivnoj i turističkoj vrijednosti, a ciljana su skupina turisti koji takva događanja povezuju s kulturom i stilom destinacije koju odabiru.

Promidžba Županije kao jedne od onih koje mogu organizirati zahtjevna događanja i uporan rad na lobiranju u hrvatskim i međunarodnim sportskim organizacijama, treba i može dovesti do organiziranja takvih događanja. Međutim, od 16 velikih sportskih manifestacija čiju će organizaciju 2021. godine s 14,6 milijuna kuna ili okvirno 2 milijuna eura sufinancirati Ministarstvo turizma i sporta⁴⁷, u Primorsko-goranskoj županiji će (jednim dijelom) biti organiziran CRO Race, međunarodna biciklistička utrka. Potporu projektima kroz program „Sportska Hrvatska“ pruža i Hrvatska turistička zajednica. U programu za 2020. godinu koji je zbog pandemije COVIDA-19 morao biti otkazan, našla su se 24 sportska događanja u Hrvatskoj za podršku kojima su namijenjena ukupna sredstva od 8,1 milijun kuna. Događanja u Primorsko-goranskoj županiji za koja se predviđa da će biti organizirana nakon prestanka posebnih uvjeta vezanih uz pandemiju su: CRO Race, Downhill Mali Lošinj i Mitas 4 Islands.⁴⁸ Osim njih, planirano je i održavanje Adventure race Croatia, te dijela hrvatske utrke Wings for life.

Organizacija događanja prepoznatljivih na svjetskoj razini donosi višekratne koristi:

- » **popularizira sport povezan s događanjem**
- » **povećava marketinšku vidljivost i prepoznatljivost sportske djelatnosti i teritorija**
- » **kvalitetna organizacija povećava interes (različitih dionika – nositelja, sudionika i gledatelja) za slična događanja**
- » **vrijeme događanja donosi jednokratno povećanje turističkog prometa u kategorijama prijevoza, smještaja i potrošnje**
- » **pridonosi kreiranju imidža destinacije koji se povezuje sa zdravim i aktivnim životom, prirodnim ljepotama, avanturom i doživljajem, a u slučaju nekih sportova i s luksuzom.**

⁴⁷ Hina, 16. travnja 2021.

⁴⁸ Hrvatska turistička zajednica: Strateški marketinški projekti, Top događanja i vrhunski hrvatski sportaši., 2020., <https://www.htz.hr/hr-HR/projekti-i-potpore/strateski-marketinski-projekti/top-dogadjanja-i-vrhunski-hrvatski-sportasi/sportska-hrvatska> (preuzeto 15. 10. 2021.)

Mogući izazovi odnose se na:

- » **dodatna ulaganja u odgovarajuću sportsku infrastrukturu**
- » **nužnost dodatnog angažmana u privlačenju manifestacije (lobiranje, financijski izdaci)**
- » **dugotrajnost procesa organiziranja (od ideje do organizacije željene manifestacije)**
- » **odgovarajuće i dostatne (turističke) smještajne i infrastrukturne kapacitete.**

Regija atraktivna za pripreme sportaša

Prirodna reljefna i klimatska raznolikost omogućava stvaranje ponude za organizaciju priprema sportaša u različitim sportovima. Postojeći smještajni turistički kapaciteti, pri čemu se prvenstveno misli na hotelske kapacitete, mogu biti stavljeni u funkciju suradnjom s djelatnim ili budućim sportskim kampovima. Raznovrsnost postojećih kategorija smještaja može pratiti potrebe različitog ranga/interesa klubova ili reprezentacija zainteresiranih za korištenje navedene ponude. Primjera za takvu djelatnost u Hrvatskoj ima, pri čemu prednjači Istarska županija.

Pripreme sportaša mogu se razvrstati u dvije osnovne kategorije:

- » *Rekreativni sportaši* – dolaze na pripreme u destinaciju jer će sudjelovati u nekoj od utrka koja će se odvijati na tom području; radi se o treninzima na istoj stazi, podlozi, terenu na kojem će se odvijati utrka za koju je sudionik prijavljen. Ovisno o terminu održavanja utrke i sportskog događanja, potrebno je imati određeni broj otvorenih hotela ili ostalih smještajnih kapaciteta.
- » *Profesionalni sportaši koji biraju regiju Kvarner za pripreme* – u ovoj kategoriji je potrebno sportašima pružiti cjelovitu odgovarajuću infrastrukturu, bez obzira da li se natjecanja održavaju u destinaciji ili ne. Npr. nogometaši će dolaziti na pripreme ako im je, uz smještaj i odgovarajuće ugostiteljske i zdravstvene usluge, osiguran dovoljan broj nogometnih igrališta. Plivači/vaterpolisti će doći na pripreme ukoliko s dovoljnim brojem raspoloživih termina u kojima mogu trenirati, imaju na raspolaganju 50-metarski bazen.

Pretpostavka razvoja je kvalitetna komunikacija Turističke zajednice Kvarnera i JLS-a s većim turističkim kućama i dogovor o ulaganjima u dodatne sportske infrastrukturne objekte, odnosno korištenje postojećih za navedene svrhe.

Analiza prateće sportske infrastrukture kao osnovnog preduvjeta za kreiranje te vrste ponude ukazuje na sljedeće:

- » *Grad Rijeka* – Unatoč činjenici da bi sportska infrastruktura mogla zadovoljiti potrebe većine korisnika, upitna je zbog već sada nedostatnih termina za zadovoljenje lokalnih potreba što bi trebalo biti prioritet. Stoga je razvoj moguć ukoliko se grade novi sportski kapaciteti ili koriste postojeći u ostalim gradovima i općinama.

» *Gorski kotar i Platak* – Na tom području postoji manjak smještajne infrastrukture koja bi omogućila značajniji iskorak. Realizirane i planirane investicije u sportsku infrastrukturu Centra za bazične pripreme i planirani ulazak u projekt Zimske univerzijade morale bi potaknuti razvoj odgovarajućih većih smještajnih kapaciteta.

» *Otoci i Priobalje* – Smještajni kapaciteti izvan sezone nisu iskorišteni u dovoljnoj mjeri. Potrebna su značajna ciljana ulaganja u sportsku infrastrukturu, po mogućnosti u suradnji s investitorom, kako bi sportski turizam postao brend ovog područja.

Dodatna pogodnost za poticanje razvoja ove djelatnosti, u Županiji već tradicionalna, a u posljednjih 30 godina vrlo dobro razvijena, jest ponuda zdravstvenih usluga u turističke svrhe. Iako je o poveznici sporta i zdravstva bilo riječi u posebnom poglavlju, ovdje se ističe kvalitetan rad Klastera zdravstvenog turizma i mogućnost prilagodbe ponude zdravstvenih djelatnika specifičnim potrebama sportaša. Neke od zdravstvenih ustanova već su međunarodno renomirane i rade s vrhunskim sportašima iz zemlje i inozemstva (Poliklinika Terme Selce, Specijalna bolnica dr. Nemec...). Stogodišnja tradicija i moderni smještajni kapaciteti u blizini talasoterapija u Opatiji, Crikvenici i Velom Lošinj koriste se u funkciji sporta, ali ne u dovoljnoj mjeri za pozicioniranje u specifičnoj sportsko-turističkoj niši.

Promidžba te vrste ponude kao pretpostavku uzima i komunikacijske kanale u kojima veliku ulogu imaju sportski djelatnici ili klubovi s međunarodnom mrežom kontakata. Također, pri planiranju ponude potrebno je uzeti u obzir specifične potrebe sportaša; stoga se preporučuje suradnja sa sportskim stručnjacima.

Raj za rekreativce

U navedenim pokazateljima nisu prikazane **masovne manifestacije** koje se organiziraju u okviru rekreacijskog sporta, a pridonose popularizaciji zdravog života i poticanju uključivanja različitih kategorija (djece i mladih, starije populacije, osoba s fizičkim i mentalnim oštećenjima, obitelji i sl.).

Ta se vrsta manifestacija organizira s više ciljeva:

- » **postizati sportske rezultate**
- » **promidžba sporta i rekreacije kao zdravog načina života**
- » **osiguravati masovno bavljenje tjelesnom aktivnošću**
- » **širiti znanje i informacije o zdravstvenoj preventivi niza bolesti**
- » **osigurati uključenost svih kategorija stanovništva u društvene aktivnosti**
- » **socijalizacija i kvalitetno osmišljeno slobodno vrijeme.**

Značajna ulaganja u sportsko-rekreacijsku infrastrukturu, i intenziviranje brige o šetnicama, planinarskim stazama i biciklističkim rutama, toj kategoriji turista-sportaša pružaju dodatne sadržaje u osmišljavanju boravka na području Primorsko-goranske županije i potiču ih na duži boravak i bolje upoznavanje s okolinom. Iznimno je važno osigurati održavanje navedenih objekata kako bi u svakom trenutku njihovo stanje bilo u skladu s promoviranim u turističkim informativnim materijalima. Uočava se nedostatak

školovanih kadrova za outdoor turizam (certificiranih planinarskih i biciklističkih vodiča i turističkih vodiča) bez kojih nije moguće zadovoljiti potrebe većih organiziranih turističkih grupa i nedostatak planinarske infrastrukture (planinarskih domova, kuća i skloništa) i odgovarajuće ugostiteljske ponude.

Među županijskim investicijama kojima se osiguravaju preduvjeti za tu vrstu sportsko-turističke aktivnosti, posebno se ističe ulaganje u sportsko-rekreacijsku zonu Platak, a pokazatelji broja posjetitelja iz godine u godinu sve više opravdavaju ovaj projekt. Svakako i ulaganja u Centar za bazične pripreme sportaša Gorski kotar koja područje Gorskog kotara pretvaraju u sportsko-turistički atraktivnu destinaciju.

Jedinice lokalne samouprave su u posljednjih pet godina znatno pojačale aktivnosti na izgradnji i opremanju šetnica, obilježavanju i održavanju planinarskih staza i biciklističkih ruta. Zabilježeno je i više privatnih investicija u objekte koji omogućavaju doživljaj avanture – adrenalinske parkove, zip-line, i sl.

Takva ponuda sportsko-turističkih sadržaja odgovara na potrebe suvremenog turista i omogućuje produženje boravka u našem kraju. Međutim, ponuda se teško može usporediti sa sličnom na bliskim i po prirodnim karakteristikama sličnim turističkim zonama u okolnim državama (Sloveniji, Italiji i Austriji). Stoga je potrebno stvoriti preduvjete za širenje ponude. Postupak provedbe poduzetničkih projekata (javnih ili privatnih) znatno usporavaju neriješeni vlasnički odnosi i složen proces ishodovanja potrebnih dozvola (složeni administrativni postupak).

Veze sa selektivnim oblicima turizma

S obzirom na lokalnu tradiciju zdravstvenog turizma, izgrađenost i opremljenost kapaciteta i kvalitetnu kadrovsku bazu u obje djelatnosti, prirodno se nameće prethodno spomenuta poveznica sportskog i **zdravstvenog turizma**.

Zdravstveni turizam je složeni turistički proizvod koji obuhvaća velik broj specijaliziranih sadržaja i usluga na putovanjima motiviranim potrebom za unaprjeđenjem zdravlja i poboljšanjem kvalitete života. Polazeći od demografskim trendovima i promjenama društvenih vrijednosti uvjetovanoga neprekidnoga rasta potražnje za proizvodima zdravstvene industrije te od usporednih prednosti Hrvatske, uključujući blizinu velikim emitivnim tržištima, očuvane prirodne ljekovite činitelje, konkurentne cijene, dugu tradiciju i dobru reputaciju zdravstvenih usluga, Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. prepoznaje zdravstveni turizam kao jedan od mogućih vodećih turističkih proizvoda Hrvatske. Zdravstveni turizam u svoja tri osnovna oblika (medicinski, lječilišni i wellness-turizam) obuhvaća spektar usluga liječenja, rehabilitacije, prevencije i unaprjeđenja psihofizičkih sposobnosti koje uključuju liječnike i ostalo stručno osoblje (npr. fizioterapeuti, kineziolozi, nutricionisti, kozmetičari) te se odvijaju u medicinskim i nemedicinskim ustanovama (npr. bolnice i klinike, lječilišta i toplice, wellness-centri i hoteli). Usluge te vrste iznimno su bitne u ponudi destinacije za sportaše u treningu ili fazi oporavka od sportskih ozljeda i rekreativce. Osim nekoliko kvalitetnih primjera, ta mogućnost nije dovoljno iskorištena.

Usluge u zdravstvenom turizmu pružaju se tijekom cijele godine, a ponajmanje ljeti. Očigledan je njihov utjecaj na obogaćivanje ponude izvan sezone i privlačenje gostiju u tom razdoblju. U ovoj poslovnoj niši na ponudu medicinskih usluga vežu se i specifične usluge organizacije putovanja, smještaja, usavršavanja i sl. Koriste se različiti promotivni kanali.

Dosadašnji napori Županije za osnaživanje Gorskog kotara i profiliranje u turističkom smislu, te snažna sportsko-infrastrukturalna ulaganja i planovi izgradnje objekata kojima upravlja Goranski sportski centar, omogućavaju zajednički razvoj **ruralnog** i sportskog turizma. Od turističkih oblika ističu se **rekreacijski** turizam koji je u ovom okruženju povezan s korištenjem šetnica, planinarskih i biciklističkih staza te vodenih površina. Također i **lovni i ribolovni**, te **sportski**, koji osim navedenog pretpostavlja korištenje sportske infrastrukture. Turisti koji nalaze svoje interese u ovim nišama vole koristiti nutricionistički kvalitetne proizvode **agroturizma**, te općenito cijene kvalitetnu povezanost outdoorsa s gastronomijom, te sa zdravim načinom prehrane. Razvojni izazov mogu predstavljati ograničeni smještajni kapaciteti.

5.6. Sport i ostale grane gospodarstva

Zdravstvena industrija

Osim prethodno opisane poveznice sporta i zdravstvene slike stanovništva, sport se može sagledati u kontekstu razvoja gospodarskog stajališta ponude zdravstvenih usluga. Kvalitetna baza na županijskoj je razini osigurana povijesnom orijentacijom ka zdravstvenom turizmu (do danas očuvana i dodatno razvijena ponuda talasoterapije), i valorizacijom ovog nasljeđa u sadašnjosti (dodatnim medicinskim uslugama ortopedske bolnice, specijalnih bolnica i poliklinika). Pritom se posebno ističe kvalitetan napredak inicijativa **Klastera zdravstvenog turizma** koje je moguće proširiti osmišljavanjem konkretne ponude za sportaše i rekreativce. Klaster već okuplja većinu važnih dionika u zdravstvu i njihove prirodne partnere u turizmu, te postoji kvalitetna baza specifičnih znanja, opremljenih medicinskih i smještajnih kapaciteta za širenje poslovanja u sportu.

Dodatna mogućnost uočava se u uspostavi suradnje s **farmaceutskom industrijom**. Naime, sportaši uz sve intenzivnije i jače treninge imaju veće potrebe za energijom i sve manje vremena za oporavak organizma zbog čega često koriste razne dodatke prehrani kako bi lakše i brže postigli željeni cilj.

Prioritet treba biti zdravlje sportaša, ali svakako i osiguranje regularnosti u natjecanju te fair-odnosa u sportu. Suradnja s farmaceutskom industrijom može dovesti do bolje izobrazbe sportskih stručnjaka o kvaliteti, po pitanju korištenja, farmaceutskih proizvoda i razvoja novih pripravaka usmjerenih na izlječenje posljedica intenzivnih tjelesnih napora u sportu ili nedovoljno stručne provedbe rekreacijskih aktivnosti. To je u obostranom interesu, a s obzirom na postojanje ambicioznih istraživačkih timova na lokalnom Sveučilištu i razvoj JGL-a, kao jedne od vodećih farmaceutskih tvrtki u Hrvatskoj, pretpostavljaju se značajne razvojne mogućnosti. Osim navedenog, od interesa su područja fitoterapije, prirodne medicine i nutricionizma.

Planiranje prostora, graditeljstvo i održavanje sportskih objekata

Razvoj gradskih četvrti ili dijelova JLS-a za uređenje ili izgradnju sportskih površina/objekata, može značajno utjecati na širu zajednicu. Osim doprinosa kvaliteti sportskih sadržaja, ti prostori postaju mjesta društvenog okupljanja, pružaju mogućnost za razvoj dopunskih aktivnosti i značajno **podizanje standarda života** za sve naraštaje. Primjeri uspješnog spoja sporta i lokalne zajednice gotovo su svi objekti sagrađeni u prethodnom razdoblju. Velik potencijal uočava se u projektima izgradnje/uređenja područja Delte (marina za velike jahte i prateći sadržaji), nastavku ulaganja u Platak i Centar za bazične pripreme sportaša Gorski kotar. Također i u uređenju i izgradnji sportskih dvorana u manjim gradovima i općinama ili uređenju društvenih domova na način da mogu poslužiti razvoju sporta i rekreacije, gradnji sportskih terena na Kampusu, školskih sportskih dvorana, manjih igrališta i ostalim objektima.

Planiranje gradnje ili prilagodbe sportskih objekata kojima se povećava multifunkcionalnost omogućava povezanost sportskih i rekreacijskih sadržaja s kulturnim i gospodarskim događanjima. Omogućavanje višenamjenske gradnje te povezanosti sportskih i različitih uslužnih djelatnosti, pridonijelo bi interesu za **javno-privatna ulaganja**. Takvu poveznicu promovira i Europska unija u planovima budućih modela financiranja projekata regionalnog razvoja u kojima se ističe model kombiniranja financijskih instrumenata.

Pri planiranju gradnje i uređenja smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta, ali i objekata zdravstvene skrbi, potrebno je voditi računa o **specifičnim potrebama sportaša**, te poticati uključivanje sportskih stručnjaka u proces projektiranja/planiranja objekata koji će u jednom dijelu biti stavljeni u funkciju sporta i rekreacije, kako je to opisano u poglavljima o sportu i turizmu ili sportu i zdravstvu.

Sportska infrastruktura investicijski je zahtjevna i u fazi izgradnje i u izdvajanjima potrebnim za njezino kvalitetno održavanje. Isplativost ulaganja je najčešće vezana uz posredne koristi za zajednicu (mogućnost razvoja sportsko-rekreacijskih aktivnosti i njihove dobrobiti za stanovništvo). U isto vrijeme, ona predstavlja priliku za razvoj brojnih djelatnosti potrebnih za njezinu provedbu – projektiranje, izgradnja, opremanje i održavanje objekata.

Ostale gospodarske grane

„Sport je dinamičan sektor koji brzo raste. Njegov makroekonomski utjecaj se podcjenjuje, a može pridonijeti ciljevima rasta i stvaranja radnih mjesta definiranim Lisabonskim ugovorom. Sport može služiti za poticanje lokalnog i regionalnog razvoja, regeneraciju gradova ili ruralni razvoj. Sport već ostvaruje sinergiju s turizmom i može potaknuti unaprjeđivanje infrastrukture te pojavu novih partnerstva za financiranje sportsko-rekreacijskih sadržaja.“⁴⁹

⁴⁹ Europska komisija, Bijela knjiga o sportu, Brusel, 2007.

„Sport je jedan od najvećih svjetskih biznisa. Globalna sportska industrija teška je oko 500 milijardi dolara, a procjenjuje se da će do 2022. narasti na više od 600 milijardi. Riječ je o ogromnom financijskom kolaču u kojem Hrvatska ima nesrazmjerno mali udio, u usporedbi sa sportskim rezultatima.“⁵⁰

Broj gospodarskih subjekata na području Primorsko-goranske županije koji su u svojoj primarnoj registraciji istaknuli povezanost sa sportom (R93 – Sportske djelatnosti te zabavne i rekreacijske djelatnosti), iako bilježi stalni rast (od 116 registriranih tvrtki 2015. godine do 151 u 2019.⁵¹) iznimno je nizak i u postotnom udjelu u broju gospodarskih subjekata gotovo nezamjetan. Struktura djelatnosti vezana je poglavito na usluge nautičkog turizma i fitness centara. U usporedbi s Hrvatskom, Primorsko-goranska županija zaostaje u broju tvrtki povezanih sa sportom (prema postotnom udjelu u ukupnom broju poslovnih subjekata). Međutim, veza sporta i gospodarstva šira je tema od statističke evidencije koju definira NKD klasifikacija. Glavne kategorije poduzetničke aktivnosti u kojima sport može imati značajnu ulogu su sljedeće:

» **Inovacije** – Jedan od najvećih izazova s kojima se suočavaju sportski dionici (tvrtke, organizacije, klubovi, sportski subjekti) jest praćenje novih trendova, znanstvenih i tehnoloških dostignuća. Inovacije u suvremenom sportu nisu samo potreba, one su postale prijeko potrebne i ključne u njegovom razvoju. Brže promjene tržišnih uvjeta traže sve češće inovacije **proizvoda i usluga, administrativnih procesa i tehnologije**. Ulaganje u inovacije u sportu predstavlja izazov rješavanja globalnih potreba branše i inovativna rješenja moguće je plasirati na velikom tržištu. Aktivnost pretpostavlja suradnju s inovatorima i znanstvenom zajednicom. Područja djelovanja mogu biti primjene novih tehnologija i materijala u sportskoj ili medicinskoj opremi, organizacijski aspekti vođenja sportskih organizacija, inovativni promidžbeni kanali ili korištenje novih tehnologija u različitim sportskim proizvodima/pomagalima/aktivnostima.

» **Proizvodnja** – Razvoj i promidžba sportskih i rekreacijskih aktivnosti doveli su do popularnosti sportske opreme. Osim kvalitete i sigurnosti kao preduvjeta za korištenje u sportskim aktivnostima, ti se proizvodi razvijaju kao brendovi često povezani s luksuzom i prestižem. Uz sportaše i sportske djelatnike, značajni su i rekreativci, ali i ostalo stanovništvo koje sportske artikle koristi u svom dnevnom modnom izričaju. Uključivanje lokalnih poduzetnika u globalnu utakmicu vrlo je teško, ali ima primjera manjih kreativnih iskoraka čiji je plasman orijentiran na online kanale, suradnju u procesu proizvodnje ili individualizirane ponude. Od ostalih proizvodnih mogućnosti, s obzirom na lokalnu koncentraciju brodograđevnih projektnih ureda, njihovu povezanost sa svjetskim tržištima i educiranost kadra, potencijal postoji u **uslugama projektiranja** sportskih plovila i izrade i/ili ugradnje pripadajuće opreme.

⁵⁰ Burilović L., konferencija Sva lica sporta – Kompleksna uloga sporta u gospodarstvu, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2019., <https://www.vecernji.hr/biznis/burilovic-sport-nam-daje-puno-vise-nego-sto-ulazemo-u-njega-1365589> (preuzeto 25. 4. 2021.)

⁵¹ Podaci HGK, ožujak 2021., obrada Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Obje niše, i ona inovacijska i proizvodna, u razvoju ponude za sport i rekreaciju, imaju naglašenu potrebu za usvajanjem strateških prioriteta održivosti, korištenjem i razvijanjem naprednih tehnologija i potporom kompetencijama i vještinama za poslove budućnosti. Takav pristup na tragu je prioriteta opće javne politike nacionalnog i regionalnog razvoja.

5.7. Sport i marketing

Poveznica sporta i marketinga dvosmjerna je sprega. U poglavlju Sport i turizam detaljnije je pojašnjena mogućnost korištenja sporta u promidžbi teritorija i snaga njegovog utjecaja. Također, nije upitan velik utjecaj sporta na marketinške aktivnosti gospodarskih subjekata koji su se odlučili za takav pristup, čak i kada njihovi proizvodi i usluge nisu nužno vezani uz sport. Po financijskoj se snazi posebno ističu ugovori prava na prijenose sportskih događanja (s pratećim promidžbenim sadržajima) što je u nekim slučajevima i značajni izvor financiranja takvih sportskih događanja i sporta.

U isto vrijeme, promidžba sporta kao **izvora životnih/društvenih vrijednosti** koje pomažu osobnu i izgradnju zajednice, kvalitetan je marketinški alat. Poveznice sporta s ostalim društvenim djelatnostima ne moraju podrazumijevati sportska događanja, već je sama pojava istaknutih sportaša ili javna podrška klubova dovoljna za promidžbu određene ideje i društvene aktivnosti. Marketinške valorizacije sporta i sportaša često su povezane s vrhunskim sportskim rezultatima.

Međutim, element koji se djelomično zanemaruje, a na koji u provedenoj anketi županijskih sportskih saveza ukazuje veći broj anketiranih, odnosi se na probleme koje sportski savezi i klubovi kao njihovi članovi imaju u postizanju **vidljivosti njihovog i rada njihovih sportaša**. Korištenjem sporta u marketinške svrhe zadovoljavaju se potrebe različitih društvenih skupina/djelatnosti, ali u marketingu sporta na više se razina javlja velika potreba za kvalitetnijim pristupom.

Ova se tvrdnja odnosi na različite segmente rada sportskih dionika:

- » **predstavljanje programa sportskih klubova**
- » **najava natjecateljskih događanja, njihovo praćenje u medijima i promidžba rezultata**
- » **kreiranje i ažuriranje mrežne stranice programa rekreacije**
- » **popularizacija sporta promidžbom uspješnih sportaša.**

Posebno se ističe potreba za vidljivošću i **valorizacijom volonterskog rada** na kojem se u mnogim kategorijama sporta osigurava opstanak djelatnosti. Osobama koje svoje sportsko djelovanje temelje na entuzijazmu i nesebičnom davanju zajednici, potrebno je odati priznanje za njihov rad i time potaknuti, ne samo njih, već i buduće naraštaje volontera na nastavak rada.

Prijeko je potrebno korištenje različitih **marketinških alata** – objave na društvenim mrežama ili u klasičnim medijima (novine, radio, televizija) ili akcije predstavljanja pojedinih sportova ciljanoj publici (u vrtićima, osnovnoj i srednjoj školi). U aktivnost trebaju biti uključeni i lokalni sportaši i treneri koji u izravnoj interakciji s budućim sportašima mogu pobuditi zanimanje i svojim iskustvima i primjerom ukazati na mogućnosti i vrijednosti koje

» Predstavljanje županijskog kalendara za 2022. godinu u kojem su objavljene fotografije primorsko-goranskih svjetskih prvaka u pojedinačnim sportovima.

sport pruža. Prije svega u umnom, čuvstvenom, duhovnom i psihofizičkom razvoju, te činjenici da sport razvija humane kvalitete i promiče autentične ljudske vrijednosti.

Marketinška je aktivnost važna i u postizanju rezultata u borbi s **neželjenim pojavama u sportu**. Jasno određenje protiv korupcijskih afera, korištenja nedopuštenih stimulanata, pojavama nasilja i iskorištavanja djece ili ranjivih skupina, kao i nulta stopa tolerancije za bilo koji oblik diskriminacije i nepravde, jedini su način da se takve pojave suzbiju. Iako su takve pojave u sportu manje prisutne nego u ostalim dijelovima društva, snažna borba protiv njih učinit će sport još sigurnijim i privlačnijim najširoj populaciji.

5.8. Europska unija

„U suvremenom gospodarstvu sport izravno pridonosi gospodarskoj djelatnosti, može se upotrebljavati kao sredstvo za ostvarivanje niza poslovnih i društvenih djelatnosti te ima veliku moć kao sredstvo motiviranja najrazličitijih pojedinaca i skupina. Ukratko, sport i tjelesna aktivnost mogu imati vrlo važne gospodarske i društvene učinke, osobito na lokalnoj ili regionalnoj razini.“⁵²

„Sportom bi se moglo pridonijeti postizanju općih političkih prioriteta Europske unije, a posebice ciljeva u raznim drugim područjima politika kao što su obrazovanje, zdravstvo, mladi, socijalna pitanja, uključivanje, ravnopravnost, rodna ravnopravnost, urbani i ruralni razvoj, promet, okoliš, turizam, zapošljavanje, inovacije, održivost, digitalizacija i gospo-

⁵² Europska komisija, Studija o doprinosu sporta regionalnom razvoju preko strukturnih fondova, Brüssel, 2016.

darstvo, te bi se tim područjima politika moglo podupirati promicanje sporta na temelju međusektorske suradnje.“⁵³

Jedan od glavnih ciljeva Europske unije u području sporta je i: „putem međusektorske suradnje osigurati svijest u drugim područjima politika Europske unije o važnom doprinosu koji sport može dati društveno i okolišno održivom rastu Europe, digitalizaciji, oporavku od pandemije bolesti COVID-19 te budućoj otpornosti, kao i postizanju ciljeva održivog razvoja.“⁵⁴

Dodatno, pri uspostavi novog mehanizma za uklanjanje posljedica pandemije, Europska unija usvojila je sport kao jedan od prioritetnih sektora. To znači da će sport biti jedno od prihvatljivih područja financiranja iz tog mehanizma te se otvara mogućnost povlačenja dodatnih europskih sredstava. Sport može uvelike pomoći da se ublaže posljedice pandemije. Europsko investiranje u sport u sljedećem financijskom razdoblju povezano je i uvjetovano nacionalnom definicijom prioriteta i sportske politike te njihovim vezanjem na europske prioritete.

Nacionalni plan oporavka i otpornosti⁵⁵ utvrđuje **prioritetna područja** u kojima sport može tražiti potpore za oporavak:

- » digitalizacija procesa u sportu i rekreaciji na lokalnoj i regionalnoj razini (šifra C2.3. R3-I16)
- » provedba i financiranje već razrađenih projekata javnih ulaganja i promidžba privatnih ulaganja za potporu oporavku gospodarstva (temeljem Odluke o usvajanju Programa dodjele državnih potpora u obliku jamstva sektorima turizma i sporta u aktualnoj pandemiji bolesti COVID-19 izazvane novim koronavirusom)
- » doprinos razvoju održivog, inovativnog i otpornog turizma (C1.7) regionalnom raznolikošću i specijalizacijom pri čemu se prepoznaje potreba ulaganja u turističku infrastrukturu, sportsko-rekreacijske centre i zone aktivnog turizma
- » školska sportska infrastruktura
- » jačanje otpornosti zdravstvenog sustava (C5.1.) radi poticanja zdravijeg života; planira se uključivanje u sportske aktivnosti od najranije dobi te ulaganje u bolju povezanost sektora sporta s ostalim granama gospodarstva, uključujući i zdravstvo
- » mobilne ambulante (C5.1. R1-I2).

U planskom razdoblju ostali izvori financiranja temeljeni na fondovima Europske unije prate dosadašnju shemu opisanu u poglavlju Izvori financiranja. Pretpostavlja se da će ih svi dionici **intenzivnije koristiti** i da će se kvalitetnije razmatrati problematika i moguće koristi koje uključivanje sportskih stručnjaka i programa mogu donijeti ostalim djelatnostima.

⁵³ Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica o planu rada Europske unije u području sporta (1. siječnja 2021. – 30. lipnja 2024.), Službeni list Europske unije C 419/1, 2020., [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204(01)) (preuzeto 20. 4. 2020.)

⁵⁴ ibid

⁵⁵ Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026., 2021., <https://planoporavka.gov.hr/dokumenti-113/113> (preuzeto 15. 12. 2021.)

6. RIZICI

SPORT je, bez obzira na iznimnu važnost, kategorija društvene djelatnosti koja je posebice osjetljiva na svaku promjenu u okruženju. Stoga se u pregledu rizika navode situacije koje su, ili mogu utjecati, na pokazatelje uspjeha provedbe Plana razvoja sporta Primorsko-goranske županije za razdoblje od 2022. do 2027. godine (Tablica 28.).

Tablica 28. Rizici

Opis rizika	Vjerojatnost ⁵⁶	Učinak rizika	Razina rizika	Odgovor na rizik	Opis odgovora
<p>Nastavak negativnih demografskih trendova – rizik predstavlja nastavak negativnih trendova:</p> <ul style="list-style-type: none"> » smanjenje broja stanovnika kao posljedica niskog prirasta » povećani odljev radno sposobnog stanovništva. <p>Rizik ima utjecaj na smanjenje baze iz koje se stvaraju sportaši i rekreativci, pa time i na pokazatelje rasta sportsko-rekreacijske aktivnosti stanovništva, vjerojatnost postizanja sportskih rezultata i jačanje baze za napredak društva.</p>	5	4	5	Ublažavanje	<p>Demografski poticajne mjere za specifične kategorije (mladi, obitelj, ruralna naselja)</p> <p>Kvalitetni i privlačni programi sporta i rekreacije koji pridonose povećanju kvalitete života</p> <p>Promotivne aktivnosti</p>
<p>Recesija i usporavanje globalne ekonomije – rizik se odnosi na globalna ekonomska kretanja i njihov utjecaj na smanjenje pokazatelja gospodarskog rasta. Uključuje i rizik nastavka poslovanja u uvjetima nakon pandemije.</p>	4	5	5	Ublažavanje	<p>Mjere poticanja gospodarske aktivnosti i zapošljavanja</p> <p>Smanjenje davanja i administrativnih opterećenja</p> <p>Osiguravanje sredstava za javne potrebe u sportu u proračunima regionalne i lokalne samouprave</p>

⁵⁶ Ocjene vrijednosti, učinaka i razine pojedinog rizika dane su brojevima od 1 do 5 pri čemu 5 označava najvišu, a 1 najmanju vjerojatnost/učinak/razinu rizika.

Opis rizika	Vjerojatnost ⁵⁶	Učinak rizika	Razina rizika	Odgovor na rizik	Opis odgovora
Nepoticajni porezni sustav – rizik se odnosi na stalnost prakse nepostojanja olakšica za davanja za sport ili pravnog reguliranja obveznih izdvajanja iz različitih izvora financiranja	4	3	3	Ublažavanje	Omogućavanje poreznih olakšica za različite oblike financiranja sportske djelatnosti Definiranje obveznih postotaka izdvajanja za sport iz prihoda od igara na sreću
Manjkav i nedorečen zakonski okvir – rizik se prvenstveno odnosi na produljenje razdoblja donošenja novog Zakona o sportu	4	3	2	Uklanjanje	Donošenje Zakona o sportu
Nedostatak stručnih kadrova – rizik se odnosi na broj raspoloživih obrazovanih kadrova u sportu i organizaciji sportske djelatnosti	3	4	2	Ublažavanje	Osiguravanje uvjeta za školovanje i cjeloživotno obrazovanje, rješavanje problema zaposlenja i odgovarajućih naknada, dvojne karijere sportaša, poboljšanje uvjeta rada
Nedostatna medicinska skrb o sportašima – rizik se odnosi na zadovoljenje specifičnih medicinskih potreba sportaša, kao i teritorijalnu pokrivenost uslugom na financijski prihvatljiv način	3	2	2	Ublažavanje	Osnivanje mobilnog tima Sportske ambulante za zadovoljavanje potreba u Gorskom kotaru i na otocima
Nedovoljno razvijene rekreacijske i zdrave prehrambene navike građana	3	4	3	Ublažavanje	Ciljane promidžbene aktivnosti i izobrazba na svim razinama društva, povećanje udjela obvezne nastave tjelesne i zdravstvene kulture u odgojno-obrazovnom sustavu
Proturječnosti u poimanju vrijednosti sporta i sportskog rada – doping, korupcija, neredi na borilištima i sl.	2	2	2	Ublažavanje	Pravilno komuniciranje vrijednosti sporta, oštre sankcije i društvena osuda prijestupa

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

7. PLANSKI INSTRUMENTI

Temeljem predstavljene sheme prioriteta, te u skladu s rezultatima analize stanja, razvojnih potreba i razmatranih mogućnosti, u nastavku se u Tablicama 29., 30. i 31. za svaki od prioriteta razrađuju mjere i ciljevi, te prikazuju poveznice sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata. U Tablici 32. predstavljene su horizontalne mjere razvoja sportske djelatnosti u razdoblju 2022. – 2027. Pokazatelji temeljem kojih će Plan razvoja biti moguće periodično proanalizirati prikazani su u Tablici 33.

» Jedan od posebnih ciljeva je i poticanje unaprjeđenja sustava sporta i sportskih djelatnosti.

Tablica 29. Prioritet 1.; prikaz ciljeva i mjera te poveznice sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

PRIORITET 1.	
ZDRAVSTVENO USMJERENO TJELESNO VJEŽBANJE KAO NAVIKA STANOVNIŠTVA	
Cilj: Povećati broj građana koji se bave sportskom rekreacijom	
Poseban cilj:	Mjere:
1.1. Stvoriti infrastrukturne preduvjete za razvoj rekreacije	Unaprjeđenje infrastrukturnih uvjeta za potrebe programa rekreativnih aktivnosti
	Opremanje sportskih objekata za provedbu programa rekreacije
	Unaprjeđenje uvjeta za provedbu sportskih programa u odgojno-obrazovnom sustavu
1.2. Promovirati zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje	Promidžba zdravog načina života i cjeloživotne tjelesne aktivnosti
	Kreiranje novih sadržaja prilagođenih korisnicima
	Unaprjeđenje organizacije rada za provedbu sportskih programa u odgojno-obrazovnom sustavu
1.3. Osigurati raspoloživost stručnih kadrova	Osiguravanje uvjeta za školovanje i osposobljavanje stručnih kadrova u sportu, rekreaciji i organizacijsko-administrativnim poslovima
Poveznica cilja sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata	
Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.	SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život SC 9. Održiva mobilnost SC 11. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima SC 10. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva
UN ciljevi održivog razvoja AGENDA 2030	
Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.	PC 2.1. Podrška osnutku i funkcioniranju obitelji te razvoj sustava brige o djeci i mladima PC 3.3. Kvalitetna, dostupna i održiva javna i komunalna infrastruktura na cjelokupnom području PC 4.3. Suvremeni regionalni koncept usavršavanja, prekvalifikacija i cjeloživotnog učenja PC 5.1. Regija zdravlja i kvalitete života

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Tablica 30. Prioritet 2.; prikaz ciljeva i mjera te poveznice sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

PRIORITET 2. VRHUNSKI SPORTSKI REZULTATI	
Cilj: Povećanje broja aktivnih sportaša	
Poseban cilj:	Mjere:
2.1. Osigurati kvalitetnije uvjete za bavljenje sportom	Unaprjeđenje infrastrukturnih uvjeta i opremljenosti objekata za potrebe sportskih aktivnosti
	Modernizacija i organizacija zdravstvenih usluga za odgovarajuće praćenje sportaša
	Podizanje razine kadrovske osposobljenosti i ekipiranosti sportskih stručnjaka i administrativnih djelatnika
2.2. Razvoj institucionalne suradnje	Poticanje unaprjeđenja sustava sporta i sportskih djelatnosti
	Izgradnja mreže suradničkih institucija
2.3. Potpora perspektivnim sportašima	Marketinška valorizacija sporta i njegovih vrijednosti
	Promicanje aktivnosti za prepoznavanje talentiranih sportaša
	Uspostava programa potpore perspektivnim i vrhunskim sportašima
Poveznica cilja sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata	
Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.	SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi SC 4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja Republike Hrvatske SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti
UN ciljevi održivog razvoja AGENDA 2030	
Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.	PC 3.3. Kvalitetna, dostupna i održiva javna i komunalna infrastruktura na cjelokupnom području PC 4.3. Suvremeni regionalni koncept usavršavanja, prekvalifikacija i cjeloživotnog učenja PC 5.1. Regija zdravlja i kvalitete života PC 5.3. Razvoj kulture i sporta te poticanje kreativnosti PC 5.4. Unaprjeđenje i daljnji razvoj civilnog društva

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Tablica 31. Prioritet 3.; prikaz ciljeva i mjera te poveznice sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

PRIORITET 3. SINERGIJA SPORTA I GOSPODARSTVA	
Cilj: Uspostava programa za razvoj sportske djelatnosti	
Poseban cilj:	Mjere:
3.1. Kreirati programe temeljene na potrebama sportaša i rekreativaca	Uspostava sustava za analitičko praćenje sportskih aktivnosti
	Uspostava mreže sportske infrastrukture (izgrađenosti i korištenja)
	Osiguranje dostupnosti sportskih i rekreativnih programa korištenjem suvremenih tehnologija i mobilnosti
3.2. Uspostaviti gospodarske projekte koji uključuju sportsku djelatnost	Poticanje umrežavanja dionika civilnog, privatnog i javnog sektora
	Osnaživanje kapaciteta sportskih organizacija za doprinos društveno-ekonomskom razvoju
	Poticanje razvoja konkurentnih proizvoda i usluga ulaganjem u napredne tehnologije, razvoj, istraživanje i inovacije
Poveznica cilja sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata	
Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.	SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo SC 9. Održiva mobilnost SC 10. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja sa razvojnim posebnostima SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti
UN ciljevi održivog razvoja AGENDA 2030	
Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.	PC 1.1. Konkurentno gospodarstvo temeljeno na znanju i inovacijama PC 1.2. Gospodarski rast usmjeren na jačanje izvoza podizanjem produktivnosti i digitalnu preobrazbu PC 5.1. Regija zdravlja i kvalitete života PC 5.3. Razvoj kulture i sporta te poticanje kreativnosti PC 5.4. Unaprjeđenje i daljnji razvoj civilnog društva

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Tablica 32. Horizontalne mjere

HORIZONTALNE MJERE
» Prevencija i borba protiv neravnopravnosti, diskriminacije, netolerantnosti, mržnje i svih oblika nasilja
» Jačanje volonterstva, participacije i suradnje u društvu i zajednicama
» Digitalizacija sustava sporta
» Održivi i ravnomjeren regionalni razvoj sportske djelatnosti
» Povećanje uključenosti socijalno osjetljivih skupina i osoba s invaliditetom u sustav sporta
» Borba protiv dopinga i korupcije

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Tablica 33. Pokazatelji

R. br.	Područje rada	Kategorija aktivnosti	Jedinica mjere	Početna vrijednost	Očekivani rezultat	Izvor
1.	Sportska infrastruktura	Stupanj izgrađenosti:				ZS PGŽ*
		Otvoreni objekti	m ² po stanovniku	1,80	1,85	
		Zatvoreni objekti		0,21	0,22	
		Biciklističke staze	km	18	23	
2.	Organizacija sporta	Broj aktivnih:				ZS PGŽ*
		Županijskih sportskih saveza	broj	29	32	
		Općinskih/gradskih sportskih zajednica	broj	8	11	
		Uspostava sustava za identifikaciju i praćenje talenata	da/ne	ne	da (1 sustav u PGŽ-u)	
3.	Sportaši	Aktivni sportaši	broj	16.339	16.700	ZS PGŽ*
		Udio žena	%	24	25	
		Kategorizirani sportaši	broj	242	260	
		Omjer broja mladih kategorija i seniora (bez nogometa)	%	67/33	64/36	
4.	Kadrovi u sportu	Treneri (s licencom)	broj	673	740	ZS PGŽ*
		Udio žena	%	13,71	14	
		Zaposleni treneri	broj	277	320	

R. br.	Područje rada	Kategorija aktivnosti	Jedinica mjere	Početna vrijednost	Očekivani rezultat	Izvor
5.	Financiranje sporta	Uspostava sustava za financijske potpore sportašima	da/ne	ne	da	ZS PGŽ*
		Poticanje korištenja sredstava fondova Europske unije	broj projekata u kojima je sudjelovao ZS PGŽ	0	5	
6.	Sport i obrazovni sustav	Sportske dvorane u vrtićima	broj	14	16	
		Školske sportske dvorane OŠ/SŠ	broj	44/15	46/16	
		Sportski objekt na Kampusu	da/ne	ne	da	
		Udio vrtića koji surađuju sa sportskim klubovima	%	23	30	
		Kreiranje učeničkih programa koji nemaju natjecateljski karakter	broj	5	7	
		Udio školske djece koja sudjeluju u aktivnostima školskih sportskih društava	%	22,18 %	25 %	
		Udio tjelesno aktivnih studenata	%	44 %	50 %	
		Udio studenata koji sudjeluju u sveučilišnim sportskim natjecanjima	%	10 %	14 %	
7.	Sport osoba s invaliditetom	Udio osoba koje se bave sportom	%	3,1	3,3	
8.	Sportska rekreacija	Broj programa ponuđenih u radu Saveza sportske rekreacije	broj	9	12	
		Broj sudionika na manifestacijama u organizaciji Saveza sportske rekreacije	broj/godina	12.000	15.000	

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

* Zajednica sportova Primorsko-goranske županije – obradom podataka prikupljenih anketiranjem ili korištenjem ostalih bitnih izvora

8. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Plan razvoja okvir je za oblikovanje i provedbu javnih politika na području Primorsko-goranske županije do kraja 2027. godine radi ostvarenja utvrđenih prioriteta razvoja sporta. Ostvarenje posebnih ciljeva Plana razvoja temeljit će se na provedbi mjera.

Praćenje, vrednovanje i izvještavanje o provedbi Plana razvoja važan je dio procesa strateškog planiranja. Praćenje provedbe Plana razvoja obuhvaćat će proces prikupljanja, analize i usporedbe pokazatelja kojim će se sustavno pratiti uspješnost provedbe ciljeva i mjera iz Plana razvoja. Nadležno županijsko upravno **tijelo će jednom godišnje** izvještavati o provedbi Plana razvoja radi pružanja pravovremenih i bitnih informacija kako bi se unaprijedila daljnja provedba ovoga važnoga planskog akta.

Postupak vrednovanja Plana razvoja planira se provoditi u skladu s Pravilnikom o provedbi postupka vrednovanja⁵⁷ i ostalom odgovarajućom regulativom. U skladu s Planom vrednovanja, predviđeno je provoditi ukupno dva postupka vrednovanja navedenog akta:

- » vrednovanje tijekom provedbe (srednjoročno vrednovanje) u razdoblju 2024./2025. godine te
- » vrednovanje nakon provedbe (naknadno vrednovanje) koje se planira provesti tijekom 2028. godine.

Svaki od tih postupaka rezultirat će Izvješćem o vrednovanju čiji su zaključci o procjeni kvalitete izrade, djelotvornosti i učinkovitosti Plana razvoja i preporuke za poboljšanje primijenjeni ili će se primjenjivati u daljnjoj provedbi Plana razvoja.

⁵⁷ Pravilnik o provedbi postupka vrednovanja, NN 66/19

9. ZAKLJUČAK

Plan razvoja promatra djelatnost sporta u Primorsko-goranskoj županiji u kontekstu okruženja i mogućih poveznica/utjecaja na društvene djelatnosti, ali i kao izvoriste pozitivnih vrijednosti i poticaja za izgradnju društva kvalitetnijih i zadovoljnijih pojedinaca.

Stoga Plan razvoja počiva na tri jednakovrijedna stupa:

- » Prvi postavlja sport kao osnovu za postizanje kvalitetnije zdravstvene slike građana. Razvoj rekreacije kao načina života vidi kao instrument za provedbu ove misije.
- » Drugi je orijentiran na sâm sport, sportaše i stručne kadrove koji, u mogućim sve boljim uvjetima za rad, streme k vrhunskim sportskim rezultatima. Njihovi uspjesi poticaj su budućim naraštajima za uključivanje u sport.
- » U trećem, zajedništvo s gospodarskom i akademskom zajednicom stvara nove prilike za ekonomski prosperitet društva vodeći pritom računa o potrebama i mogućnostima sportskih dionika.

Posebnu pažnju Plan razvoja stavlja na promicanje usporednih vrijednosti – promidžbu socijalne osjetljivosti prema marginaliziranim skupinama građana i borbe protiv svakog oblika neravnopravnosti i nasilja.

U svim dijelovima razvoja riječ je o dugotrajnim procesima. Primorsko-goranska županija k postavljenim ciljevima ne kreće od početka. Analiza ukazuje da je strateški određeni razvoj sportske djelatnosti u posljednjih pet godina doveo do kvalitetnih odnaka od nacionalnih prosjeka u više promatranih kategorija. Rad sportskih struktura na čelu sa Zajednicom sportova Primorsko-goranske županije i njezinim članicama, sportskim savezima, opće je prepoznat. Izdvajanja Županije za sport neprekidno su znatno viša od onih na ostalim teritorijima Hrvatske. Projekti za osiguravanje sportsko-rekreacijske infrastrukture, unatoč brojnim izazovima u gospodarski nestabilnim uvjetima, provode se. U svakodnevnom životu velik ih broj građana prepoznaje kao destinacije za organizaciju kvalitetnoga slobodnog vremena u druženju.

Međutim, nesrazmjer postignutog i potreba, još uvijek je snažan poticaj na promjene. U predstojećem razdoblju izazov će predstavljati dodatni naponi na uspostavi uravnoteženoga županijskog razvoja sporta, na izgradnji i opremanju sportske i rekreacijske infrastrukture, u izobrazbi stručnih kadrova i unaprjeđenju statusa sportaša. Poveznice s gospodarskim sektorom još uvijek nisu dovoljno razvijene. Iako neki od dionika kvalitetno koriste mogućnosti koje im pružaju europski fondovi, većina sportskih organizacija nije dovoljno educirana za jače uključivanje u taj oblik rada.

Osim na nacionalnoj razini planirane digitalizacije sustava sporta kao jednog od glavnih alata za postizanje kvalitetnije organizacije, promovira se korištenje novih tehnologija na svim razinama rada, a iznad svega intenzivna partnerska i međusektorska suradnja.

POPIS LITERATURE

1. Bartoluci, M.: Odnos turizma i sporta, Zbornik radova „Menadžment u sportu i turizmu“, Čakovec, 2014., Međimursko veleučilište u Čakovcu
2. Čolak, G.: Moj život bez zraka: Priča svjetskog prvaka koji bez disanja živi 23 minute i sekundu, Tportal.hr, 2017., <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/moj-zivot-bez-zraka-prica-svjetskog-prvaka-koji-bez-disanja-zivi-23-minute-i-sekundu-20170331/print> (preuzeto 21. 6. 2021.)
3. Grad Rijeka, Ustrojena proširena Urbana aglomeracija Rijeka za razdoblje od 2021. do 2027.: Europska unija je uvela ITU mehanizam s ciljem jačanja uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja, Ustrojena proširena Urbana aglomeracija Rijeka za financijsko razdoblje od 2021. do 2027. godine – Grad Rijeka, Grad Rijeka. (preuzeto 5. 1. 2022.)
4. Europska komisija, Bijela knjiga o sportu, Brusel, 2007.
5. Europska komisija, Europa 2020. Strategija za pametan, održiv i uključiv rast, Brusel, 2010.
6. Europska komisija, Europska komisija pokrenula kampanju Zdrav način života za sve, Ekovijesnik, 2021. <https://www.ekovijesnik.hr/clanak/4380/europska-komisija-pokrenula-kampanju-zdrav-nacin-zivota-za-sve> (preuzeto 28. 9. 2021.)
7. Europska komisija, Europski gospodarski i socijalni odbor – Socijalna pitanja, <https://www.eesc.europa.eu/hr/policies/policy-areas/social-affairs> (preuzeto 15.04.2021.)
8. Europska komisija, Studija o doprinosu sporta regionalnom razvoju preko strukturnih fondova, Brusel, 2016.
9. Globan T.: Ako želite više plaće, zaposlenost i produktivnost – uložite u sport i rekreaciju, MacroHub, 2019., <https://macrohub.net.efzg.hr/analize/10-9-2019-ulaganja-u-sport> (preuzeto 28. 5. 2021.)
10. Hrvatska gospodarska komora, Sva lica sporta – kompleksna uloga sporta u gospodarstvu, konferencija, Zagreb, 2019.
11. Hrvatska turistička zajednica: Strateški marketinški projekti, Top događanja i vrhunski hrvatski sportaši, 2020., <https://www.htz.hr/hr-HR/projekti-i-potpore/strateski-marketinski-projekti/top-dogadanja-i-vrhunski-hrvatski-sportasi/sportska-hrvatska> (preuzeto 15. 10. 2021.)
12. Hrvatska turistička zajednica: Turizam u brojkama, Zagreb, 2020., <https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/analize-s-podrucja-turizma/turizam-u-brojkama> (preuzeto 20. 10. 2021.)
13. Hrvatski olimpijski odbor, Izmjene i dopune pravilnika o kategorizaciji športaša, Zagreb, 2021.
14. Hrvatski olimpijski odbor, Pravilnik o kategorizaciji športaša, Zagreb, 2020.
15. Institut za javne financije, Istraživački projekt: Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj s usporednim prikazom financiranja u Europskoj uniji, Zagreb, 2012.
16. Institut za turizam, Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj 2019, Istraživanje TOMAS, Zagreb, 2020.

17. Ivošević, D., Jurešić, V., Kušenič, B., Stojković Hinić, S.: Strategija razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016. – 2020., Rijeka, 2016., Primorsko-goranska županija
18. Jureša, V., Musil, V., Majer, M., Petrović, D.: Prehrana i tjelesna aktivnost kao čimbenici rizika od srčanožilnih bolesti u školske djece i mladih, *Medicus*, Vol. 19. No.1_Adolescencija_2, 2010., str. 35. – 40.
19. Kleissner, A., Grohall, G., Kokolakakis T, Papić, A.: Satelitski račun sporta za Republiku Hrvatsku, Zagreb, Hrvatski olimpijski odbor, 2020.
20. Nacionalna razvojna strategija 2030, NN 13/2021
21. Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026., 2021., <https://planoporavka.gov.hr/dokumenti-113/113> (preuzeto 15. 12. 2021.)
22. Nacionalni program športa 2019. – 2026., NN 69/19
23. Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Zdravstveni statistički ljetopis Primorsko-goranske županije 2019. godine, Rijeka, 2020.
24. Primorsko-goranska županija; Operativni plan razvoja cikloturizma Primorsko-goranske županije sa standardima 2019. – 2020., Cikloprom d. o. o., Viškovo, 2019.
25. Primorsko-goranska županija, Strategija razvoja Primorsko-goranske županije 2016. – 2020. – Projekti, Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije, Rijeka, 2016.
26. Primorsko-goranska županija, Plan razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2021. – 2027., Rijeka, 2021.
27. Pravilnik o provedbi postupka vrednovanja, NN 66/19
28. Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica o planu rada Europske unije u području sporta, (1. siječnja 2021. – 30. lipnja 2024.), Službeni list Europske unije (2022/C 170/01)
29. Sheffield Hallam University, Studija o investicijama sport: Smjernice, Sheffield, 2020.
30. Smokvina, V., Šamija, K.: Nužnost postojanja Jedinstvenog informacijskog sustava u hrvatskom sportu, 6. Međunarodna znanstvena konferencija "Razvoj javne uprave" / Smoljić, Mirko; Belaj, Ivan (ur.), Vukovar, 2016., Veleučilište
31. WHO, Promoting sport and enhancing health in European Union countries: a policy content analysis to support action, 2011.
32. Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija i drugim općim propisima, NN 121/14
33. Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21
34. Zakon o sportskoj inspekciji, NN 86/12, 98/19, 34/21
35. Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20
36. Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, NN 117/03, 71/06, 43/09, 34/11
37. Zakon o udrugama, NN 74/14, 70/17, 98/19
38. Zlatović, D.: Pravni okvir za strategijske dokumente razvoja sporta i sportske rekreacije u Republici Hrvatskoj Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. XXIX., 2021., str. 86. – 112.

POPIS TABLICA

Tablica 1. Podjela jedinica lokalne samouprave prema mikroregijama	12
Tablica 2. Ukupan broj stanovnika Županije u 2019. godini, po dobnim skupinama i spolu	13
Tablica 3. Usporedba ukupnog broja stanovnika Županije 2011. i 2019. godine, po dobnim skupinama	14
Tablica 4. Pregled infrastrukturnih radova na sportskim objektima u Primorsko-goranskoj županiji u razdoblju od 2016. do 2020. godine, po sportovima	17
Tablica 5. Poučne staze i šetnice te planinarske staze u Primorsko-goranskoj županiji	21
Tablica 6. Ukupan broj biciklističkih ruta u Primorsko-goranskoj županiji	21
Tablica 7. Broj upisanih sportskih udruga po skupinama	24
Tablica 8. Sportske organizacije u Primorsko-goranskoj županiji po pravnoj osobnosti / obliku udruživanja	26
Tablica 9. Broj sportskih udruga/klubova upisanih u Registar udruga Republike Hrvatske, po jedinici lokalne samouprave	27
Tablica 10. Odnos broja stanovnika i sportskih udruga po županijama	29
Tablica 11. Broj sportaša u Primorsko-goranskoj županiji po sportovima u 2020. godini i usporedba s 2015. godinom	31
Tablica 12. Odnosi seniorskih i mlađih uzrastnih kategorija sportaša u Primorsko-goranskoj županiji	33
Tablica 13. Pregled osvojenih medalja sportaša iz Primorsko-goranske županije na državnim i međunarodnim natjecanjima (plasmani u prva tri mjesta)	36
Tablica 14. Sportski rezultati: osvojene medalje sportaša i sportskih momčadi na državnim i međunarodnim natjecanjima u razdoblju 2015. – 2020. po sportovima	37
Tablica 15. Broj kategoriziranih sportaša po županijama u travnju 2021. godine	39
Tablica 16. Broj trenera u Primorsko-goranskoj županiji po radnom statusu	41
Tablica 17. Analiza broja trenera u Primorsko-goranskoj županiji po sportovima	42
Tablica 18. Povlačenje sredstava temeljem natječaja Hrvatskoga olimpijskog odbora (za korisnike iz Primorsko-goranske županije) u 2020. i 2021. godini	47
Tablica 19. Povlačenje sredstava temeljem natječaja Ministarstva turizma i sporta (za korisnike iz Primorsko-goranske županije) u 2021. godini	47
Tablica 20. Ukupna prosječna izdvajanja za sport po stanovniku hrvatskih županija za razdoblje od 2015. do 2019. godine	48
Tablica 21. Izdvajanja iz proračuna županija za sport i rekreaciju (2015. – 2019.)	50
Tablica 22. Izdvajanja iz lokalnih proračuna za službe sporta i rekreacije u jedinicama lokalne samouprave u Primorsko-goranskoj županiji od 2015. do 2019. godine	52
Tablica 23. Prikaz vrsta oštećenja koja uzrokuju invaliditet, ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose stupnju funkcionalnog oštećenja osobe u Primorsko-goranskoj županiji (podaci za 2020. godinu)	64
Tablica 24. Članstvo u Savezu sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije, po spolu i vrstama oštećenja (podaci za 2020. godinu)	65
Tablica 25. Podaci o organiziranim rekreativnim aktivnostima građana u Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini	67
Tablica 26. Identifikacija problema i potreba u sportskoj djelatnosti	71
Tablica 27. SWOT analiza – sport u Primorsko-goranskoj županiji	73
Tablica 28. Rizici	113

Tablica 29. Prioritet 1.; prikaz ciljeva i mjera te poveznice sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata	116
Tablica 30. Prioritet 2.; prikaz ciljeva i mjera te poveznice sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata	117
Tablica 31. Prioritet 3.; prikaz ciljeva i mjera te poveznice sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata	118
Tablica 32. Horizontalne mjere	119
Tablica 33. Pokazatelji	119

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Broj sportskih udruga u Primorsko-goranskoj županiji po mikroregijama	28
Grafikon 2. Grafički prikaz zastupljenosti osoba s invaliditetom u pojedinim sportskim aktivnostima	65

POPIS SHEMA

Shema 1. Sustav financiranja sportskih udruga u Primorsko-goranskoj županiji	46
Shema 2. Ključne odrednice Plana razvoja sporta Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022. – 2027.	79
Shema 3. Planski prioriteti razvoja sporta Primorsko-goranske županije	81
Shema 4. Utjecaj sporta na društvo	95
Shema 5. Definicija sporta iz Vilnusa s primjerima djelatnosti i proizvoda povezanih sa sportom	98